วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย ในการทำนาปรังของเกษตรกร ตามทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดปัตตานี

THE USE OF MALAYSIAN RICE VARIETY FOR OFF-SEASON CULTIVATION AS VIEWED BY FARMERS AND AGRICULTURAL OFFICERS IN PATTANI PROVINCE, THAILAND

โดย

นายชัยณรงค์ กาฬิมณี

เสนอ

บัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต

(ส่งเสริมการเกษตร)

พ.ศ. 2533

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

ปริญญา

ส่งเสริมการเกษตร	ส่งเสริมการเกษตร
สาขา	ภาควิชา

เรื่อง การใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียในการทำนาปรังของเกษตรกร ตามทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดปัตตานี

THE USE OF MALAYSIAN RICE VARIETY FOR OFF-SEASON CULTIVATION AS VIEWED BY FARMERS AND AGRICULTURAL OFFICERS IN PATTANI PROVINCE, THAILAND

นามผู้วิจัย นายชัยณรงค์ กาฬิมณี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล)
วันที่ 18 เดือน ธ.ค. พ.ศ. 2533

กรรมการ.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์)
วันที่ 5 เดือน ธ.ค. พ.ศ. 2533

กรรมการ.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิพนธ์ ไชยมงคล)
วันที่ 18 เดือน มิ.ย. พ.ศ. 33

หัวหน้าภาควิชา.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. นำชัย ทนุผล)
วันที่ 18 เดือน ธ.ค. พ.ศ. 2533

บัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อานนท์ เที่ยงตรง)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 18 เดือน ธ.ค. พ.ศ. 2533

คำนิยม

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. สุรพล สงวนศรี อดีตอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ และอดีตประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดีจากความกรุณาของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. นำชัย ทนุผล รองศาสตราจารย์ ดร. วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิพนธ์ ไชยมงคล ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จได้ด้วยดี อาจารย์ยงยุทธ ศรีเกี่ยวฝั้น ผู้แทนบัณฑิตศึกษา อาจารย์ดำเกิง ชำนาญค้า กรุณาช่วยเหลือด้านข้อมูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรรยา อภิชาติตระกูล ช่วยตรวจทานแก้ไขบทคัดย่อภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังได้รับความร่วมมือจากเกษตรจังหวัด ผู้ช่วยเกษตรจังหวัด นักวิชาการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี ในการตรวจแบบสอบถามเพื่อความเที่ยงตรง ตลอดจนเกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ที่ช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูล และการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของ บิดา มารดา ครู-อาจารย์ที่เป็นผู้อบรมสั่งสอน วางรากฐานการศึกษา ตลอดทั้งคุณทวี บุญอำนวย ภรรยาและบุตรที่เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณและให้กำลังใจจนเกิดความสำเร็จในครั้งนี้

ชัยณรงค์ กาฬิมณี

พฤษภาคม 2533

สารบาญเรื่อง

	หน้า
สารบาญตาราง	(6)
สารบาญแผนภูมิ	(8)
บทคัดย่อ	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	4
นิยามศัพท์ทั่วไป	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง	8
แนวความคิดเกี่ยวกับทรรศนะ	9
ทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อ คุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู	11
ภาคสรุป	17
สมมุติฐาน	19
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	20
สถานที่ดำเนินการวิจัย	20
ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง	22
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	26
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31

หน้า

การทดสอบแบบสอบถาม 32
วิธีการรวบรวมข้อมูล 33
การวิเคราะห์ข้อมูล 33
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 34

บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์ 35
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม พฤติกรรมการสื่อสาร และประเพณีวัฒนธรรมของเกษตรกร 36
ตอนที่ 2 เปรียบเทียบทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู 71
การสรุปสมมุติฐาน 103

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ 106
สรุปผลการวิจัย 106
อภิปรายผลการวิจัย 111
ข้อเสนอแนะ 113
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย 113
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 115

เอกสารอ้างอิง 116

ภาคผนวก 123
ภาคผนวก ก. แบบสอบถาม 124
ภาคผนวก ข. ข้าวพันธุ์มะจานู 146
ภาคผนวก ค. แผนที่จังหวัดปัตตานี 150
ภาคผนวก ง. ประวัติผู้วิจัย 152

สารบาญตาราง

ตาราง		หน้า
1	รายละเอียดพื้นที่ทำนาปรัง	21
2	จำนวนเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่วิจัย	24
3	ผลการคำนวณจำนวนเกษตรกรตัวอย่างที่วิจัย	25
4	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรตามลักษณะส่วนบุคคล	40
5	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรตามลักษณะทางเศรษฐกิจ	51
6	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรตามลักษณะทางสังคม	61
7	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรตามลักษณะพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	66
8	จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่ระบุความเกี่ยวข้องของข้าวพันธุ์มะจานูกับประเพณีวัฒนธรรมและร้อยละของเกษตรกรที่ระบุการใช้ข้าวพันธุ์ กข.7	70
9	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านผลผลิต	75
10	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านรสชาติ	79

ตาราง หน้า

11 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน 84

12 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติด้านของข้าวพันธุ์มะจานูด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรู 86

13 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ 91

14 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านตลาด 95

15 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านราคา 99

16 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านการดูแลรักษา 102

17 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูใน 8 ด้าน 105

สารบาญแผนภูมิ

แผนภูมิ		หน้า
1	แผนภูมิกรอบแนวความคิดรวบยอด	19
2	แผนที่จังหวัดปัตตานีและเขตพื้นที่ทำนาปรัง	151

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ MAEJO UNIVERSITY

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียในการทำนาปรังของเกษตรกรตามทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดปัตตานี

ผู้วิจัย : นายชัยณรงค์ กาฬมณี

ชื่อปริญญา : เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

สาขาวิชา : ส่งเสริมการเกษตร

ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : .....

(รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล)

...18/...พ.ค./2533

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึง (1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรที่ทำนาปรังโดยใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียในจังหวัดปัตตานี (2) ระดับทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ที่มีต่อคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวมาเลเซีย (3) ความสอดคล้องในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวมาเลเซีย

ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้รวบรวมจากเกษตรกร ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจำนวน 198 คน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรของจังหวัดปัตตานีทั้งหมด 24 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 222 คน แบบสอบถามได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นได้วิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ลักษณะส่วนบุคคล พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 46 ปี ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนโดยเฉลี่ย 4 ปี ทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลามและมีประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมโดยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี

ลักษณะทางเศรษฐกิจ พบว่าเกษตรกรมีรายได้โดยเฉลี่ย 24,258 บาทต่อปีต่อคน โดยมีรายจ่ายในการทำนาปรังเฉลี่ย 1,752 บาทต่อฤดูกาลปลูกและมีกำไรจากการทำนาปรังโดยเฉลี่ย 7,458 บาทต่อฤดูกาลปลูก มีพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตรโดยเฉลี่ย 8 ไร่ต่อครอบครัว สำหรับพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 6 ไร่ โดยมีจำนวนแรงงานโดยเฉลี่ย 3 คนต่อครอบครัว

ลักษณะทางสังคม พบว่าเกษตรกรเกือบครึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และส่วนมากมีการเข้าร่วมกิจกรรมเกษตรกรเกือบทุกครั้ง สำหรับการรู้จักใช้ข้าวพันธุ์มะจานูนั้นพบว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมดระบุว่าได้รู้จักการใช้ข้าวพันธุ์มะจานูจากเพื่อนบ้าน นอกจากนั้นเกษตรกรบางส่วนนิยมออกไปรับจ้างที่ประเทศมาเลเซีย

ลักษณะพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร และความเกี่ยวข้องการใช้พันธุ์ข้าวกับประเพณีวัฒนธรรม พบว่าเกษตรกรมีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อเดือน ซึ่งเป็นการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไปเยี่ยมเกษตรกรที่บ้านหรือไร่นา แต่ก็มีเกษตรกรบางส่วนรายงานว่าได้เดินทางไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำหรับความเกี่ยวข้องของข้าวพันธุ์มะจานูกับประเพณีวัฒนธรรมของเกษตรกรนั้นพบว่ามีเกษตรกรเพียงส่วนน้อยได้ระบุว่าข้าวมะจานูมีความเกี่ยวข้องกับพิธีทำบุญทางศาสนาและการทำบุญกับโต๊ะ-อิหม่าม หรือผู้นำทางศาสนา

ทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อคุณสมบัติของพันธุ์ข้าว 6 คุณสมบัติ คือ คุณด้านผลผลิต ด้านรสชาติ ด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน ด้านความต้านทานโรคแมลงศัตรู ด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ด้านการดูแลรักษา และมีทรรศนะในระดับ

ที่ยังตัดสินใจไม่ได้ใน 2 คุณสมบัติคือ คุณสมบัติด้านตลาด ด้านราคา ในด้านความสอดคล้องเกี่ยวกับทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนั้น พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม มีทรรศนะที่สอดคล้องกันเพียงคุณสมบัติเดียว คือ คุณสมบัติด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรู สำหรับทรรศนะที่ไม่สอดคล้องกันของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม คือคุณสมบัติด้านผลผลิต ด้านรสชาติ ด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน ด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ด้านตลาด ด้านราคา และด้านการดูแลรักษา โดยเกษตรกรมีทรรศนะต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานทั้ง 7 คุณสมบัติดังกล่าวในระดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ABSTRACT

Title : The Use of Malaysian Rice Variety for Off-season Cultivation as Viewed by Farmers and Agricultural Officers in Pattani Province, Thailand

By : Chainarong Karnmanee

Degree : Master of Agricultural Technology (Agricultural Extension)

Major Field : Agricultural Extension

Chairman, Thesis Advisory Board : .....

(Dr. Numchai Thanupon)

Associate Professor

June 18, 1990

The purpose of this study was to investigate (1) personal and socio-economic background of the farmers practising off-season cultivation using Malaysian rice variety (2) the farmers and agricultural officers' levels of opinions towards characteristics of the rice variety and (3) commonality of opinions towards the rice variety of the farmers and agricultural officers. The data were collected by means of questionnaires distributed to 222 samples, consisting of 198 farmers and 24 agricultural officers in Pattani province, and analyzed by computer, SPSS program.

The results were as follows :

Personal background. The farmers had an average age of 46 years, had completed the 4th grade of primary education. All of them were Muslims and had an average of 2 times per year in training.

Economic background. The farmers had an average annual income of 24,258 baht per person, an average annual expense for off-season cultivation of 1,752 baht and an average annual profit from off-season cultivation of 7,458 baht. The average agricultural land was 8 rai per family and the average land for off-seson cultivation was 6 rai per family. The average family labor was 3 persons.

Social background. Nearly 50 percent of the farmers were members of the agricultural group; most of them participated in the activites of the group. Almost all of them were informed of the use of Majanu rice variety by neighbors. Some farmers left home for employment in other countries, especially Malaysia.

Communication behavior and relation between the rice variety and culture. The farmers had an average of 2 times per month of contact with agricultural officers i.e. the officers visited them at home. However, some farmers visited agricultural officers at Amphur Agricultural Offices. In terms of relation between the rice variety and culture, few farmers reported that Majanu rice was related to religious rites.

Opinions towards characteristics of the Majanu rice variety, both the farmers and agricultural officers had a "positive" level of opinions towards 6 characteristics of Majanu rice : production, taste, not being affected by irrigation, insect and disease resistance, suitability to land area and maintenance. Their opinions were at "undecided" level in the aspects of marketing and price. It was found that the opinions of the farmers and agricultural officers were in common in only one aspect — insect and disease resistance. The opinions of the farmers were at a higher level than those of the agricultural officers in the following aspects : production, taste, not being effected by irrigation, suitability to land area, maintenance, marketing and price.

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ความสำคัญของปัญหา

ในการผลิตอาหารเพื่อให้พอเพียงกับการเลี้ยงพลเมืองของโลกนั้น เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะไม่เช่นนั้นจะทำให้เกิดปัญหาแก่มนุษย์ชาติ ดังจะเห็นได้จากสภาพของการอดอาหารในภูมิภาคบางส่วนของโลก เช่น ในทวีปอัฟริกา และบางส่วนของทวีปเอเชีย ในการแก้ปัญหานี้ทั่วโลกได้มีความพยายามที่จะใช้วิทยาการต่าง ๆ รวมทั้งยังมีการปรับปรุงพันธุ์พืชนานาชนิดเข้าช่วย เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องของการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร แต่อย่างไรก็ตาม ในการใช้วิทยาการเหล่านั้นไม่ได้หมายความว่าจะประสบความสำเร็จทุกประการเพราะประชากรของโลกนับวันยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นแบบทวีคูณ การผลิตอาหารจึงต้องให้พอเพียงกับพลเมืองที่เพิ่มขึ้นด้วย และเพื่อให้เกษตรกรได้มีความสามารถในการผลิตโดยใช้ปัจจัยต่าง ๆ รวมทั้งการใช้พื้นที่ต่อหน่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่าจะกระทำได้ไม่ง่ายนักก็ตาม ซึ่งปัญหาในอันที่จะก่อให้เกิดผลผลิตสูงนั้นอาจจะเกิดขึ้นในหลาย ๆ ลักษณะด้วยกัน เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ โครงสร้างทางสังคมของชุมชน สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร และอื่น ๆ

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ผลผลิตในทางพืชที่สำคัญจะมาจากการผลิตพืชหลายชนิด โดยเฉพาะข้าวเป็นอาหารหลักของประชาชน และยังเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีมูลค่าในการส่งออกแต่ละปีไม่น้อยทีเดียว ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้พยายามศึกษาค้นคว้าหาวิธีการที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรได้เพิ่มผลผลิตยิ่ง ๆ ขึ้นไป อันจะส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และทำให้สภาพความเป็นอยู่รวมทั้งระดับมาตรฐานการครองชีพของเกษตรกรสูงขึ้นด้วย นอกจากนั้นข้าวยังเป็นพืชหลักที่สำคัญของ

ประเทศไทย โดยมีประชากรร้อยละ 72 ประกอบอาชีพการทำนาในเนื้อที่ 60.3 ล้านไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2531 : 25)

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรทั่วทุกภาคของประเทศไทยที่มีอาชีพการทำนาเป็นหลัก มีรายได้จากการขายข้าวหลังฤดูเก็บเกี่ยวเพื่อเลี้ยงครอบครัว และยังเป็นการช่วยเหลือประชากรของโลกด้วย ดังนั้นการผลิตข้าวจึงมีความสำคัญยิ่ง ซึ่งในการนี้ภาครัฐบาลได้พยายามทุกวิถีทางที่จะให้ชาวนาได้เพิ่มผลผลิตอย่างเต็มที่ เช่น การใช้ข้าวพันธุ์ดี การใช้วิทยาการหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้ชาวนาได้เพิ่มผลผลิตในไร่นาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในปัจจุบันได้มีข้าวพันธุ์ดีของรัฐบาลอยู่หลายพันธุ์ด้วยกัน ซึ่งแต่ละพันธุ์ได้ผ่านการทดลองวิจัย ตรวจสอบแล้วว่าจะสามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้กับเกษตรกรในระดับสูงมาก ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรทั่วประเทศใช้พันธุ์ของรัฐบาลถึงร้อยละ 65 ของพื้นที่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2530 : 30) จากสาเหตุที่ข้าวพันธุ์ดีเหล่านั้นทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่ม จึงมีการใช้พันธุ์ข้าวของรัฐบาลในอัตราที่สูงขึ้นและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขยายขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะเป็นฤดูการทำนาปี หรือฤดูการทำนาปรังเกษตรกรก็สามารถใช้ข้าวพันธุ์รัฐบาลได้ทั้งสิ้น

สำหรับภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ 14 จังหวัดมีสักษณะพื้นที่การทำนาเป็นที่ราบ ในแต่ละจังหวัดเกษตรกรส่วนหนึ่งมีการประกอบอาชีพการทำนาเป็นอาชีพหลัก มีผลผลิตส่วนหนึ่งส่งไปจำหน่ายในจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้ด้วยกันอีกด้วย ซึ่งสามารถแก้ปัญหาการสั่งซื้อข้าวจากภาคอื่น โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการขนส่ง หรือถึงแม้ว่าจะต้องสั่งซื้อจากภาคอื่น ๆ บ้างก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้น การผลิตข้าวในภาคใต้จึงยังมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องทำการส่งเสริมให้มีการผลิตข้าวได้อย่างเพียงพอแก่การบริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดที่ต้องสั่งซื้อข้าวจากนอกพื้นที่

จากการส่งเสริมให้เกษตรกรในจังหวัดปัตตานีใช้พันธุ์ข้าวที่รัฐบาลส่งเสริม ในการทำนาปรังคือข้าวพันธุ์ กข.7 มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 แล้วนั้น ปรากฏว่าจนถึงปัจจุบันเกษตรกรบางส่วนไม่นิยมใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 กลับหันมาใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียแทนพันธุ์ข้าว

รัฐบาลไทย ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ออกไปทำงานรับจ้างยังประเทศมาเลเซียได้นำพันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียเข้ามาทดลองปลูกในจังหวัดปัตตานี แล้วเกิดการเปรียบเทียบระหว่างพันธุ์ข้าวทั้งสองชนิดขึ้น และเกิดการยอมรับของเกษตรกรบางส่วนในที่สุด ด้วยเหตุผลหลายประการ

เหตุผลและข้อเปรียบเทียบเหล่านี้นับว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ควรที่จะศึกษาข้อเท็จจริงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม หรือปรับปรุงงานส่งเสริมการเกษตรเฉพาะพื้นที่การทำนาปรังในจังหวัดปัตตานีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย
(Objectives of the Study)

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย ในการทำนาปรังตามทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดปัตตานีครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาถึงข้อมูลต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อพรรณาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรเขตพื้นที่ทำนาปรังในจังหวัดปัตตานี

2. เพื่อทราบถึงทรรศนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย ซึ่งเกษตรกรบางท้องที่นิยมปลูกในการทำนาปรัง

3. เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องในทรรศนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

(Expected Results)

ผลของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการวางแผนการส่งเสริมการเกษตรของสำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี โดยสามารถสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ดังนี้

1. สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะทำการส่งเสริมการทำนาปรังของเกษตรกรในจังหวัดปัตตานี ตามทรรศนะและความต้องการของเกษตรกรเอง ภายใต้ความเหมาะสมต่อสภาพการผลิตที่ยังได้รับผลตอบแทนต่อไร่ในระดับสูงคุ้มกับการลงทุนของเกษตรกร ซึ่งจะเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงงานส่งเสริมการเกษตร เช่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพันธุ์ข้าวของรัฐบาลไทยให้มีคุณสมบัติที่ใกล้เคียงกับพันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียที่เกษตรกรใช้อยู่ และเพื่อใช้เป็นแนวทางกำหนดเขตการส่งเสริมการใช้พันธุ์ข้าวเฉพาะพื้นที่

2. สามารถใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำเสนอแก่คณะทำงานส่งเสริมการปลูกพืชฤดูแล้ง เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ระดับภาคฯ และระดับกรมฯ ของกรมส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่สถานีทดลองข้าวของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหลายดังกล่าวได้ใช้ประกอบการวางแผนการทำกิจกรรมงานส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้องกับพื้นที่ต่อไป โดยจะได้ทราบถึงความคิดเห็นอันแท้จริงที่เกษตรกรมีความนิยมในการใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

(Scope and Limitation of the Study)

1. ขอบเขตและข้อจำกัดของการใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียในการทำนาปรังตามทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1.1 พันธุ์ข้าว ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ไม่ไวต่อช่วงแสง (Non-photoperiod sensitive variety) ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวของประเทศมาเลเซียที่เกษตรกรในจังหวัดปัตตานีนำมาเพาะปลูกในฤดูการทำนาปรัง

1.2 การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นเฉพาะทรรศนะของเกษตรกรที่เป็นผู้ใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวเท่านั้น

1.3 กำหนดเวลาของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเฉพาะในปีพุทธศักราช 2532 โดยได้เก็บข้อมูลจากบุคคลเป้าหมายในระหว่างวันที่ 20 ตุลาคมถึง 10 พฤศจิกายน 2532

2. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรที่ศึกษาได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม รายได้ แรงงานในครัวเรือน การใช้สินเชื่อ การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร การติดต่อกับสังคมภายนอก การทำตามเพื่อนบ้าน ลักษณะของสังคมและวัฒนธรรม เช่น ความเกี่ยวข้องของพันธุ์ข้าวมาเลเซียกับจารีตประเพณีของเกษตรกร เป็นต้น

3. สถานที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ พื้นที่ในอำเภอเมือง อำเภอหนองจิก และอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี รวม 3 อำเภอ ประกอบด้วย 8 ตำบล 19 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือนเกษตรกร 208 ครัวเรือน

4. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ เกษตรกรที่ทำนาปรังในพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว หรือตัวแทนที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันและสามารถให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในเขตพื้นที่ทำนาปรัง จำนวน 27 คน โดยไม่รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ย้ายเข้ามาใหม่ในช่วงเก็บรวบรวมข้อมูล

5. วิธีการศึกษาวิจัยและรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการศึกษาข้อมูลเฉพาะเกษตรกรที่ทำนาปรังในเขตจังหวัดปัตตานีและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่

ดังกล่าวเท่านั้น โดยใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษานี้มีข้อจำกัด คือเป็นแบบสอบถามที่ให้เจ้าหน้าที่และผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบคำถามปลายปิด (Closed-end Question) คำถามปลายเปิด (Opened-end Question) และแบบกำหนดให้เลือกตอบ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดต่าง ๆ 2 ตอน

6. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย ดังต่อไปนี้คือ

6.1 ผลผลิต

6.2 รสชาติ

6.3 ความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน

6.4 ความต้านทานโรคและแมลงศัตรู

6.5 ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

6.6 ตลาด

6.7 ราคา

6.8 การดูแลรักษา

นิยามศัพท์ทั่วไป
(Definition of Terms)

การใช้พันธุ์ข้าว หมายถึง เกษตรกรที่ทำนาปรังโดยใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียเป็นพันธุ์เพาะปลูกเท่านั้น

เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ที่เป็นหัวหน้าครอบครัว หรือเป็นตัวแทนที่สามารถให้ข้อมูลได้ดี และเป็นผู้ที่ทำนาปรังโดยใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย หรือข้าวพันธุ์มะจานูในการทำนาปรังตามพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดปัตตานี โดยจะเป็นชายหรือหญิงก็ได้

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ข้าราชการหรือลูกจ้าง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าพนักงานการเกษตร ผู้ช่วยเกษตรอำเภอ เกษตรอำเภอ นักวิชาการเกษตร ผู้ช่วยเกษตรจังหวัดและเกษตรจังหวัด ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรและส่งเสริมการทำนาปรัง โดยส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ของรัฐบาลไทยในเขตจังหวัดปัตตานี

พันธุ์ข้าวประเทศมาเลเซีย หมายถึง พันธุ์ข้าวเจ้าที่เกษตรกรใช้ทำนาปรังมีชื่อว่า "มะจานู" โดยมีกำเนิดมาจากประเทศมาเลเซีย เป็นพันธุ์ข้าวที่ไม่ไวต่อช่วงแสง (Non-photoperiod sensitive variety) มีอายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 120-130 วัน

ข้าวพันธุ์ดี หมายถึง พันธุ์ข้าวของรัฐบาลไทยที่ทางราชการกำลังส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกในฤดูนาปรังหรือนาปีในภาคใต้ ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูง คือ พันธุ์ กข.7

นาปรัง หมายถึง การทำนาครั้งที่ 2 หรือการทำนาหลังจากฤดูการทำนาปีผ่านพ้นไปแล้ว โดยเกษตรกรจัดทำในช่วงระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนตุลาคม

การผลิตข้าว หมายถึง การผลิตข้าวนาปรังของเกษตรกร โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การเตรียมดิน การตกกล้า การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยวผลผลิต

ผลผลิตข้าว หมายถึง เมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือกหรือข้าวสารที่เป็นผลได้ หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวฤดูนาปรัง ซึ่งมีหน่วยวัดเป็นกิโลกรัมต่อไร่ หรือถังต่อไร่ หรือกันตังต่อไร่

เทคโนโลยีการผลิตข้าว หมายถึง วิธีการปฏิบัติตามหลักวิชาการที่เป็นเทคนิคในการทำนาปรัง เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงและได้คุณภาพข้าวที่ดี เช่น เทคโนโลยีเกี่ยวกับการใช้ข้าวพันธุ์ดี การใช้ปุ๋ย การดูแลรักษา ฯลฯ

บทที่ 2

การตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(REVIEW OF RELATED LITERATURE)

จากการตรวจเอกสารได้ทำให้ทราบถึงทรรศนะในด้านต่าง ๆ ที่มีผลต่อการใช้พันธุ์ข้าวของเกษตรกร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้จากทฤษฎี หลักการและผลการวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ได้ศึกษา โดยค้นคว้าจากตำรา รายงานการวิจัยและเอกสารอื่น ๆ สำหรับการตรวจเอกสารนี้ได้ค้นคว้าเรื่องที่เกี่ยวข้อง คือ แนวความคิดเกี่ยวกับทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มาเลเซีย เช่น ผลผลิต รสชาติ ความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน ความต้านทานโรคและแมลงศัตรู ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ตลาด ราคาและการดูแลรักษา

จังหวัดปัตตานีมีพื้นที่การทำนา 3.9 แสนไร่ มีประชากรประมาณ 4 แสนคน ผลผลิตข้าวจากการทำนาปียังไม่เพียงพอแก่การบริโภคของประชาชนในจังหวัด จึงต้องสั่งซื้อข้าวจากต่างจังหวัดเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการ และในขณะเดียวกันก็ได้มีการส่งเสริมให้เกษตรกรทำนาปรังเพื่อแก้ปัญหาสำคัญ ๆ หลายอย่าง เช่น ปัญหาการอพยพของชาวชนบทไปหางานทำยังประเทศมาเลเซียหลังฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวนาปี การผลิตข้าวให้เพียงพอกับการบริโภคซึ่งในปัจจุบันพื้นที่การทำนาปรังของจังหวัดปัตตานีประมาณ 35,000 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี, 2530 : 16) ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรทำนาปรังในจังหวัดปัตตานีจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเพิ่มปริมาณการผลิตให้เพียงพอแก่การบริโภคภายในจังหวัด โดยใช้ผลผลิตจากนาปรังส่วนหนึ่ง ซึ่งพื้นที่การผลิตกระจายอยู่ในพื้นที่ 6 อำเภอ และบางพื้นที่อยู่ในเขตชลประทานด้วย การส่งเสริมการเกษตรในสมัยใหม่นี้ได้มุ่งเน้นให้เกษตรกรได้รู้จักใช้ความคิดเห็น เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้มีส่วนร่วมต่อการพัฒนาตัวเองและประเทศชาติต่อไปในอนาคต และจากการที่เกษตรกรส่วนหนึ่งของจังหวัดปัตตานี ได้มีความคิดเห็นโดยนำพันธุ์ข้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย) เข้ามาดำเนินกิจกรรมในไร่นา โดยเฉพาะการทำนาปรังในแต่ละปีนั้น

ย่อมหมายถึงว่าเกษตรกรมีความคิดเห็นหรือทรรศนะที่ดีต่อพันธุ์ข้าวชนิดนั้นมาก่อนอย่างแน่นอน จึงได้มีการนำมาปฏิบัติกันอย่างแพร่หลายในท้องที่บางอำเภอของจังหวัดปัตตานี

การศึกษาในครั้งนี้ได้ศึกษาถึงลักษณะของการรับเอาพันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียมาใช้ในการทำนาปรังของเกษตรกร ซึ่งโดยปกติแล้วการรับเอาพันธุ์ข้าวมาดำเนินการในพื้นที่นั้น เกษตรกรย่อมเล็งเห็นถึงลักษณะความดีของพันธุ์ข้าวในด้านต่างๆจนเกิดความพอใจตามกระบวนการยอมรับ ซึ่งในกระบวนการยอมรับนี้ วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2530 : 53) ได้สรุปความคิดเห็นที่นักวิจัยมีความเห็นพ้องต้องกันในกระบวนการยอมรับ คือ

1. การยอมรับนวัตกรรม เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกันทันที
2. การยอมรับนวัตกรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง

นอกจากนี้ผลการวิจัยของ Rogers (1983 : 21) ระบุว่าลักษณะคุณสมบัติของนวัตกรรมที่สามารถจะนำไปปฏิบัติตามได้นั้นจะต้องประกอบด้วยลักษณะที่เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ตรงกับความนิยมและง่ายต่อการเข้าใจ เป็นต้น

แนวความคิดเกี่ยวกับทรรศนะ (Opinion)

มานิต มานิตเจริญ (2528 : 419) ได้ระบุคำว่า ทรรศนะ ในพจนานุกรมไทยว่าหมายถึง "ความคิดเห็น" หรือ "ความเห็น" ซึ่งในความคิดเห็นของแต่ละคน แต่ละกลุ่มคนย่อมที่จะมีความเห็นเหมือนกันหรือไม่เหมือนกันก็ได้ และตามพจนานุกรมอังกฤษ–ไทยนั้น วิทย์ เที่ยงบูรณธรรม (2529 : 703, 1162) ระบุว่า "ทรรศนะ" มีความหมายในภาษาอังกฤษคือ "Opinion" หรือ "View" ดังนั้นทั้งคำว่า "ทรรศนะ" หรือ "View" หรือ "Opinion" จึงสามารถใช้ในความหมายอันเดียวกัน คือ หมายถึง "ความคิดเห็น" ทั้งนี้เพื่อความเป็นเอกภาพและเพื่อให้มีความเข้าใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ในเรื่องของความคิดเห็นนี้ได้มีนักวิชาการให้คำนิยามและความหมายไว้มากมายด้วยกัน เช่น Good (1959 : 376) ให้คำจำกัดความของความคิดเห็นว่าหมายถึง ความเชื่อหรือการลงความเห็นที่เกี่ยวกับสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่ เป็นความคิดเห็นที่จะต้องหาเหตุผลอย่างระมัดระวังรอบคอบในการตัดสินใจ ส่วน Sheatsley (1983: 757) และ อุทัย หิรัญโต (2524 : 586) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นมหาชน หรือมติมหาชน (Public Opinion) ว่าเป็นความคิดเห็นที่เกิดขึ้นจากกลุ่มชนเห็นพ้องต้องกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งกลุ่มคนดังกล่าวนี้อาจจะมีหลายกลุ่มก็ได้ สำหรับ Maier (1955) ใน เชนิสา นพรัตน์ (2528 : 10) ได้กล่าวว่า "... ความเห็น (Opinion) เป็นการแสดงออกของทัศนคติส่วนหนึ่งและเป็นการแปลความหมายของข้อเท็จจริง (facts) อีกส่นหนึ่ง" ในการแปลความหมายดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลและทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น Maier ยังได้สรุปว่า "... ความคิดเห็นชี้ให้เห็นทัศนคติและเราจะทราบทัศนคติของบุคคลได้จากการแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ..."

ความคิดเห็น (Opinion) เป็นความเชื่อที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนความแน่นอน หรือความรู้อันแท้จริงแต่จะตั้งอยู่ที่จิตใจ ที่บุคคลแต่ละบุคคลมีความเห็น หรือลงความเห็นว่าน่าจะเป็นหรือน่าจะตรงตามที่คิดเอาไว้ (McKechnie, 1983 : 1254) ส่วน Lolasa และ Kolesnik ใน ยิ่งยง เรืองทอง (2525 : 8, 9) กล่าวว่า "ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลในอันที่จะตัดสินใจพิจารณาจากการประเมินค่า (evaluation judgement) จากสถานการณ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หรือทรรศนะ (point of view) เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลของทัศนคติ" นอกจากนี้ Hoult (1969 : 228) ยังได้ระบุว่าความคิดเห็น (Opinion) เป็นการแสดงออกของความคิดเห็นที่คิดอย่างรอบคอบโดยอาศัยประสบการณ์เป็นเครื่องตัดสิน โดยไม่จำเป็นว่าความคิดอย่างรอบคอบนั้นจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความชัดเจนอย่างพอเพียงหรือไม่ก็ตาม ส่วนบุญธรรม คำพอ (2520 : 27) ได้กล่าวถึงความคิดเห็นไว้ดังนี้ "...ความคิดเห็นของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติประจำตัวบางอย่าง เช่น พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ในการทำงาน และการติดต่อระหว่างบุคคล นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลและกลุ่มมีความเห็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ทั้งนี้เพราะพื้นฐานความ

รู้อันเป็นกระบวนการทางสังคมที่ได้รับจากการศึกษามาเป็นเวลาหลายปี จะเป็นรากฐานในการก่อให้เกิดความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ..."

จากแนวความคิดและความหมายของทรรศนะที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของทรรศนะหรือความคิดเห็นได้ว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะซึ่งอาจแสดงออกมาด้วยคำพูด การปฏิบัติหรือการเขียน การแสดงออกของความคิดเห็นจะเกี่ยวกับ ทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นเครื่องช่วยในการพิจารณาและประเมินค่าก่อนที่จะตัดสินใจแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ซึ่งความเห็นนี้อาจเป็นที่ยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่น ๆ ก็ได้

ทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู

การปฏิบัติตามหรือยอมรับนวัตกรรมใด ๆ ก็ตาม บุคคลหรือกลุ่มคนในสังคมนั้นย่อมมีความคิดเห็นพ้องต้องกัน จากการที่ได้ศึกษาพิจารณาตัดสินใจในสิ่งใหม่เหล่านั้นว่าเป็นสิ่งที่ดีตามทรรศนะของตนเองก่อนเสมอ ดังที่ พงษ์ศักดิ์ อ้างกสิทธิ์ (2527 : 49) ได้กล่าวว่า "...ผู้เลือกของใหม่จะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น และต้องมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าความกลัวการล้มเหลวด้วย" ดังนั้นในลักษณะของข้าวพันธุ์มะจานูก็ย่อมจะมีลักษณะต่าง ๆ ที่เกษตรกรมีความคิดเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

1. **ผลผลิต** ปัจจุบันเนื้อที่เพาะปลูกของประเทศไทยได้ลดลงอย่างมาก เนื่องจากจำนวนประชากรได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการประกอบอาชีพเกษตรกรรมจึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนาผลผลิต เพื่อให้ได้รับผลผลิตต่อไร่ (Yields) ในระดับที่สูงยิ่งขึ้นด้วย (บุญสม วราเอกศิริ, 2529 : 11)

อรรควุฒิ ทัศน์สองชั้น (2526 : 53) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลผลิตข้าวว่า "...การเลือกพันธุ์ปลูกโดยใช้ความรู้สึกส่วนตัวเป็นเกณฑ์ บางครั้งก็ทำให้ได้พันธุ์ข้าวที่ไม่ผิดหวังในผลผลิต เช่น ทรงต้นดี ไม่ล้มง่าย เกี่ยวง่าย และเมล็ดสวย แต่ถ้าเลือกเพราะว่ามี

รสชาติอร่อย หอมน่าบริโภค อาจทำให้ผิดหวังในแง่ของผลผลิต..." นอกจากนั้น ประพาส วีระแพทย์ (2526 : 33) ได้ให้ทรรศนะว่า "การปลูกข้าวให้ได้ผลผลิตสูงนั้น ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญหลายประการ เช่น พันธุ์ดี การปลูกและการดูแลรักษาดี มีการกำจัดโรคและแมลงศัตรู มีการกำจัดวัชพืช มีการใส่ปุ๋ย มีการรักษาระดับน้ำในนา เป็นต้น ฉะนั้นข้าวพันธุ์ดีจะให้ผลผลิตสูง เมื่อมีวิธีการปลูกและดูแลรักษาดีเท่านั้น..." ผลผลิตข้าวที่เกษตรกรได้รับจะเป็นความมุ่งหวังที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด เพื่อให้มีรายได้สุทธิต่อไร่สูง แต่ถ้าหากว่าในกิจกรรมการปฏิบัตินั้นเมื่อคำนวณถึงกำไรสุทธิแล้วไม่มีจุดคุ้มทุน จึงอาจจะก่อให้เกิดแนวทางเลือกใหม่เพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และรายได้สูงด้วย ดังเช่นเกษตรกรในบางพื้นที่เกิดกรณีเปรียบเทียบระหว่างข้าวพันธุ์ กข.7 กับ มะจานู เป็นต้น

2. **รสชาติ** การส่งผลผลิตทางการเกษตรทั้งประเภท ผัก ผลไม้ ธัญญพืช หรืออื่น ๆ ไปสู่ตลาดต่างประเทศเพื่อแข่งขันทางการค้าในตลาดโลกนั้น นอกจากจะต้องคำนึงถึงคุณภาพแล้ว ด้านรสชาติก็จำเป็นต้องคำนึงด้วย เพราะรสชาติก็จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้บริโภคมีความนิยมชมชอบต่อผลผลิต ดังเช่นข้าวหอมมะลิของไทยที่ชาวต่างชาติกำลังนิยมในปัจจุบัน วรวิทย์ พาณิชยพัฒน์ (2528 : 39-41) จากการทดลองให้ประชาชนได้ชิมรสชาติของข้าวสุก โดยการเชิญให้รับประทานอาหารร่วมกัน แล้วสอบถามความเห็นเกี่ยวกับรสชาติของข้าวสุก ปรากฏว่าประชาชนทั้งหมดระบุว่าชอบรับประทานข้าวที่มีรสชาติหอม นุ่มนวล และนอกจากนี้ นฤจร อิทธิจีระจรัส (2527 : 56) แปลจาก Lucien M. Hanks ซึ่งได้รายงานว่าในการที่จะเปลี่ยนให้ประชาชนปรับตัวเองให้เคยชินกับกลิ่นและรสชาติของข้าวชนิดใหม่นั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ง่ายสำหรับผู้รับประทานข้าวเป็นอาหารที่จะยอมรับในทันทีทันใด จากการที่มนุษย์เราเมื่อเคยชินอยู่กับการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น กรณีที่เคยรับประทานข้าวที่มีรสชาติหนึ่งอยู่เป็นประจำ เมื่อได้ลิ้มรสกับรสชาติใหม่ก็จะไม่เคยชินกับรสชาติใหม่นั้น เปรียบเหมือนเกษตรกรบางส่วนในจังหวัดปัตตานีที่เคยรับประทานข้าวนุ่มไม่แฉะ เมื่อเปลี่ยนมารับประทานข้าว กข.7 ซึ่งคุณภาพการหุงต้มเปียกแฉะเล็กน้อยก็ไม่นิยมรับประทาน

3. **ความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน** พืชพรรณทุกชนิดย่อมต้องการน้ำเพื่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิต แต่พืชทั้งหลายเหล่านั้นมีความต้องการน้ำในระดับที่ต่างกัน ซึ่งปัจจุบันการจัดระบบการชลประทานเข้าสู่ชนบทเพื่อให้เกษตรกรได้ใช้น้ำปลูกพืช โดยเฉพาะการทำนาฤดูนาปรังเพราะการทำนาจะขาดน้ำเสียมิได้ และสภาพการชลประทานปัจจุบันนี้ก็ยังไม่สมบูรณ์เท่าใดนัก ดังนั้นพันธุ์ข้าวที่สามารถทนต่อสภาพการขาดน้ำจึงน่าจะใช้ได้ดีในบางพื้นที่ ธวัชชัย นาคะบุตร (2522 : 110) ได้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการปลูกข้าวของเกษตรกรชั้นนำ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา พบว่าระบบการชลประทานที่ไม่ทั่วถึงจะเป็นอุปสรรคต่อการใช้พันธุ์ข้าวพันธุ์ดีที่รัฐบาลส่งเสริม ในทำนองเดียวกัน นันทนา บูรณะธนัง (2525 : 168) ได้ศึกษาการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการทำนาข้าวของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานพิษณุโลก อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ผลปรากฏว่าเกษตรกรใช้พันธุ์ข้าวรัฐบาลเพียง 32 เปอร์เซ็นต์ เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ไม่เรียบใช้พันธุ์ข้าวแนะนำไม่ได้ ในทำนองเดียวกันนี้ สุชาติ ณ ลำพูน (2524 : 173) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในฤดูนาปี อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรที่อยู่ในเขตชลประทานสามารถทำนาโดยใช้ข้าวพันธุ์ดีที่รัฐบาลส่งเสริมถึง 46.67 เปอร์เซ็นต์ ในขณะที่นอกเขตชลประทานใช้ข้าวพันธุ์รัฐบาลเพียง 20.00 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น และนอกจากนั้น Barken (1978) ใน Kikuchi and Yujiro (1983 : 3) ได้รายงานว่าข้าวพันธุ์กึ่งเตี้ยจะมีการกระจายในเขตชลประทานที่ดี ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Kikuchi and Yujiro (1983 : 3) ที่ได้วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของความยากง่ายในการแพร่กระจายของข้าวพันธุ์กึ่งเตี้ย (ลูกผสม IR 8) ในจังหวัด Laguna ของประเทศฟิลิปปินส์ พบว่าในจังหวัดดังกล่าวมีการชลประทานที่ดีเยี่ยม พันธุ์ข้าวกึ่งเตี้ยจึงสามารถแพร่กระจายไปได้มาก การที่เขตชลประทานในจังหวัดปัตตานี ไม่สามารถบริการเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงนั้นอาจเป็นปัญหาอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ไม่สามารถส่งเสริมเกษตรกรใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ได้ ซึ่งเป็นพันธุ์ที่รัฐบาลส่งเสริม เพราะข้าวพันธุ์ กข.7 จะให้ผลผลิตสูงเมื่อมีการดูแลรักษาดี มีน้ำหล่อเลี้ยงอย่างเหมาะสมเพียงพอ และจากการตรวจเอกสารนี้พอจะเป็นแนวทางได้ว่าข้าวพันธุ์ส่งเสริมจะกระจายได้ดีในพื้นที่ที่มีการชลประทานดีดังกล่าว

4. ความต้านทานโรคและแมลงศัตรู สภาพแวดล้อมในปัจจุบันได้เอื้ออำนวยต่อการระบาดของโรคและแมลงศัตรูพืชเป็นอย่างมาก เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติได้ถูกทำลายโดยสิ้นเชิงกอปรกับมีการใช้สารเคมีกันอย่างแพร่หลายด้วย ดังนั้นพันธุ์พืชที่ความต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช จึงจำเป็นต่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยิ่ง นันทนา บูรณธนัง (2525: 168) ได้รายงานผลการศึกษาว่าพันธุ์ข้าวแนะนำของรัฐบาลนั้นจะมีเปอร์เซ็นต์ในการต้านทานต่อโรคแมลงศัตรูต่ำ และไสว เพ็งมาก (2522: 131) ได้ศึกษาถึงปัญหาการเพิ่มผลผลิตการทำนาปรัง อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา พบว่าพันธุ์ข้าวรัฐบาล (กข.7) ศัตรูชอบทำลายมากแต่จะให้ผลผลิตสูงกว่าข้าวนาปี นอกจากนั้น สุมาลี อารยางกูล (2527 : 236) พบว่าปัญหาส่วนมากในการทำนาปรังของเกษตรกรตำบลคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี คือ การป้องกันกำจัดศัตรูของข้าวพันธุ์ส่งเสริม และจากการศึกษาของกรมวิชาการเกษตร (2527 : 135) ได้วิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีของชาวนาในการทำข้าวนาสวน พบว่าเกษตรกรในภาคใต้ยังใช้ข้าวพันธุ์ดีกันน้อย เนื่องจากพันธุ์ข้าวบางพันธุ์ไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น เช่นลักษณะการร่วงของเมล็ดและการต้านทานต่อโรคแมลงในแต่ละท้องถิ่น เป็นต้น ลักษณะการต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูของพันธุ์ข้าวนั้นจะเป็นสิ่งที่เกษตรกรปรารถนาอีกอย่างหนึ่ง เนื่องจากจะได้ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายและค่าแรงงานในการฉีดพ่นยาเคมี ซึ่งตั้งที่ได้ตรวจเอกสารพบว่าข้าวพันธุ์ กข.7 ที่ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปลูกในฤดูการทำนาปรังของจังหวัดปัตตานีนั้นจะมีลักษณะที่ไม่ที่ไม่ทนต่อโรค-แมลงอยู่บ้าง ดังเหตุนี้จึงอาจทำให้เกษตรกรที่ไม่ต้องการใช้ยาเคมีหันมาใช้พันธุ์ข้าวที่ทนทานต่อโรคแมลงศัตรูก็ได้เช่นกัน

5. ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ การแพร่กระจายของพืชทุกชนิดบนพื้นผิวโลก จะต้องอาศัยธรรมชาติ คน หรือสัตว์พาไป แต่ในพื้นที่ที่แพร่กระจายไปนั้นย่อมมีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกับแหล่งกำเนิด หรือสภาพทางกายภาพที่เหมาะสม พืชชนิดนั้น ๆ จึงจะสามารถให้ผลผลิตได้ดี Chandler (1977 : 62-63) ได้ระบุถึงลักษระทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และสภาพแวดล้อม ที่เป็นปัจจัยซึ่งมีผลต่อการใช้พันธุ์ข้าวในการคัดเลือกพื้นที่เพาะปลูกของเอเชีย ตามคำแนะนำของ International Rice Research Institute เช่น พื้นที่ในฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ไทย และมาเลเซีย โดยให้เหตุผลถึงสภาพที่จะใช้ข้าวพันธุ์ดีได้นั้นจะต้องสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1. ต้องสามารถควบคุมน้ำได้ดีจริง ๆ และมีการจัดการที่ดีด้วย
2. มีการชลประทานที่ดี จะเป็นปัจจัยช่วยให้มีศักยภาพต่อการใช้ปุ๋ย
3. มีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูที่ดี
4. ภายใต้สาเหตุที่มีสภาพแวดล้อมไม่อำนวย เช่น ความแห้งแล้ง น้ำท่วม ลม พายุ แมลงศัตรูระบาดและไม่มีการกำจัดวัชพืช โดยปกติจะไม่ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจเมื่อปลูกข้าวพันธุ์ดี
5. ภายใต้สภาพที่ควบคุมน้ำได้น้อย เกษตรกรมีแนวโน้มที่จะปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง และเกษตรกรบางท้องที่จะใช้ข้าวพันธุ์ดีในฤดูนาปรัง เมื่อเขาเหล่านั้นสามารถควบคุมน้ำได้เท่านั้น
6. เกษตรกรจะยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ดีที่สุดเมื่อเขารู้สึกว่ามีประโยชน์ ยกเว้นเมื่อมีปัญหาต่อการควบคุมน้ำไม่ได้ ก็จะกลับใช้พื้นเมืองเช่นเดิม

นอกจากนั้น Barker and Teresa (1975 : 17) ยังได้กล่าวว่าความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม จะเป็นเหตุผลอันหนึ่งที่จะทำให้การผลิตข้าวเกิดผลในทางที่ดี จึงสรุปได้ว่าการปลูกข้าวให้ได้ผลดีนั้นจะต้องคำนึงถึงลักษณะแวดล้อมต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของพันธุ์ข้าวด้วย ดังเช่นการวิจัยเพื่อปรับปรุงพันธุ์พืชให้เหมาะสมตามสภาพของแต่ละประเทศในปัจจุบัน

6. **การตลาด** การผลิตสินค้าจำหน่ายแก่ผู้บริโภคในปัจจุบันนี้ ผู้ผลิตจะต้องศึกษาถึงความต้องการของตลาดเป็นสำคัญ เพราะหากผลิตได้ตรงตามความต้องการของตลาดแล้ว จะทำให้ผลผลิตหรือสินค้าชนิดนั้น ๆ ขายได้ดีมีราคาสูงด้วย และเป็นการลดความเสี่ยงได้อีกทางหนึ่ง นิกร อินทุโสภณ (2525 : 217) ได้ศึกษาการผลิตและการตลาดของไม้ตัดดอกบางชนิดในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรที่นิยมปลูกเนื่องจากไม้ตัดดอกบางชนิดที่ปลูกนั้นสามารถส่งจำหน่ายออกสู่ตลาดได้ง่าย และขายได้ราคาดีด้วย นอกจากนั้น นิวัฒน์ เตชะสาน (2523 : 153) ได้ศึกษาการผลิตและการตลาดของไม้ตัดดอกบางชนิดในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ยังพบว่าเกษตรกรจำนวนร้อยละ 61.00 นิยมปลูกกล้วยไม้ประเภทหวายปอมปาดัวร์เป็นหลัก เพราะมีรายได้ดีซึ่งก็เนื่องมาจากเป็นที่ต้องการของตลาดสูง แต่อย่างไรก็ตามยังมีเกษตรกรส่วนหนึ่งที่ปลูกไม้ดอกชนิดอื่น ซึ่งเขาเห็นว่าเป็นที่ต้องการของตลาดด้วย โดย

จะทำให้ได้ราคาสูงเช่นกัน และ Nicol (1982 : 163) ได้ให้ทรรศนะว่า การพัฒนารูปแบบโครงสร้างของตลาดจะมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับราคา คือเมื่อมีการพัฒนาตลาดไปในทางที่ดีแล้วทางด้านราคาก็มีแนวโน้มในทางที่ดีด้วย จะเห็นได้ว่าหากสินค้าเป็นที่ต้องการของตลาด ก็จะทำให้ผลผลิตมีราคาดี และเป็นที่พอใจของเกษตรกรผู้ผลิตในที่สุด กรณีการปลูกข้าวมะจานูก็เช่นกัน เมื่อตลาดมาเลเซียและตลาดท้องถิ่นยังมีความต้องการ เพราะมีการพัฒนาการของตลาดที่กว้างออกไป จึงทำให้ตลาดมีความต้องการมากยิ่งขึ้น และจะส่งผลในด้านราคาด้วย

7. **ราคา** ผลผลิตการเกษตรของเกษตรกรจะมีราคาดีหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับภาวะการตลาดเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผลผลิตเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคแล้วก็จะทำให้ราคาขายดีด้วย ดังนั้นการผลิตของเกษตรกรจึงต้องพิจารณาถึงภาวะการณ์เหล่านี้อีกทั้งฤดูกาลที่ออกสู่ตลาดด้วย เช่นปีใดที่ราคาข้าวแพงการทำนาในฤดูกาลต่อไปก็อาจมีมาก แต่หากราคาข้าวตกต่ำก็จะทิ้งไร่นาไปหางานอื่นทำเป็นต้น ภารดี ประเสริฐลาภ (2525 : 525) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ราคาตามฤดูกาลของข้าว ข้าวโพด อ้อยและน้ำตาลของไทยนั้น พบว่าราคาข้าวจะต่ำช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเมษายน และจะสูงช่วงเดือน พฤษภาคมถึงตุลาคมของทุกปี ดังนั้นการทำนาปรังในจังหวัดปัตตานี ซึ่งผลผลิตจะออกช่วงเดือนกันยายนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกษตรกรจะขายข้าวได้ราคาดีด้วย และจากการศึกษาของ อรพรรณ ควรถนอม (2525 : 542) เรื่องการวิเคราะห์อุปสงค์ของปัจจัยการผลิตและอุปทานของการผลิตข้าวในประเทศ พบว่าราคาของผลผลิตข้าวทั้งในเขตและนอกเขตชลประทานจะเป็นตัวกำหนดนโยบายการใช้ปัจจัยการผลิต เพื่อให้มีการลดต้นทุนและมีกำไรสูงสุด ซึ่งราคาจะมีบทบาทต่อการผลิตเป็นอย่างมาก ประนอม ไชยวุฒิ และมาณี วิวัฒน์วงศ์วนา (ไม่ระบุที่พิมพ์ : 1) กล่าวว่า "ราคาผลผลิตจะเป็นสิ่งหนึ่งที่จะจูงใจให้เกษตรกรตัดสินใจว่าเขาควรจะปลูกพืชชนิดใดเพื่อเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้น การที่เกษตรกรขายข้าวเปลือกได้ง่ายมีราคาดีในจังหวัดปัตตานีนั้น เพราะมีพ่อค้าจากมาเลเซียและพ่อค้าในท้องถิ่นมีความต้องการข้าวเปลือกมะจานู จึงทำให้ราคาอยู่ในระดับที่เกษตรกรพอใจ และนิยมใช้ข้าวพันธุ์มะจานูอีกประการหนึ่ง

8. **การดูแลรักษา** การปลูกพืชทุกชนิดหากต้องการที่จะให้ได้รับผลผลิตสูง ก็จะต้องมีการดูแลรักษาเอาใจใส่ ซึ่งการดูแลรักษาที่จะให้ผลผลิตสูงในระดับใดก็จะขึ้นอยู่กับชนิดและพันธุ์

ของพืชด้วย เช่นพืชบางพันธุ์ต้องมีการดูแลรักษาดีเป็นพิเศษจึงสามารถให้ผลผลิตสูง แต่บางพันธุ์เพียงให้การดูแลรักษาบ้างพอประมาณก็สามารถให้ผลดีได้เช่นกัน

International Rice Research Institute (1976 : 54) ได้รายงานว่า การพัฒนาพันธุ์ข้าวต่าง ๆ ให้มีความต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูนั้น จำเป็นจะต้องมีการดูแลรักษาที่ดีด้วย คือมีการควบคุมและการจัดการไม่ให้สิ่งเหล่านี้เกิดปัญหา ซึ่งเกษตรกรต้องเตรียมการสำหรับป้องกันไว้ให้พร้อมล่วงหน้าในทำนองเดียวกัน ประพาส วีระแพทย์ (2526 : 12) กล่าวว่า "...การดูแลรักษาที่ดีผู้ปลูกจะต้องหมั่นออกไปตรวจดูต้นข้าวอยู่เสมอ ๆ ต้องมีการกำจัดวัชพืช การใส่ปุ๋ย พ่นยาเคมี และรักษาระดับน้ำ..." ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดูแลรักษายุ่งยากพอสมควร เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรในจังหวัดปัตตานีที่นิยมออกไปทำงานนอกพื้นที่หลังจากปักดำเสร็จแล้ว การใช้ข้าวพันธุ์มะจานูจึงมีผลในบางพื้นที่เพราะหากใช้พันธุ์ กข. 7 จะต้องยุ่งยากในเรื่องการดูแลรักษาดังกล่าว นันทนา บูรณะธนัง (2525 : 169) ศึกษาเรื่อง การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการทำนาข้าวของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานพิษณุโลก และ ธวัชชัย นาคะบุตร (2522 : 110) ศึกษาเรื่องปัญหาอุปสรรคบางประการเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการปลูกข้าวของเกษตรกรชั้นนำ เขตโครงการลำพระเพลิง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผลการศึกษาได้ระบุทำนองเดียวกันว่าพันธุ์ข้าวแนะนำของรัฐบาลนั้น ทำให้ยุ่งยากต่อการดูแลรักษามาก จึงสรุปได้ว่าเกษตรกรในพื้นที่ใช้ข้าวพันธุ์มะจานูที่นิยมทิ้งนาข้าวไปทำงานต่างพื้นที่ หรือประกอบอาชีพอื่นหลังจากปักดำเสร็จ จึงหลีกเลี่ยงการใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 เพื่อจะได้ทิ้งนาของตนแล้วกลับมาเก็บเกี่ยวผลผลิตเมื่อข้าวสุก และสามารถให้ผลผลิตได้แม้ว่าไม่มีการดูแลรักษาที่ดีก็ตาม

ภาคสรุป
(Overview)

จากการตรวจเอกสารจะเห็นได้ว่าการศึกษาเพื่อทราบถึงทรรศนะของเกษตรกร ในการใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียนี้มีความจำเป็นมาก เพื่อต้องการที่จะหาความจริงว่า

เกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียไปในทิศทางใด

เมื่อพิจารณาถึงขั้นตอนการรับรู้ เรียนรู้ และปฏิบัติตามแล้ว ทำให้ได้ทราบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกษตรกรมีความนิยมต่อการใช้พันธุ์ข้าวดังกล่าว และสามารถนำมาศึกษาปรับปรุงแก้ไขกับลักษณะหลาย ๆ ด้าน เพื่อให้เกิดความเหมาะสม หรือหากเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า สิ่งที่เกษตรกรดำเนินการปฏิบัติอยู่นั้นดีแล้ว ก็อาจส่งเสริมให้มีการกระจายนวัตกรรมไปยังแหล่งอื่นบนพื้นฐานแห่งความสัมพันธ์ต่อกัน หรือสภาพพื้นที่ที่คล้ายกัน ดังที่ นำชัย ทนุผล (2529 : 34) ได้กล่าวว่า

> "...ความเจริญจะเกิดขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่งก่อนแล้วแพร่กระจายไปยังแหล่งอื่น การแพร่กระจายเกิดขึ้นเพราะมีการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างชุมชน การติดต่อสัมพันธ์กันจะทำให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมและนวัตกรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาในอีกทางหนึ่ง"

จากทรรศนะด้านต่าง ๆ ที่เกษตรกรมีต่อข้าวพันธุ์มะจานูนั้นเป็นสิ่งที่แสดงให้ทราบถึงความคิดเห็นของเกษตรกรในรูปแบบของการปฏิบัติตาม หรือเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อนวัตกรรมหลังจากการพิจารณาตัดสินใจประเมินค่าจากสถานการณ์ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยเฉพาะทรรศนะที่เกษตรกรมีต่อข้าวพันธุ์มะจานูที่เกี่ยวกับด้านผลผลิต รสชาติ ความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน ความต้านทานโรค-แมลงศัตรู ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ตลาด ราคา และการดูแลรักษา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความคิดเห็นและความสอดคล้องในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ดังได้แสดงกรอบแนวความคิดรวบยอด (Conceptual model) ตามแผนภูมิ 1

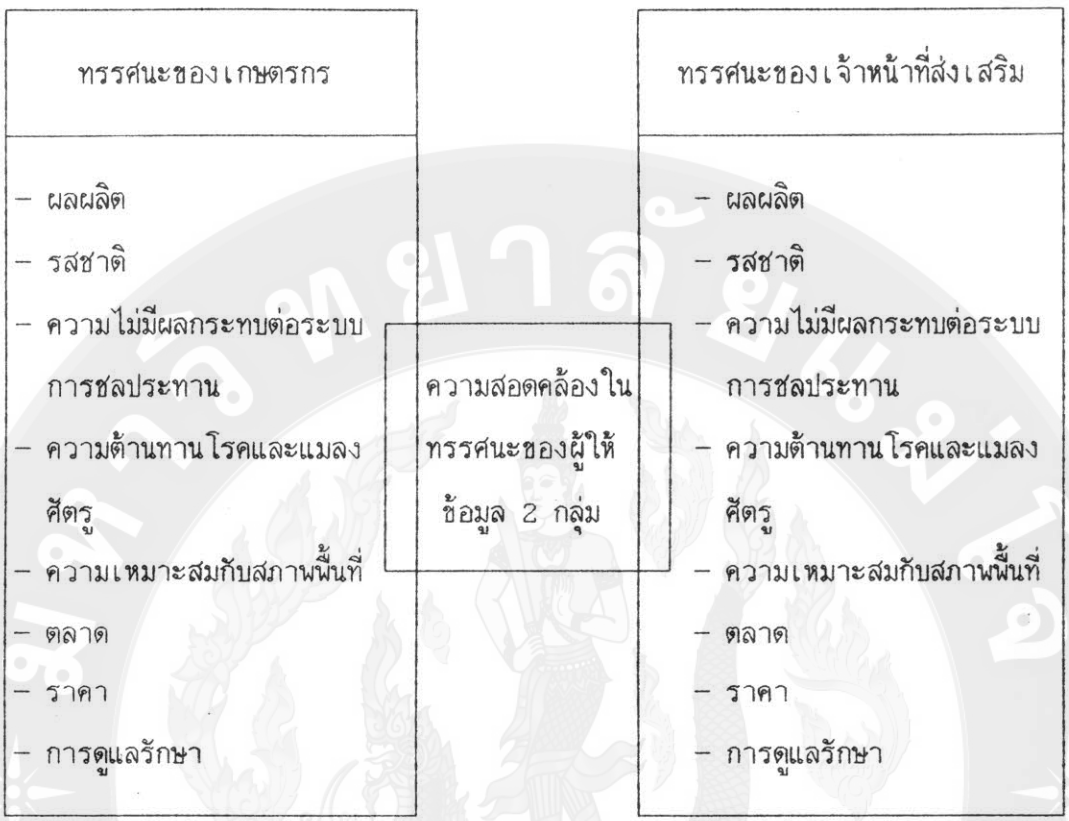

แผนภูมิ 1 กรอบแนวความคิดรวบยอด

สมมุติฐาน
(Hypothesis)

จากการตรวจเอกสาร รายงานการวิจัยและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทำให้ได้มาซึ่งสมมุติฐานที่ได้ทดสอบในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ทรรศนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานุมีความแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

(METHODOLOGY)

การวิจัยเรื่อง การใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียในการทำนาปรังของเกษตรกรตามทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดปัตตานี กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(Locale of the Study)

สภาพพื้นที่นาปรังของจังหวัดปัตตานีเป็นพื้นที่ราบ มีทั้งในเขตและนอกเขตชลประทาน สำหรับนอกเขตชลประทานนั้นอาศัยการส่งน้ำจากโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา จังหวัดปัตตานี โครงการชลประทานเขตที่ 12 และอาศัยน้ำจากโครงการพลังงานแห่งชาติ โดยมีพื้นที่ในการทำนาปรังทั้งสิ้น 35,000 ไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี, 2531 : 5)

สำหรับสถานที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นพื้นที่นอกเขตชลประทาน ในเขตพื้นที่จังหวัดปัตตานีรวม 3 อำเภอ 8 ตำบล 19 หมู่บ้าน 434 ครัวเรือน ดังรายละเอียดตามตาราง 1

ตาราง 1 รายละเอียดพื้นที่ทำนาปรัง

ลำดับที่	อำเภอ	ตำบล	จำนวนครอบครัว/หมู่บ้าน									รวม
			หมู่ที่ 1	หมู่ที่ 2	หมู่ที่ 3	หมู่ที่ 4	หมู่ที่ 5	หมู่ที่ 6	หมู่ที่ 7	หมู่ที่ 8	หมู่ที่ 9	(ครอบครัว)
1.	เมือง	ปะกาอะวัง	-	25	20	45	7	34	41	-	-	172
	"	บาราเฮาะ	-	-	29	-	47	-	-	7	-	83
	"	ตะลุโบะ	-	-	-	-	-	-	-	-	22	22
2.	หนองจิก	ยาบี	24	-	10	-	-	-	-	-	-	34
	"	ปุโละปุโย	11	-	-	-	-	11	-	-	-	22
	"	ดอนรัก	13	-	-	-	-	12	-	-	-	25
	"	ลิปะสะโง	-	40	-	-	33	-	-	-	-	73
3.	สายบุรี	กะดุนง	-	-	-	-	3	-	-	-	-	3
	รวม		48	65	59	45	90	57	41	7	22	434

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

(The Respondents and Sampling Procedure)

ประชากรในการวิจัยมีจำนวน 2 กลุ่ม คือ

1. เกษตรกรที่ได้ปลูกข้าวนาปรัง โดยใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย (พันธุ์มะจานู) ของจังหวัดปัตตานีในเขตพื้นที่ 3 อำเภอ 8 ตำบล 19 หมู่บ้าน จำนวน 434 ครอบครัว (จากการสำรวจฤดูการทำนาปรัง ปี 2532) โดยได้ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้คือ เกษตรกรหัวหน้าครอบครัว หรือตัวแทนที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดี

สำหรับขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้กำหนดโดยการคิดคำนวณตามแบบของ Pagoso, Garcia and Leon (1978) ใน นำชัย ทนุผล (2530 : 157) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N (e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิด

ในที่นี้ $N = 434$

$e = 0.05$

$$n = \frac{434}{1 + 434 (0.05)^2} = \frac{434}{2.085} = 208.15 = 208$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 208 ครอบครัว แต่เนื่องจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปรังโดยใช้พันธุ์ข้าวมาเลเซียในแต่ละหมู่บ้านมีจำนวนแตกต่างกัน จึงมีการคำนวณหาจำนวนครอบครัวตัวอย่างในแต่ละหมู่ที่เป็นสัดส่วนอย่างเหมาะสมกับประชากร โดยใช้สูตร Nagtalon (1983) ใน นำชัย ทนุผล (2530 : 158) ดังนี้

$$n_1 = \frac{nN_1}{N} \quad \text{(ดังรายละเอียดในตาราง 2)}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

N_1 = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม

n_1 = จำนวนตัวอย่างที่สุ่มจากกลุ่มประชากรในแต่ละกลุ่ม

เมื่อได้จำนวนครอบครัวตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้านแล้ว ได้สุ่มตัวอย่างโดยจัดรายชื่อเกษตรกรที่ทำนาปรังโดยใช้ข้าวพันธุ์มะจานู แล้วใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อหาผู้ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง

ตาราง 2 การคำนวณจำนวนตัวอย่างที่ศึกษาวิจัย

ลำดับที่	อำเภอ	ตำบล	หมู่ที่	จำนวนครอบครัวเกษตรกรในการศึกษาวิจัย		
				จำนวนทั้งหมด (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)	จำนวนข้อมูลที่เก็บได้ (ชุด)
1	เมือง	ปะกาฮะรัง	2	25	12	12
		"	3	20	10	10
		"	4	45	22	22
		"	5	7	3	3
		"	6	34	16	16
		"	7	41	20	20
		บาราเฮาะ	3	29	14	14
		"	5	47	22	22
		"	8	7	3	3
		ตะลุโบะ	9	22	11	-
2.	หนองจิก	ยาบี	1	24	12	12
		"	3	10	5	5
		ปุโละปุโย	1	11	5	5
		"	6	11	5	5
		ดอนรัก	1	13	6	6
		"	6	12	6	6
		ลิปะสะโง	2	40	19	19
		"	5	33	16	16
3.	สายบุรี	กะดุนง	5	3	1	2
รวม	3	8	19	434	208	198

แต่ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรหมู่ที่ 9 ตำบลตะลุโบะ จำนวน 11 คนที่สุ่มได้นั้น ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ในระหว่างการรวบรวมข้อมูลเนื่องจากเกษตรกรดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้พันธุ์ข้าวปลูกโดยใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ของรัฐบาลไทย

2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งได้แก่ เกษตรอำเภอ ผู้ช่วยเกษตรอำเภอ และเจ้าพนักงานการเกษตรที่ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอทั้ง 3 อำเภอ ที่เป็นพื้นที่ในการศึกษานี้ได้เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด อันประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ทั้งสิ้น 27 คน ดังตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนเจ้าหน้าที่ในเขตพื้นที่วิจัย

ลำดับที่	อำเภอ	จำนวนเจ้าหน้าที่ (คน)	จำนวนข้อมูลที่เก็บได้ (ชุด)	หมายเหตุ
1	เมือง	7	6	เสียชีวิต 1 คน
2	หนองจิก	9	8	ย้าย 1 คน
3	สายบุรี	11	10	ย้าย 1 คน
	รวม	27	24	3

ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวนทั้งหมด 27 คน นั้นผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ จำนวน 24 ชุดเท่านั้น สาเหตุเนื่องจากเจ้าหน้าที่อำเภอเมืองเสียชีวิต 1 คน และเจ้าหน้าที่ย้ายไปปฏิบัติราชการที่อื่น และยังไม่มีเจ้าหน้าที่มาทดแทน จึงไม่สามารถเก็บข้อมูลได้

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

(Operational Definitions)

ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม หมายถึง สภาพความเป็นอยู่โดยทั่ว ๆ ไปของเกษตรกรที่ทำนาปรังโดยใช้ข้าวพันธุ์มะจานู ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง เฉพาะตัวแปรต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

อายุ หมายถึง จำนวนปีบริบูรณ์ของอายุเกษตรกรในปัจจุบัน (พ.ศ. 2532) ซึ่งเป็นเกษตรกรในกลุ่มตัวอย่างที่ทำนาปรัง

ระดับการศึกษา หมายถึง จำนวนปีที่เกษตรกรเคยได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาโดยไม่นับจำนวนปีที่ซ้ำชั้นเดิม

ศาสนา หมายถึง การนับถือศาสนาของเกษตรกรที่ใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการปฏิบัติตามหลักแห่งศาสนานั้น ๆ

ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรเคยผ่านการฝึกอบรมและเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางการเกษตรช่วงเดือนมกราคม-ธันวาคม ปี พ.ศ. 2532

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรายได้ทั้งหมดต่อปี ไม่ว่าจะเป็นเงินสด หรือผลิตผลการเกษตรที่เก็บไว้บริโภคด้วยในช่วงเดือนมกราคม - ธันวาคม ปี พ.ศ 2532

เนื้อที่ประกอบอาชีพการเกษตร หมายถึง จำนวนพื้นที่ทั้งหมดที่เกษตรกรใช้ประกอบอาชีพการเกษตรในปัจจุบันโดยคิดหน่วยวัดเป็นไร่

จำนวนแรงงานในครอบครัว หมายถึง จำนวนบุคคลในครอบครัวที่สามารถใช้แรงงานหรือสามารถปฏิบัติงานในกิจการฟาร์ม - ไร่นาได้

ห้องสมุด
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

การใช้สินเชื่อทางการเกษตร หมายถึง ลักษณะที่เกษตรกรกู้ยืมเงินเพื่อนำมาลงทุนหรือใช้เครดิตเพื่อนำปัจจัยการผลิตมาประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งอาจจะกู้ยืมจากสถาบันทางการเงินของรัฐบาล เอกชน หรือเพื่อนบ้านก็ได้

การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร หมายถึง ลักษณะที่เกษตรกรเข้าร่วมเป็นสมาชิก หรือคณะกรรมการกลุ่มเกษตรกรทำนา หรือกลุ่มอื่น ๆ โดยร่วมดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มนั้น ๆ

การทำตามเพื่อนบ้าน หมายถึง การที่เกษตรกรใช้ข้าวพันธุ์ "มะจานู" ในการทำนาปรังเมื่อเห็นว่าเพื่อนบ้านใกล้เคียงทำได้ผลแล้วก็ปฏิบัติตาม โดยให้ระบุพื้นที่ปฏิบัติตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไป

การติดต่อกับสังคมภายนอก หมายถึง การที่เกษตรกรเดินทางไปรับจ้าง หรือทำธุรกิจอื่น ๆ ยังประเทศมาเลเซีย หรือจังหวัดใกล้เคียงเช่น จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสงขลา จังหวัดสตูล โดยให้ระบุเป็นจำนวนครั้งที่ออกไปรับจ้าง ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2532 และในช่วงเดือนมกราคม-ธันวาคมปี พ.ศ. 2532

จารีตประเพณีและวัฒนธรรม หมายถึง ขนบธรรมเนียมประเพณีนิยมที่เกษตรกรเชื่อถือยอมรับปฏิบัติตามมาแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน โดยระบุลักษณะพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์ของการใช้ผลผลิตข้าวกับประเพณีและวัฒนธรรม

ทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ความคิดเห็นของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อข้าวพันธุ์มะจานู ที่แสดงออกทางพฤติกรรมให้สามารถสังเกตได้ว่ามีแนวโน้มเอียงไปในทางดีหรือไม่ดี สำหรับทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูนั้นได้ศึกษาในคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวดังนี้

1. ผลผลิต ได้แก่ การที่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นว่าข้าวพันธุ์มะจานูนั้น จะเป็นพันธุ์ข้าวที่สามารถเพิ่มผลผลิตให้มีผลผลิตต่อไร่สูงได้ หรือไม่ก็ให้ผลผลิตในระดับที่ใกล้เคียงกับผลผลิตข้าวพันธุ์ กข.7 (พันธุ์ของรัฐบาลไทย) ซึ่งจะให้ผลผลิตต่อไร่ประมาณ 650-700 กิโลกรัม (ประพาส วีระแพทย์, 2528 : 15) ซึ่งพันธุ์ข้าวที่ให้ผลผลิตสูงตามสภาพท้องที่นั้นจะเป็นที่ต้องการของเกษตรกรอย่างยิ่ง

2. รสชาติ ได้แก่ การที่เกษตรกรมีความเห็นว่า เมื่อนำข้าวสารจากข้าวพันธุ์มะจานูไปหุงต้มแล้วจะมีรสชาติดี มีความอร่อยเมื่อรับประทาน บุคคลทั่วไปนิยมซื้อไปหุงต้ม ตลาดมีความต้องการ ประกอบอาหารได้ดีทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน เป็นต้น

3. ความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทานได้แก่ การที่ข้าวพันธุ์มะจานูมีความสามารถที่จะเจริญงอกงามได้ดีทั้งในเขตและนอกเขตชลประทาน ซึ่งเป็นคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวที่สามารถปรับสภาพให้ทนต่อการขาดน้ำได้ ถึงแม้ว่าจะขาดน้ำสักระยะหนึ่งก็จะทนอยู่ได้โดยไม่ทำให้เกิดความเสียหายแต่อย่างใด ซึ่งหากเป็นข้าวพันธุ์ กข.7 ก็จะต้องรักษาระดับน้ำประมาณ 5-10 เซ็นติเมตร หรือหนึ่งฝ่ามือ ตั้งแต่เริ่มปักดำจนถึงระยะก่อนเก็บเกี่ยวแล้วระบายน้ำออกทิ้งจนหมด

4. ความต้านทานโรค-แมลงศัตรู ได้แก่ การที่พันธุ์ข้าวมีสภาพความต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืชชนิดต่าง ๆ ที่จะเข้าทำลายต้นข้าว ซึ่งโดยปกติแล้วหลังจากตกกล้าและปักดำเกษตรกรจะต้องหมั่นออกไปตรวจดูต้นข้าวอยู่เสมอ เมื่อพบการระบาดของศัตรูพืชก็จะต้องทำการฉีดพ่นยาเคมีกำจัด แต่หากพันธุ์ข้าวมีความต้านทานต่อโรคแมลงแล้ว ก็จะทำให้ลดขั้นตอนการดูแลรักษาลงได้โดยไม่ต้องเสียเวลาในการออกไปตรวจสอบแปลงข้าวอยู่เสมอ เพราะเกษตรกรส่วนมากจะไม่ได้ออกตรวจสอบแปลงข้าวได้บ่อยนัก คือ เมื่อปักดำเสร็จแล้วก็จะไปรับจ้างหางานทำเสริมรายได้อีกทางหนึ่ง

5. ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ได้แก่ การที่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นว่าข้าวพันธุ์มะจานูมีความเหมาะสมกับสภาพบางท้องที่ของจังหวัดปัตตานี สามารถทนต่อสภาพดิน

เปรี้ยว ดินเค็มและการระบาดของแมลงศัตรูพืชบางชนิด เช่น แมลงสิง จะทำลายน้อยกว่าข้าว กข.7 เป็นต้น และรวมถึงความเหมาะสมในการหุงต้ม เพื่อต้อนรับเพื่อนบ้านที่มาจากมาเลเซียด้วย

6. ตลาด ได้แก่ การที่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่มีความเห็นว่าการตลาดสำหรับซื้อขายผลผลิตข้าวมะจานูนั้น สามารถที่จะซื้อขายผลผลิตได้สะดวกกว่าข้าว กข.7 เพราะมีตลาดต้องการมากกว่า เป็นต้น

7. ราคา ได้แก่ การที่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่มีความเห็นว่าราคาจำหน่ายของข้าวมะจานูขายได้ราคาสูงกว่าข้าว กข.7 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากว่ามีความต้องการของตลาดมาก จึงทำให้ราคาสูงดังกล่าว

8. การดูแลรักษา ได้แก่ การที่เกษตรกรและเจ้าหน้าที่มีความเห็นว่า ในการปฏิบัติดูแลรักษาข้าวมะจานูนั้นจะดูแลรักษาได้ง่ายกว่าข้าว กข.7 โดยไม่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิดก็สามารถให้ผลผลิตในระดับที่น่าพอใจได้

สำหรับวิธีการวัดทรรศนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูนี้ได้วัดด้วยระบบการให้คะแนน (Scoring System) 5 ระดับ โดยผู้ให้ข้อมูลระบุว่า "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" "เห็นด้วย" ไม่สามารถตัดสินใจได้" "ไม่เห็นด้วย" และ "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ต่อข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู ส่วนการให้คะแนนในแต่ละคำตอบนั้นจะให้คะแนนดังนี้ คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ	5 คะแนน
เห็นด้วย	เท่ากับ	4 คะแนน
ไม่สามารถตัดสินใจได้	เท่ากับ	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	เท่ากับ	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เท่ากับ	1 คะแนน

จากนั้นได้นำคะแนนที่ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนระบุคำตอบในแต่ละข้อความมาคิดคำนวณน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย (Weight Mean Score) ในแต่ละคุณสมบัติที่กล่าวมา โดยมีระดับของน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ยเพื่อการตัดสินดังนี้

คะแนนระหว่าง 4.21 - 5.00 มีทรรศนะในระดับที่ดีมากต่อพันธุ์ข้าว
คะแนนระหว่าง 3.41 - 4.20 มีทรรศนะในระดับที่ดีต่อพันธุ์ข้าว
คะแนนระหว่าง 2.61 - 3.40 มีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ต่อพันธุ์ข้าว
คะแนนระหว่าง 1.81 - 2.60 มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดีต่อพันธุ์ข้าว
คะแนนระหว่าง 1.00 - 1.80 มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดีมากต่อพันธุ์ข้าว

ในการคำนวณน้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย (Weight Mean Score : WMS) ของตัวแปรทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้คิดคำนวณตามแบบของ Thanupon (1986 : 44) ดังนี้

$$WMS = \frac{5f_1 + 4f_2 + 3f_3 + 2f_4 + 1f_5}{TNR}$$

เมื่อ WMS = น้ำหนักค่าคะแนนเฉลี่ย
f_1 = จำนวนของผู้เลือกตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง
f_2 = จำนวนของผู้เลือกตอบเห็นด้วย
f_3 = จำนวนของผู้เลือกตอบยังไม่สามารถตัดสินใจว่าดีหรือไม่ดี
f_4 = จำนวนของผู้เลือกตอบไม่เห็นด้วย
f_5 = จำนวนของผู้เลือกตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
TNR = จำนวนของผู้ตอบข้อมูลทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(The Research Instruments)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถามซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบเปิด (Opened-end Question) และแบบปลายปิด (Closed-end Question) ก่อนนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ที่มีลักษณะเดียวกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนของข้อคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ (ภาคผนวก ก.)

ตอน 1 เพื่อรวบรวมข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม พฤติกรรมการสื่อสาร ความเกี่ยวข้องของการใช้พันธุ์ข้าวกับประเพณีวัฒนธรรมของเกษตรกร

ตอน 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรรศนะความคิดเห็นของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู

ในเรื่องระดับความคิดเห็นของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่มีต่อคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าวนั้นเป็นคำถามแบบ Likert Scale มี 5 ตัวเลือก (เห็นด้วยอย่างยิ่ง, เห็นด้วย, ไม่สามารถตัดสินใจได้, ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ซึ่งคำถามในตอนที่ 2 ได้จำแนกคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าวออกเป็น 8 ด้าน คือ

ก. ผลผลิต	5 ข้อ
ข. รสชาติ	5 ข้อ
ค. ความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน	5 ข้อ
ง. ความต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรู	4 ข้อ
จ. ความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่	5 ข้อ

ฉ. ตลาด	4	ข้อ
ช. ราคา	4	ข้อ
ญ. การดูแลรักษา	3	ข้อ
รวม	35	ข้อ

การทดสอบแบบสอบถาม

(Pre-testing of the Instruments)

ในการทดสอบแบบสอบถามได้ดำเนินการทดสอบดังนี้

1. ในด้านความเที่ยงของเนื้อหา (Content Validity) ได้นำแบบสอบถามเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยเกษตรจังหวัดปัตตานี (ฝ่ายวิชาการ) นักวิชาการประจำสำนักงานเกษตรจังหวัด เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจนและเหมาะสมของเนื้อหา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่คณะกรรมการที่ปรึกษาและบุคลากรประจำสำนักงานเกษตรจังหวัดเสนอแนะ

2. ในด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีลักษณะเดียวกับผู้ให้ข้อมูล แต่ไม่ใช่ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด โดยนำไปทดสอบกับเกษตรกร หมู่ที่ 5 ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี รวมจำนวน 20 คน สำหรับแบบสอบถามเจ้าหน้าที่ ได้นำไปทดสอบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประจำสำนักงานเกษตรอำเภอยะหริ่ง จำนวน 8 คน และอำเภอมายอ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

หลังจากทดสอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว นำผลการทดสอบไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of Alpha) ตามแบบของ Cronbach ใน นำชัย ทนุผล (2531 : 97-98) ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวทั้ง 8 ด้าน ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .85

วิธีการรวบรวมข้อมูล
(Data Collection Procedures)

1. กลุ่มเกษตรกร การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรนั้น ผู้วิจัยได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบอยู่ในเขตตำบลที่มีการทำนาปรัง โดยดำเนินการออกสัมภาษณ์เกษตรกรที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างตามรายชื่อในขอบเขตประชากร (Sampling Frame)

2. กลุ่มเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอในเขตพื้นที่ศึกษาโดยขอร้องให้เจ้าหน้าที่กรอกข้อมูลเอง

ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลจากเกษตรกร ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากเจ้าพนักงานการเกษตร โดยมีการประชุมชี้แจง และแนะนำวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ร่วมดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้มีแนวความคิด และมีความเข้าใจต่อเนื้อหาและวิธีการสัมภาษณ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

3. ผู้วิจัย และผู้ร่วมงานได้เก็บข้อมูลจากเกษตรกร ระหว่างวันที่ 20 ตุลาคม 2532 - 10 พฤศจิกายน 2532

การวิเคราะห์ข้อมูล
(Analysis of Data)

1. ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ถอดรหัสสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Science, SPSS)

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์

2.1 ค่าร้อยละ เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับชั้นของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐฐิจ และสังคมของเกษตรกร

2.2 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลางของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู

2.3 สถิติ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

(Research Duration)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 12 เดือน คือจากเดือนมีนาคม 2532 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2533

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียในการทำนาปรังของเกษตรกรตามทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดปัตตานี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามจากเกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอหนองจิก และอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นเกษตรกรที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 198 คน และข้อมูลจากการกรอกแบบสอบถามโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำนวน 24 คน รวมผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้นจำนวน 222 คน การนำเสนอผลการวิจัยและข้อวิจารณ์ในครั้งนี้ได้แบ่งแยกการนำเสนอเป็นตอน ๆ ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม พฤติกรรมการสื่อสาร และประเพณีวัฒนธรรมของเกษตรกร

ก. ลักษณะส่วนบุคคล

ข. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ค. ลักษณะทางสังคม

ง. ลักษณะพฤติกรรมการสื่อสาร

จ. ลักษณะความเกี่ยวข้องการใช้พันธุ์ข้าวกับประเพณีวัฒนธรรม

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม พฤติกรรมการสื่อสาร และประเพณีวัฒนธรรมของเกษตรกร

ก. ลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกรที่ใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย (พันธุ์มะจานู) ในการทำนาปรังในพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอหนองจิก และอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ดังข้อมูลแสดงไว้ในตาราง 4 มีรายละเอียดดังนี้

1. อายุ

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 33.33 มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 25.25 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 23.73 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 9.60 มีอายุระหว่าง 18-30 ปี ร้อยละ 7.58 มีอายุระหว่าง 61-70 ปี และร้อยละ 0.51 มีอายุมากกว่า 70 ปีตามลำดับ สำหรับเกษตรกรที่มีอายุมากที่สุดคือ 74 ปี และน้อยที่สุด 18 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 46 ปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10.64 ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มีอายุแตกต่างกันพอสมควร และเป็นผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนเริ่มจะย่างเข้าวัยผู้สูงอายุ เกษตรกรที่อยู่ในวัยกลางคนเหล่านี้เป็นผู้ที่รับนวัตกรรม(ข้าวพันธุ์มะจานู) มาจากประเทศมาเลเซียหรือเพื่อนบ้านซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Lionberger ในบุญสม วราเอกศิริ (2529 : 126) ที่ว่า "...ชาวนาที่มีอายุน้อยเกินไปหรือมากเกินไปนั้น มักยอมรับนวัตกรรมมาใช้ในไร่นาได้น้อยกว่ากลุ่มที่อยู่ในวัยกลางคน..."

2. ระดับการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลร้อยละ 57.58 รายงานว่ามีระดับการศึกษาระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 รองลงมาร้อยละ 10.10 มีระดับการศึกษาระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ร้อยละ 2.53 มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมีเพียงร้อยละ 0.51 ที่มีการ

ศึกษาระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ส่วนผู้ที่รายงานว่าไม่เคยเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนเลย มีถึงร้อยละ 28.28 สำหรับระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 และระดับต่ำสุดคือชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวนปีเฉลี่ยของการศึกษาของเกษตรกรคือ 4 ปีซึ่งอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้น โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.90 จึงกล่าวได้ว่าเกษตรกรเหล่านี้มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำเป็นส่วนมาก เนื่องจากในอดีตนั้นชาวไทยมุสลิมได้ให้ความสนใจที่จะเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นของภาครัฐบาลในจำนวนน้อย นอกจากนี้ยังมีการหลีกเลี่ยงการเข้าโรงเรียนชั้นประถมของรัฐบาล การศึกษาจึงอยู่ระดับค่อนข้างต่ำดังกล่าว ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2531 : 21) ที่ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิมและการสนองตอบต่อรัฐบาลซึ่งระบุว่า "...ชุมชนมุสลิมชายแดนไทย ร้อยละ 80 มีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษาตอนต้น..."

3. ศาสนา

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดนับถือศาสนาอิสลาม หรือเป็นชาวไทยมุสลิม โดยไม่มีชาวไทยที่นับถือศาสนาอื่นอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว

4. ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรม

4.1 <u>การชมงานนิทรรศการและการประกวดพืชทางการเกษตร</u>

งานนิทรรศการและการประกวดพืชทางการเกษตร หมายถึง การจัดการแสดงที่มีคำอธิบายประกอบ ซึ่งมีการแสดงตั้งแต่ขนาดเล็กถึงขนาดใหญ่ และการแข่งขันด้านคุณภาพของผลผลิตพืชเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพของผลผลิตที่ดีที่สุด ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.83) รายงานว่าไม่เคยเข้าร่วมและชมนิทรรศการและการประกวดพืชทางการเกษตรเลย ส่วนเกษตรกรที่รายงานว่าเคยเข้าร่วมและชมนิทรรศการและการประกวดพืชทางการเกษตรนั้นมีเพียงร้อยละ 15.15 ซึ่งรายงานว่าเข้าร่วม 1 ครั้งต่อปี และร้อยละ 0.51 เข้าร่วมจำนวน 2 ครั้ง และ 3 ครั้งต่อปี สำหรับจำนวนครั้งที่เกษตรกรเข้าร่วมงานและชมนิทรรศการมากที่สุด

คือ 3 ครั้ง และน้อยที่สุดคือ 1 ครั้ง โดยมีจำนวนครั้งเฉลี่ยเท่ากับ 1 ครั้งต่อปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 จึงกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีการเข้าชมนิทรรศการและการประกวดพืชทางการเกษตรในจำนวนน้อยมากและไม่แตกต่างกันซึ่ง เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

4.1.1 ไม่มีการจัดงานนิทรรศการและการประกวดพืชขึ้นภายในหมู่บ้านหรือพื้นที่ที่เกษตรกรอาศัยอยู่ เนื่องจากปกติแล้วส่วนราชการโดยเฉพาะสำนักงานเกษตรอำเภอจะมีการจัดงานเกี่ยวกับนิทรรศการและการประกวดพืชต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี แต่สถานที่จัดงานเหล่านั้นอาจไม่ได้อยู่ในละแวกที่เกษตรกรเหล่านั้นอาศัยอยู่

4.1.2 ระยะทางในการเดินทางเข้าร่วมงานนิทรรศการและการประกวดพืช ซึ่งหากมีระยะทางไกลจากที่อยู่อาศัยของเกษตรกรก็อาจทำให้ประสบปัญหาต่อการเดินทางเข้าร่วมงานดังกล่าว

4.2 <u>การฝึกอบรมทางการเกษตร</u>

การฝึกอบรม (Traning) หมายถึง กระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดการเรียนรู้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น สุรพล จันทราปัตย์ (2522) ใน นำชัย ทนุผล (ไม่ระบุปีพิมพ์ : 1)

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59.59) รายงานว่าเป็นผู้ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมทางการเกษตรเลย ส่วนเกษตรกรที่รายงานว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมทางการเกษตรนั้นพบว่าร้อยละ 28.79 เคยเข้ารับการอบรม 1 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 11.11 และร้อยละ 0.51 เข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 2 ครั้ง และ 3 ครั้งต่อปีตามลำดับ สำหรับจำนวนครั้งเฉลี่ยที่เกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมคือ 1 ครั้งต่อปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 ซึ่งกล่าวได้ว่าจำนวนครั้งที่เกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมไม่แตกต่างกันมากนัก การที่เกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมในระดับต่ำนั้นเนื่องมาจากในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2532 เกษตรกร

ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมของโครงการส่งเสริมการเกษตรหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเกษตร

4.3 การประชุมทางการเกษตร

การประชุมกลุ่ม (Group Meeting) หมายถึง การพบปะเพื่อถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ต่าง ๆ ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสู่การคิดร่วมกัน มีความรู้สึกร่วมกัน และมีการปฏิบัติร่วมกัน สำหรับการประชุมทางการเกษตรจะมีเนื้อหาสาระส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น การประชุมกลุ่มเกษตร กลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร กลุ่มสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มอาชีพอื่น ๆ

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 55.55 ระบุว่าไม่เคยเข้าร่วมประชุมทางการเกษตรในช่วงปีพุทธศักราช 2532 สำหรับเกษตรกรที่ระบุว่าเคยเข้าร่วมประชุมทางการเกษตรนั้น ร้อยละ 38.89 ได้เข้าประชุมอยู่ในช่วงระหว่าง 1-2 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 5.56 มีการประชุมอยู่ในช่วงระหว่าง 3-4 ครั้งต่อปีโดยมีจำนวนครั้งเฉลี่ยในการเข้าประชุมทางการเกษตรเท่ากับ 2 ครั้งต่อปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 ซึ่งกล่าวได้ว่าจำนวนครั้งที่เกษตรกรเข้าร่วมประชุมทางการเกษตรของเกษตรกรไม่แตกต่างกันมากนัก อย่างไรก็ตามการที่เกษตรกรมีการเข้าร่วมประชุมทางการเกษตรอยู่ในระดับต่ำนั้นสาเหตุอาจเนื่องมาจากเกษตรกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรก็จะมีโอกาสน้อยมากต่อการเข้าร่วมประชุมทางการเกษตรด้วย ดังผลการวิจัยตามตาราง 8 จะเห็นว่าจำนวนผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรมีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมประชุมทางการเกษตรกับจำนวนสมาชิกกลุ่มเกษตรซึ่งมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน

สรุปประสบการณ์การอบรมของเกษตรกร

ในการวิจัยครั้งนี้ ประสบการณ์การอบรม หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรเคยผ่านหรือเคยเข้าร่วมงานนิทรรศการและการประกวดพืชทางการเกษตร การฝึกอบรม การประชุมทางการเกษตรในช่วงปีพุทธศักราช 2532 ผลการวิจัยสามารถสรุปประสบการณ์การอบรมของ

เกษตรกรได้ดังนี้คือ จากจำนวนเกษตรกรทั้งหมด (N = 198) มีเกษตรกรร้อยละ 41.41 เป็นผู้ไม่เคยมีประสบการณ์การอบรม ส่วนผู้ที่เคยมีประสบการณ์การอบรมนั้น ร้อยละ 36.87 มีประสบการณ์การอบรมอยู่ระหว่าง 1-2 ครั้งต่อปี รองลงมาร้อยละ 18.18 อยู่ระหว่าง 3-4 ครั้งต่อปี และร้อยละ 3.54 อยู่ระหว่าง 5-6 ครั้งต่อปี ตามลำดับ จำนวนครั้งที่เกษตรกรมีประสบการณ์การอบรมสูงสุดคือ 6 ครั้งต่อปี และต่ำสุดคือ 1 ครั้งต่อปีสำหรับจำนวนครั้งในการเข้ารับการอบรมของเกษตรกรคือ 2 ครั้งต่อปี ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.48 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีประสบการณ์การอบรมที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และจากการที่เกษตรกรมีประสบการณ์การอบรมในระดับต่ำเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้คือ

1. เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร
2. เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการส่งเสริมการเกษตร
3. ระยะทางในการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรมีระยะทางที่ห่างไกล

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ (ปี)		
18 - 30	19	9.60
31 - 40	50	25.25
41 - 50	66	33.33
51 - 60	47	23.73
61 - 70	15	7.58
มากกว่า 70	1	0.51
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 45.70	SD = 10.64	R = 18-73

ตาราง 4 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
2. ระดับการศึกษา (ปี)		
0 หรือ ไม่ได้รับการศึกษา	56	28.28
1 - 2	20	10.10
3 - 4	114	57.58
5 - 6	3	1.51
มากกว่า 6	5	2.53
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 3.71 SD = 1.90	R = 1-7	
3. ศาสนา		
อิสลาม	198	100.00
รวม	198	100.00
4. ประสบการณ์การอบรม		
4.1 งานนิทรรศการและการประกวดพืชทางการเกษตร (ครั้งต่อปี)		
0 หรือ ไม่เคยเข้าชม	166	83.83
1 ครั้ง	30	15.15
2 ครั้ง	1	0.51
3 ครั้ง	1	0.51
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 1.09 SD = 0.43	R = 1-3	

ตาราง 4 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล		จำนวน	ร้อยละ
4.2 การฝึกอบรม สัมมนา บรรยาย สาธิต ทัศนศึกษาทางการเกษตร (ครั้งต่อปี)			
0 หรือ ไม่เคยเข้าร่วม		118	59.59
1 ครั้ง		57	28.79
2 ครั้ง		22	11.11
3 ครั้ง		1	0.51
รวม		198	100.00
$\bar{X}$ = 1.20	SD = 0.71	R = 1-3	
4.3 การประชุมทางการเกษตร (ครั้งต่อปี)			
0 หรือ ไม่เคยเข้าร่วม		110	55.55
1 - 2 ครั้ง		77	38.89
3 - 4 ครั้ง		11	5.56
รวม		198	100.00
$\bar{X}$ = 1.56	SD = 0.92	R = 1-4	
สรุปประสบการณ์การฝึกอบรมของเกษตรกร (ครั้งต่อปี)			
0 หรือ ไม่เคยรับการอบรม		82	41.41
1 - 2 ครั้ง		73	36.87
3 - 4 ครั้ง		36	18.18
5 - 6 ครั้ง		7	3.54
รวม		198	100.00
$\bar{X}$ = 2.19	SD = 1.48	R = 1-6	

ข. ลักษณะทางเศรษฐกิจ

1. รายได้ระหว่างปีพุทธศักราช 2532

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 40.40 มีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท รองลงมาร้อยละ 29.29 อยู่ในช่วง 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 15.15 อยู่ในช่วง 30,001-40,000 บาท ร้อยละ 8.59 อยู่ในช่วง 40,001- 50,000 บาท ร้อยละ 4.04 มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 2.02 มีรายได้อยู่ในช่วง 50,001 - 60,000 บาท และร้อยละ 0.51 มีรายได้มากกว่า 60,000 บาท สำหรับเกษตรกรที่มีรายได้สูงสุดในการวิจัยครั้งนี้คือ 62,600 บาท และต่ำที่สุดคือ 7,420 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 24,258 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11,134.59 กล่าวได้ว่าเกษตรกรมีรายได้ที่แตกต่างกันมาก ซึ่งทั้งนี้เนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1.1 ความแตกต่างของพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตร กล่าวคือเกษตรกรบางคนมีพื้นที่ทำการเกษตรมากก็ย่อมได้ผลผลิตมาก และบางคนมีพื้นที่น้อยก็ย่อมได้ผลผลิตน้อยตามลงไปด้วย หรือเกษตรกรบางคนใช้พื้นที่ของผู้อื่นประกอบอาชีพการทำนา โดยมีเงื่อนไขการแบ่งผลผลิตกับเจ้าของที่นา ก็อาจทำให้มีรายได้น้อยลงได้

1.2 สำหรับเกษตรกรบางคนมีรายได้เพิ่มมาก เนื่องจากมีการขายผลผลิตสัตว์เลี้ยง เช่น วัว ควาย แพะ แกะ ซึ่งเป็นสัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้งาน หรือเลี้ยงเป็นรายได้เสริมไม่ได้เลี้ยงอย่างเป็นร่ำเป็นสัน ผลผลิตสามารถขายได้ในบางช่วงเท่านั้น ดังนั้นเกษตรกรจะมีรายได้จากการผลิตสัตว์เหล่านี้เป็นเฉพาะบางปีหรือบางช่วงเวลาด้วย

2. รายจ่ายในการทำนาปรังปีพุทธศักราช 2532

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 59.60 มีรายจ่ายในการทำนาปรังอยู่ในช่วงระหว่าง 1,001-3,000 บาท รองลงมาร้อยละ 27.27 มีรายจ่ายไม่เกิน 1,000 บาท ร้อยละ 12.62 มีรายจ่ายระหว่าง 3,001-6,000 บาท และร้อยละ 0.51 มีรายจ่ายมาก

กว่า 6,000 บาท สำหรับเกษตรกรที่มีรายจ่ายในการทำนาปรังสูงสุดของการวิจัยครั้งนี้คือ 9,950 บาท และต่ำสุดคือ 270 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ยเท่ากับ 1,752 บาท ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1,192.20 จึงกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีรายจ่ายในการทำนาปรังแตกต่างกันมากเช่นกันเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

2.1 เกษตรกรบางคนไม่มีการใช้ปุ๋ย ยาเคมี หรือไม่มีการลงทุนเพื่อใช้ปัจจัยในการผลิตเลย พร้อมทั้งยังใช้แรงงานในครอบครัวทั้งหมดโดยไม่มีการจ้างแต่อย่างใด

2.2 เกษตรกรมีพื้นที่ในการทำนาปรังแตกต่างกัน กล่าวคือ เกษตรกรมีพื้นที่ตั้งแต่ 1 ไร่ขึ้นไปจนกระทั่งถึง 25 ไร่ (ตาราง 5 ข้อมูลที่ 3) ดังนั้นการใช้ปัจจัยการผลิตจึงแตกต่างกันด้วย

2.3 การใช้ปัจจัยในด้านเงินทุนเพื่อการผลิต เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนมีรายได้ต่อปีอยู่ในระดับต่ำ (ตาราง 5 ข้อมูลที่ 1) จึงอาจกล่าวได้ว่า เกษตรกรเหล่านั้นไม่สามารถหาเงินทุนมาซื้อปุ๋ยในการเพิ่มผลผลิตได้

3. **กำไรจากการทำนาปรังปีพุทธศักราช** 2532

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนมาก (ร้อยละ 42.93) มีกำไรจากการทำนาปรังอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาทต่อฤดูกาลผลิต รองลงมาร้อยละ 32.82 อยู่ระหว่าง 1,000-5,000 บาท ร้อยละ 19.19 อยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 4.04 อยู่ระหว่าง 15,001-20,000 และร้อยละ 1.02 มีกำไรจากการทำนาปรังมากกว่า 20,000 บาท สำหรับเกษตรกรที่มีกำไรจากการทำนาปรังสูงสุดในการวิจัยครั้งนี้คือ 27,840 บาท และกำไรต่ำสุดคือ 1,110 บาท โดยมีกำไรเฉลี่ยเท่ากับ 7,458 บาทต่อฤดูกาลผลิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4,151.62 กล่าวได้ว่าเกษตรกรมีกำไรจากการทำนาปรังที่แตกต่างกันมาก ซึ่งเหตุผลเนื่องจากความแตกต่างในด้านการใช้ปัจจัยการผลิต จำนวนพื้นที่การผลิตและปัจจัยด้านเงินทุน

4. จำนวนพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 48.48 มีพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตรอยู่ระหว่าง 1-5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 29.80 มีพื้นที่ระหว่าง 6-10 ไร่ ร้อยละ 15.15 มีพื้นที่ระหว่าง 11-15 ไร่ ร้อยละ 1.01 มีพื้นที่มากกว่า 25 ไร่ และร้อยละ 0.51 ไม่มีพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นของตนเอง สำหรับพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตรสูงสุดในการวิจัยครั้งนี้คือ 27 ไร่ และต่ำสุดคือ 1 ไร่ โดยมีพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตรเฉลี่ยเท่ากับ 8 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.55 ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตรทั้งหมดแตกต่างกันเล็กน้อย การที่เกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นของตนเองเป็นผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเกษตรกรเหล่านั้นใช้พื้นที่ของผู้อื่นหรือของเพื่อนบ้านในการทำนาปรังปี 2532

4.1 <u>พื้นที่ปลูกข้าวนาปี</u>

เกษตรกรกว่าครึ่ง (ร้อยละ 62.63) ไม่มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี สำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีนั้นส่วนมากร้อยละ 21.72 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 1-5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 10.10 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 6-10 ไร่ และร้อยละ 5.55 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 11-15 ไร่ สำหรับพื้นที่ปลูกข้าวนาปีสูงสุดในการวิจัยครั้งนี้คือ 15 ไร่ และต่ำสุดคือคือ 1 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีเฉลี่ย 6 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.67 ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีแตกต่างกัน เหตุที่เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 62.63) เป็นผู้ที่ไม่มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีนั้นสาเหตุเนื่องมาจากพื้นที่นาของเกษตรกรส่วนหนึ่งโดยเฉพาะในเขตอำเภอเมืองปัตตานี ซึ่งพื้นที่ปลูกข้าวนาปีในพื้นที่ดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากแม่น้ำตานี จึงทำให้น้ำท่วมและเป็นผลให้พื้นที่นาดังกล่าวไม่สามารถปลูกข้าวในฤดูนาปีได้ แต่จะใช้พื้นที่ดังกล่าวปลูกข้าวนาปรังทดแทน อย่างไรก็ตามพื้นที่ในบางส่วนก็ยังคงสามารถใช้ประโยชน์เพื่อการทำนาได้ทั้งในฤดูนาปีและฤดูนาปรังเช่นกัน

4.2 พื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง

เกษตรกรร้อยละ 58.59 รายงานว่ามีพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังอยู่ระหว่าง 1-5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 33.83 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 6-10 ไร่ ร้อยละ 6.06 อยู่ระหว่าง 11-15 ไร่ และร้อยละ 1.01 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 16.20 ไร่ สำหรับพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังสูงสุดของเกษตรกรคือ 20 ไร่ และต่ำสุดคือ 1 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังเฉลี่ย 6 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.31 ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังแตกต่างกัน และสำหรับเกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังเลยนั้น อาจใช้พื้นที่ของผู้อื่นในการทำนาปรังเกษตรกรบางรายนอกจากจะใช้พื้นที่ถือครองของตนเองในการทำนาปรังแล้ว ยังใช้พื้นที่นาของผู้อื่นทำนาปรังด้วย โดยยึดถือเงื่อนไขการแบ่งผลผลิตในอัตราส่วนที่เท่ากันกับเจ้าของพื้นที่

4.3 พื้นที่ปลูกพืชไร่

เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.72) รายงานว่าไม่มีพื้นที่ปลูกพืชไร่เลย สำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกพืชไร่ส่วนมากร้อยละ 22.72 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 1-2 ไร่ รองลงมาร้อยละ 2.53 และร้อยละ 1.52 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 3-4 ไร่ และ 5-6 ไร่ ตามลำดับ สำหรับพื้นที่ปลูกพืชไร่สูงสุดของเกษตรกรในการวิจัยครั้งนี้คือ 9 ไร่ และต่ำสุดคือ 1 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกพืชไร่เฉลี่ยเท่ากับ 2 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.10 ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกพืชไร่ไม่แตกต่างกันมากนัก จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางจะเห็นได้ว่าเกษตรกรนิยมการปลูกพืชไร่กันเป็นส่วนน้อย ซึ่งชนิดของพืชไร่ที่นิยมปลูกคือ ถั่วเขียว ถั่วลิสง ข้าวโพด อ้อยเคี้ยว และอื่น ๆ จากสาเหตุที่เกษตรกรนิยมการปลูกพืชไร่กันเป็นส่วนน้อยเนื่องจาก

4.3.1 เกษตรกรส่วนมากจะใช้พื้นที่นาเป็นพื้นที่ปลูกพืชไร่ และสามารถปลูกได้ในฤดูแล้งหรือหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าวนาปีแล้วเสร็จ ดังนั้นหากกรณีที่เกษตรกรต้องใช้พื้นที่นั้นมาปลูกข้าวนาปรังก็จะทำให้พื้นที่ปลูกพืชไร่ลดลง หรือมีน้อยในที่สุด

4.3.2 เกษตรกรบางส่วนจะนิยมทำนาปรังอย่างเดียวโดยไม่สนใจที่จะปลูกพืชไร่หลังจากเสร็จสิ้นการปลูกข้าวนาปี เพราะพื้นที่นามีน้อย จำนวนแรงงานจำกัด จำเป็นต้องทำนาปรังเพื่อเก็บผลผลิตไว้บริโภคในครอบครัวหรือขายเพียงบางส่วน ดังเหตุผลที่ได้กล่าวแล้วว่าเกษตรกรบางคนไม่สามารถทำนาปีในพื้นที่ของตนเองได้เนื่องจากสภาพน้ำท่วม การปลูกพืชไร่จึงลดน้อยลงด้วย

4.4 <u>พื้นที่ปลูกพืชผัก</u>

เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.20) รายงานว่าไม่มีพื้นที่ปลูกพืชผักหรืออาจกล่าวได้ว่า เกษตรกรส่วนมากไม่ได้ปลูกผัก สำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกผักปรากฏดังนี้คือ เกษตรกรร้อยละ 28.79 มีพื้นที่ปลูกพืชผักอยู่ระหว่าง 1-2 ไร่ และร้อยละ 1.01 มีพื้นที่ปลูกผักมากกว่า 2 ไร่ สำหรับพื้นที่ปลูกผักสูงสุดของเกษตรกรในการวิจัยครั้งนี้คือ 3 ไร่ และต่ำสุดคือ 1 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกผักเฉลี่ยเท่ากับ 1 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 กล่าวได้ว่าเกษตรกรมีพื้นที่การปลูกผักที่ไม่แตกต่างกัน พืชผักที่เกษตรกรนิยมปลูกกันเป็นส่วนมากคือ ผักกาด ผักคะน้า แตงโม แตงกวา ถั่วฝักยาว และอื่น ๆ จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางจะเห็นว่าเกษตรกรมีการปลูกผักเป็นส่วนน้อยเมื่อพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (N = 198) ซึ่งมีเพียงร้อยละ 29.80 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจาก

4.4.1 เกษตรกรมีอาชีพเสริมทางด้านอื่นที่ทำรายได้ดีกว่าปลูกพืชผัก เช่น การออกไปรับจ้างในเมือง หรือขายแรงงานในบางช่วงเวลาที่เสร็จจากการทำนา

4.4.2 สภาพแวดล้อมและสภาพพื้นที่อาจไม่เหมาะสมต่อการปลูกพืชผัก หรือไม่มีแรงจูงใจโน้มน้าวการประกอบอาชีพเสริมให้เกษตรกรสนใจต่อการปลูกพืชผัก เช่น ตลาดไม่มี ราคาไม่ดี เป็นต้น

4.5 พื้นที่ปลูกไม้ผล

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 47.47 ไม่มีการปลูกไม้ผล สำหรับเกษตรกรรายงานว่าปลูกไม้ผลนั้นพบว่าร้อยละ 44.44 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 1-2 ไร่ รองลงมาร้อยละ 5.05 ร้อยละ 2.53 และร้อยละ 0.51 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 3-4 ไร่ 5-6 ไร่ และมากกว่า 6 ไร่ ตามลำดับ สำหรับพื้นที่ปลูกไม้ผลสูงสุดของเกษตรกรในการวิจัยครั้งนี้คือ 7 ไร่ และต่ำสุดคือ 1 ไร่ โดยมีพื้นที่ปลูกไม้ผลเฉลี่ยเท่ากับ 2 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.24 กล่าวได้ว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกไม้ผลไม่แตกต่างกันมากนัก สำหรับไม้ผลที่เกษตรกรนิยมปลูกคือมะพร้าว ซึ่งจัดเป็นไม้ผลประเภทยืนต้น ส่วนมากมีพื้นที่ปลูกอยู่บริเวณใกล้บ้านเรือนคนละ 1-2 ไร่ จำหน่ายทั้งผลผลิตสดและแปรรูปเป็นมะพร้าวแห้งส่งตลาดในเมือง ซึ่งสาเหตุที่มีการปลูกมะพร้าวเป็นส่วนใหญ่โดยไม่มีไม้ผลชนิดอื่นนั้น เนื่องจากในพื้นที่ทำการวิจัยมีสภาพดินค่อนข้างจะเป็นดินทรายตามลักษณะของพื้นที่จังหวัดชายฝั่งทะเลด้านตะวันออก ดังนั้นสภาพดินและสภาพแวดล้อมในพื้นที่วิจัยจึงเหมาะสมที่จะปลูกมะพร้าวมากกว่าไม้ผลชนิดอื่น

4.6 พื้นที่ปลูกพืชอื่น ๆ

พืชอื่น ๆ ที่นอกเหนือจาก 5 ชนิดดังกล่าวแล้วนั้น ในการวิจัยครั้งนี้เกษตรกรระบุว่ามีการปลูกยางพารา ซึ่งผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 92.92) ไม่มีการปลูกยางพารา สำหรับเกษตรกรที่รายงานว่าปลูกยางพาราปรากฏดังนี้คือ เกษตรกรร้อยละ 5.05 มีพื้นที่ปลูกยางพาราอยู่ระหว่าง 1-5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 1.52 และร้อยละ 0.51 มีพื้นที่ปลูกยางพาราอยู่ระหว่าง 6-10 ไร่ และ 11-15 ไร่ ตามลำดับ สำหรับจำนวนพื้นที่ปลูกยางพาราสูงสุดของเกษตรกรในการวิจัยครั้งนี้คือ 15 ไร่ และต่ำสุดคือ 1 ไร่ โดยมีค่าเฉลี่ยพื้นที่ปลูกยางพาราเท่ากับ 5 ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.65 ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกยางพาราไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามสำหรับพื้นที่ปลูกยางพารานั้น ส่วนมากเกษตรกรจะมีเนื้อที่ปลูกอยู่นอกพื้นที่อาศัย กล่าวคือ เกษตรกรจะมีเนื้อที่ปลูกยางพาราอยู่แถบจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดยะลา และนราธิวาส

5. จำนวนแรงงานในครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.04) มีจำนวนแรงงานอยู่ระหว่าง 3-4 คน รองลงมาร้อยละ 28.28 และร้อยละ 17.68 มีจำนวนแรงงานอยู่ระหว่าง 1-2 คน และ 5-6 คน ตามลำดับ สำหรับครอบครัวเกษตรกรที่มีแรงงานสูงสุดในการวิจัยครั้งนี้คือ 6 คน และต่ำสุดคือ 1 คน โดยมีจำนวนแรงงานเฉลี่ยเท่ากับ 3 คน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.22 ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีจำนวนแรงงานในครอบครัวไม่แตกต่างกันมากนัก

การใช้แรงงานในการเกษตรของเกษตรกรนั้น ส่วนมากมักจะใช้แรงงานกันอย่างเต็มที่เฉพาะในฤดูของการทำนาเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นฤดูนาปรังหรือนาปีก็ตาม จำนวนแรงงานบางส่วนในครอบครัวที่ออกไปขายแรงงานเสริมรายได้ให้กับครอบครัวก็จะกลับมาใช้แรงงานในการเกษตรอย่างเต็มที่เมื่อถึงฤดูการทำนา จึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้แรงงานในครอบครัวของเกษตรกรนั้น แม้ว่าจะไม่ใช้เกี่ยวกับการเกษตรตลอดทั้งปี แต่เกษตรกรยังเห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับการเกษตรที่ทำให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ กล่าวคือ เมื่อถึงฤดูทำนาก็จะใช้แรงงานที่มีอยู่ในครอบครัวอย่างเต็มที่ดังกล่าว

6. การใช้สินเชื่อการเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 47.47 ระบุว่ามีการใช้สินเชื่อทางการเกษตร และเกษตรกรร้อยละ 52.53 ระบุว่าไม่ได้ใช้สินเชื่อทางการเกษตร ซึ่งสาเหตุที่เกษตรกรมีการใช้สินเชื่อการเกษตรค่อนข้างน้อยอาจเนื่องมาจากเกษตรกรส่วนมากเป็นเกษตรกรรายย่อยมีพื้นที่ทำการเกษตรไม่มากนัก ดังเช่น ผลการวิจัยในตาราง 5 พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เกิน 10 ไร่ อีกทั้งการประกอบอาชีพเกษตรของเกษตรกรนั้นไม่ได้กระทำกันอย่างจริงจัง หรือทำก็เพื่อการเลี้ยงชีพในครอบครัวเท่านั้น

6.1 จุดมุ่งหมายในการใช้สินเชื่อการเกษตร

เกษตรกรร้อยละ 99.49 จากจำนวนเกษตรกรทั้งหมดที่ระบุว่าใช้สินเชื่อทางการเกษตร (N = 94) รายงานว่าได้ใช้สินเชื่อในกิจกรรมการเกษตร และร้อยละ 0.51 ระบุว่าได้ใช้สินเชื่อการเกษตรนอกกิจกรรมการเกษตร สาเหตุที่เกษตรใช้สินเชื่อนอกกิจกรรมการเกษตรนั้นสืบเนื่องมาจากความจำเป็นอย่างกระทันหัน หรือมีเหตุการณ์ที่จำเป็นต้องใช้เงินตราอย่างรีบด่วน เช่น กรณีเจ็บไข้ไม่สบาย ได้รับอุบัติเหตุ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่าเกษตรกรจะใช้สินเชื่อนอกกิจกรรมการเกษตรไปบ้าง แต่ก็ยังพยายามหารายได้ทางอื่นมาทดแทนเพื่อปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของแหล่งสินเชื่อ และเพื่อการลงทุนประกอบอาชีพการเกษตรต่อไป

6.2 แหล่งสินเชื่อการเกษตร

เกษตรกรร้อยละ 61.70 ใช้สินเชื่อจากกลุ่มเกษตรกรรองลงมาร้อยละ 23.41 ใช้สินเชื่อจากสหกรณ์การเกษตร ส่วนการใช้สินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรนั้นมีน้อยที่สุดคือร้อยละ 14.89 การที่เกษตรกรส่วนมากนิยมใช้สินเชื่อจากกลุ่มเกษตรกรมากกว่าแหล่งอื่น ๆ นั้นเนื่องจากเกษตรกรใช้เครดิตในการนำปัจจัยการผลิตคือ ปุ๋ยมาจากกลุ่มเกษตรกร แล้วชำระเงินค่าปุ๋ยกลับคืนให้กับกลุ่มเกษตรกรหลังจากที่เขาเหล่านั้นได้เก็บเกี่ยวผลผลิตไปเรียบร้อยแล้ว และจากข้อมูลในตาราง 5 (ข้อมูลที่ 4.2) จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนมากมีเนื้อที่การทำนาปรังอยู่ระหว่าง 1-5 ไร่ ซึ่งเป็นเกษตรกรรายย่อย ดังนั้นการใช้สินเชื่อจึงอยู่ในวงเงินเพียงไม่มากนัก นอกจากผู้ที่ทำนาปรังในพื้นที่มาก ๆ ก็อาจใช้วงเงินเพื่อการลงทุนมากจึงใช้สินเชื่อจากธนาคารเพื่อการเกษตรหรือกลุ่มสหกรณ์การเกษตร

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรตามลักษณะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
1. รายได้ปี พ.ศ. 2522 (บาท)		
ไม่เกิน 10,000	8	4.04
10,001-20,000	80	40.40
20,001-30,000	58	29.29
30,001-40,000	30	15.15
40,001-50,000	17	8.59
50,001-60,000	4	2.02
มากกว่า 60,000	1	0.51
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 24,528	SD = 11,135	R = 7,420-62,600
2. รายจ่ายในการทำนาปรังฤดูกาลปี พ.ศ. 2532 (บาท)		
ไม่เกิน 1,000	54	27.27
1,001-3,000	118	59.60
3,001-6,000	25	12.62
มากกว่า 6,000	1	0.51
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 1,752	SD = 1,192.20	R = 270-9,950
3. กำไรจากการทำนาปรังปี 2532 (บาท)		
1,000- 5,000	65	32.82
5,001-10,000	85	42.93
10,001-15,000	38	19.19

ตาราง 5 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
15,001-20,000	8	4.04
มากกว่า 20,000	2	1.02
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 7,458	SD = 4,151.62	R = 1,110-27,840
4. เนื้อที่ทำการเกษตรทั้งหมด (ไร่)		
0 หรือ ไม่มี	1	0.51
1 - 5	59	29.80
6 - 10	96	48.48
11 - 15	30	15.15
16 - 20	6	3.03
21 - 25	4	2.02
มากกว่า 25	2	1.01
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 8.06	SD = 4.55	R = 1-27
4.1 พื้นที่ปลูกข้าวนาปี (ไร่)		
0 หรือ ไม่มี	124	62.63
1 - 5	43	21.72
6 - 10	20	10.10
11 - 15	11	5.55
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 5.73	SD = 3.67	R = 1-15

ตาราง 5 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
4.2 พื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง (ไร่)		
0 หรือ ไม่มี	1	0.51
1 - 5	116	58.59
6 - 10	67	33.83
11 - 15	12	6.06
16 - 20	2	1.01
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 5.81	SD = 3.33	R = 1-20
4.3 พื้นที่ปลูกพืชไร่ (ไร่)		
0 หรือ ไม่มี	144	72.72
1 - 2	45	22.72
3 - 4	5	2.53
5 - 6	3	1.52
มากกว่า 6	1	0.51
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 1.73	SD = 1.10	R = 1-9
4.4 พื้นที่ปลูกพืชผัก (ไร่)		
0 หรือ ไม่มี	139	70.20
1 - 2	57	28.79
มากกว่า 2	2	1.01
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 1.16	SD = 0.59	R = 1-3

ตาราง 5 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
4.5 พื้นที่ปลูกไม้ผล (ไร่)		
0 หรือ ไม่มี	94	47.47
1 - 2	88	44.44
3 - 4	10	5.05
5 - 6	5	2.53
มากกว่า 6	1	0.51
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 1.81	SD = 1.24	R = 1-7
4.6 พื้นที่ปลูกพืชอื่น ๆ (ไร่)		
0 หรือ ไม่มี	184	92.92
1 - 5	10	5.05
6 - 10	3	1.52
11 - 15	1	0.51
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 5.14	SD = 1.65	R = 1-15
5. จำนวนแรงงานในครอบครัว (คน)		
1 - 2	56	28.28
3 - 4	107	54.04
5 - 6	35	17.68
รวม	198	100.00
$\bar{X}$ = 3.35	SD = 1.22	R = 1-6

ตาราง 5 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ
6. การใช้สินเชื่อการเกษตร		
ใช้	94	47.47
ไม่ใช้	104	52.53
รวม	198	100.00
6.1 จุดมุ่งหมายในการใช้สินเชื่อการเกษตร		
ใช้ในกิจกรรมการเกษตร	93	99.49
ใช้นอกกิจกรรมการเกษตร	1	0.51
รวม	94	100.00
6.2 แหล่งสินเชื่อการเกษตร		
ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	14	14.89
สหกรณ์การเกษตร	22	23.41
กลุ่มเกษตรกร	58	61.70
รวม	94	100.00

ค. ลักษณะทางสังคมของเกษตรกร

1. การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 52.02 รายงานว่าไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร ส่วนที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรมีจำนวนร้อยละ 47.98 เท่านั้น โดยเกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรทำนามากที่สุด รองมาเป็นสมาชิกกลุ่มสหกรณ์ และกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตามลำดับ เหตุที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรทำนา อาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีความต้องการใช้สินเชื่อเพื่อการนำปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะปุ๋ยที่ใช้ในการทำนาเป็นสำคัญ

1.1 ตำแหน่งในกลุ่มเกษตร

จากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรทั้งหมด (N = 95) พบว่าเกษตรกรร้อยละ 96.84 รายงานว่ามีตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรเท่านั้น และร้อยละ 3.16 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการกลุ่มเกษตร สาเหตุที่ส่วนมากเกษตรกรเป็นสมาชิกกลุ่มและเพียงส่วนน้อยเป็นคณะกรรมการกลุ่มนั้น เนื่องจากในการบริหารธุรกิจของกลุ่มเกษตรนั้น จะบริหารโดยคณะบุคคลคณะหนึ่ง ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีคณะบุคคลซึ่งมาจากการคัดเลือกของสมาชิกประมาณ 5 คนต่อหนึ่งกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่การบริหารกลุ่มนั้น ๆ ดังนั้นอัตราส่วนของสมาชิกกับคณะกรรมการจึงแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

1.2 การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 55.79 ของเกษตรกรที่รายงานว่าเป็นสมาชิกกลุ่มนั้นระบุว่าได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเกษตรทุกครั้งรองลงมาร้อยละ 28.42 และร้อยละ 15.79 ระบุว่าได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเกษตรเกือบทุกครั้งและประมาณครึ่งหนึ่งของการจัดกิจกรรมกลุ่มทั้งหมดตามลำดับ สำหรับกิจกรรมที่เกษตรกรรายงานว่าเข้าร่วมนั้นส่วนใหญ่จะ

เกี่ยวข้องกับการเรียกประชุมสมาชิกของกลุ่มเพื่อการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น การจัดซื้อปุ๋ย การใช้น้ำในการทำนาปรัง การขายผลผลิตหลังฤดูเก็บเกี่ยว ตลอดจนการบริการด้านวิชาการ และการชี้แจงเงื่อนไขต่าง ๆ ของกลุ่ม

2. การรู้จักใช้ข้าวพันธุ์มะจานูในการทำนาปรัง

เกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.47) ได้ระบุว่ารู้จักการใช้ข้าวพันธุ์มะจานูมาจากเพื่อนบ้าน และมีเกษตรกรเพียงจำนวนน้อยมาก (ร้อยละ 1.52) รู้จักข้าวพันธุ์มะจานูจากญาติพี่น้องที่ไปทำงานยังประเทศมาเลเซียแล้วนำกลับมาทดลองทำ แต่อย่างไรก็ตามจากผลวิจัยยังพบว่ามีเกษตรกรร้อยละ 1.01 ระบุว่าทราบมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล จากการที่เกษตรกรเกือบทั้งหมดระบุว่าได้รู้จักใช้ข้าวพันธุ์มะจานูมาจากเพื่อนบ้าน อาจมีสาเหตุดังนี้ คือ

2.1 เนื่องจากเกษตรกรจำนวนไม่น้อยทีเดียวที่ได้เคยเดินทางไปรับจ้างทำงานยังประเทศมาเลเซีย (โดยเฉพาะการรับจ้างปักดำและเก็บเกี่ยวข้าว) ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้มากที่เกษตรกรเหล่านั้นนำเมล็ดพันธุ์ข้าวดังกล่าว มาทดลองทำยังถิ่นฐานบ้านเกิดของตน และเมื่อการทดลองเกิดผลดีก็ยอมรับและปฏิบัติตามในที่สุด

2.2 เนื่องจากเกษตรกรในชนบทได้มีการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กันอยู่เป็นประจำ และเป็นลักษณะของชาวชนบทโดยแท้ ในการแพร่กระจายนวัตกรรมจากเพื่อนบ้าน จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ไม่ยากเลย เพราะเกษตรกรที่มีลักษณะสังคม และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันก็จะสามารถแลกเปลี่ยนข่าวสารได้ง่ายขึ้น

นอกจากเหตุผลที่กล่าวแล้วนั้น เกี่ยวกับการทำตามเพื่อนบ้านนี้ได้มีผู้ศึกษาและมีผลในทำนองเดียวกันเช่น สมภพ เพชรรัตน์ (2523 : 137) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ - ไม่ยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรในเขตโครงการปฏิบัติการพัฒนาสังคม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง สรุปว่า เกษตรกรโดยส่วนใหญ่จะยอมรับการใช้พันธุ์ข้าวพันธุ์ใหม่ตามเพื่อนบ้าน เมื่อเห็นว่าเพื่อนบ้านทำได้ผลดีก็จะทำตามในที่สุด และจากการศึกษา

ของ หัสชัย พร้าโมต (2522 : 102) พบว่าการยอมรับของเกษตรกรในการปลูกพืชฤดูแล้งที่อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์นั้น การปลูกตามเพื่อนบ้านเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการใช้พันธุ์พืช

3. การออกไปรับจ้างหรือทำธุรกิจนอกถิ่นฐานบ้านเกิดก่อนปีพุทธศักราช 2532

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 67.68 ไม่เคยออกไปรับจ้างหรือทำธุรกิจนอกถิ่นฐานบ้านเกิดในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2532 เลย แต่มีเกษตรกรร้อยละ 32.32 ระบุว่าได้เคยออกไปทำงานหรือรับจ้างนอกบ้านมาก่อน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่เกษตรกรบางส่วนได้มีโอกาสเปิดหูเปิดตาก็จะทำให้มีโอกาสที่จะรับสิ่งใหม่ ๆ เข้ามายังพื้นที่ของตนเองด้วย ในทำนองเดียวกันนี้ Margaret Mead ใน บุญสม วราเอกศิริ (2529 : 128) ได้กล่าวไว้ว่า"ผู้ที่ไปติดต่อธุรกิจในเมืองหลวง มักจะมีการนำการเปลี่ยนแปลงที่ได้พบเห็นกลับไปปรับปรุงในการเปลี่ยนแปลงชนบทได้มาก"

4. จำนวนครั้งที่เกษตรกรเคยออกไปรับจ้างก่อนปีพุทธศักราช 2532

ข้อมูลในตาราง 6 จากการศึกษาถึงจำนวนครั้งที่เกษตรกรเคยออกไปรับจ้างก่อนปี พ.ศ. 2532 นั้น จากเกษตรกรทั้งหมด (N = 64) พบว่าเกษตรกรที่เคยออกไปรับจ้างก่อนปี 2532 มีจำนวนครั้งของการออกไปรับจ้างดังรายละเอียดดังนี้คือ เกษตรกรร้อยละ 56.25 ได้ออกไปทำงานหรือรับจ้างอยู่ระหว่างช่วง 1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 29.68 ร้อยละ 7.82 และร้อยละ 6.25 ระบุว่าเคยออกไปรับจ้างอยู่ระหว่างช่วง 3-4 ครั้ง 5-6 ครั้ง และมากกว่า 6 ครั้งตามลำดับ สำหรับจำนวนครั้งสูงสุดที่เกษตรกรเคยออกไปรับจ้างในการวิจัยครั้งนี้คือ 20 ครั้ง และต่ำสุดคือ 1 ครั้ง โดยมีจำนวนครั้งเฉลี่ยเท่ากับ 3 ครั้งต่อคน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.29 ซึ่งกล่าวได้ว่าจำนวนครั้งที่เกษตรกรออกไปรับจ้างแตกต่างกันพอสมควร

5. สถานที่ที่เกษตรกรเคยออกไปรับจ้างก่อนปีพุทธศักราช 2532

ข้อมูลในตาราง 6 จากการศึกษาถึงสถานที่ที่เกษตรกรเคยออกไปรับจ้างในช่วงก่อนปี พ.ศ.2532 นั้น พบว่าแหล่งที่เกษตรกรออกไปรับจ้างมากที่สุดคือประเทศมาเลเซีย รองลงมาจังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาสตามลำดับจึงสามารถกล่าวได้ว่า เกษตรกรที่ได้มีโอกาสไปทำงานยังประเทศมาเลเซียเป็นจำนวนหลาย ๆ ครั้งก็ย่อมจะมีช่องทาง หรือโอกาสที่จะนำเอาเมล็ดข้าวพันธุ์มะจานู กลับมาทดลองปฏิบัติยังพื้นที่ของตนเอง นอกจากนั้นจะเห็นว่าเกษตรกรจำนวนร้อยละ 100.00(ข้อมูลในตาราง 4) นับถือศาสนาอิสลามซึ่งไปทำงานแหล่งที่มีประเพณีและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน จึงสามารถยอมรับนวัตกรรมได้อย่างดี และจากการศึกษาของสุรพงษ์ โสธนะเสถียร (2531 : 78) เรื่อง คุณลักษณะทางสังคมของชาวไทยมุสลิม และการตอบสนองต่อรัฐบาล ระบุว่า เยาวชนมุสลิมยังคงว่างงานและต้องออกไปหาอาชีพในต่างแดนโดยเฉพาะที่ประเทศมาเลเซีย

6. การออกไปรับจ้างนอกถิ่นฐานบ้านเกิดในระหว่างปีพุทธศักราช 2532

ผลการวิจัยตามตาราง 6 พบว่ามีเกษตรกรเพียงร้อยละ 7.58 เท่านั้นที่ได้ออกไปรับจ้างหรือทำธุรกิจนอกถิ่นฐานบ้านเกิดในปี พ.ศ. 2532 และจำนวนร้อยละ 92.42 รายงานว่าไม่ได้ออกไปทำงานนอกบ้านเกิด เมื่อเปรียบเทียบการออกไปหางานทำในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2532 และก่อนช่วงปี พ.ศ. 2532 จะเห็นว่าช่วงก่อนปี พ.ศ. 2532 นั้นเกษตรกรมีการออกไปทำงานนอกบ้านเกิดถึงร้อยละ 32.32 ส่วนในช่วงปี พ.ศ. 2532 มีจำนวนเกษตรกรมีการออกไปทำงานนอกบ้านเกิดเพียงร้อยละ 7.58 เท่านั้น การที่เกษตรกรไม่นิยมออกไปทำงานนอกบ้านเกิดมีสาเหตุดังนี้

6.1 ปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายที่จะพยายามผลักดันโครงการต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนลงสู่ชนบทให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ ตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น โครงการสร้างงานในชนบท เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มและมีงานทำตลอดปี จากเหตุผลที่กล่าวมา

แล้วจึงสามารถอ้างได้ว่าเกษตรกรส่วนหนึ่งอาจมีงานทำอยู่ในชนบท โดยไม่ต้องไปหางานทำนอกบ้านเกิด

6.2 หน่วยงานราชการต่าง ๆ โดยมีกระทรางหลัก 5 กระทรวง ได้มีสถานที่ของส่วนราชการหลายหน่วยงานและมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอยู่ในระดับพื้นที่เป็นจำนวนมาก ซึ่งต่างก็มุ่งที่พัฒนาอาชีพของประชาชนในพื้นที่ให้มีการเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นจึงอาจเกิดการพัฒนาอาชีพที่เกษตรกรในพื้นที่สามารถประกอบอาชีพเสริม ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปทำการส่งเสริมหรือพัฒนาเพื่อให้เกษตรกรได้มีงานทำตลอดปี เป็นต้น

6.3 ปัจจุบันเกษตรกรมีการทำนาปรังเพิ่มมากขึ้น เพราะเกษตรกรสามารถใช้น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ถึงแม้ว่าในพื้นที่ดังกล่าวจะไม่มีระบบการชลประทานก็ตาม แต่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนเครื่องสูบน้ำจากโครงการชลประทาน โดยสูบน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อใช้ในการทำนาปรังของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ จนทำให้จำนวนเกษตรกรและพื้นที่การทำนาปรังเพิ่มขึ้นดังกล่าว ซึ่งในฤดูการทำนาปรังปี 2532 เกษตรกรในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดปัตตานีได้รับการสนับสนุนเครื่อบสูบน้ำ จากโครงการชลประทานเขตที่ 12 จำนวน 35 เครื่อง (สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี, 2532 : 5)

7. จำนวนครั้งที่เกษตรกรเคยออกไปรับจ้างในระหว่างปีพุทธศักราช 2532

ผลการวิจัยพบว่าจากเกษตรกรทั้งหมด (N = 15) ที่ระบุว่าได้เคยออกไปรับจ้างในระหว่างปี พ.ศ. 2532 นั้น มีเกษตรกรร้อยละ 46.66 ได้ออกไปรับจ้างเพียง 1 ครั้ง และร้อยละ 53.34 ได้ออกไปรับจ้างต่างถิ่นบ้านเกิด จำนวน 2 ครั้งจะเห็นว่ามีเกษตรกรเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ออกไปทำงานหรือรับจ้างต่างถิ่นบ้านเกิดของตนเองในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2532 มีเหตุผลดังที่ได้กล่าวแล้ว (ตามข้อที่ 6 ตาราง 6)

8. สถานที่ที่เกษตรกรเคยออกไปรับจ้างในระหว่างปีพุทธศักราช 2532

ข้อมูลในตาราง 6 จากการศึกษาถึงสถานที่ที่เกษตรกรเคยออกไปรับจ้างในระหว่างปี พ.ศ. 2532 นั้น พบว่าแหล่งที่เกษตรกรที่ออกไปรับจ้างมากที่สุดคือ ประเทศมาเลเซีย รองลงมาจังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส และจังหวัดสงขลา ตามลำดับ

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรตามลักษณะทางสังคม

ลักษณะทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
1. การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร		
เป็น	95	47.98
ไม่เป็น	103	52.02
รวม	198	100.00
1.1 ตำแหน่งในกลุ่มเกษตร		
สมาชิก	92	96.84
คณะกรรมการ	3	3.16
รวม	95	100.00
1.2 การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเกษตร		
ทุกครั้ง	53	55.79
มากกว่าครึ่ง	27	28.42
ประมาณครึ่งหนึ่ง	15	15.79
รวม	95	100.00
2. การรู้จักใช้ข้าวพันธุ์มะจานูมาปลูกในการทำนาปรัง		
เพื่อนบ้าน	193	97.47
เจ้าหน้าที่	2	1.01
ญาติพี่น้องที่ไปทำงานประเทศมาเลเซีย	3	1.52
รวม	198	100.00

ตาราง 6 (ต่อ)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
3. การออกไปรับจ้างหรือทำธุรกิจนอกถิ่นฐาน บ้านเกิดก่อนปี พ.ศ.2532		
เคย	64	32.32
ไม่เคย	134	67.68
รวม	198	100.00
4. จำนวนครั้งที่เกษตรกรเคยออกไปรับจ้างก่อนปี พ.ศ.2532		
1 - 2 ครั้ง	36	56.25
3 - 4 ครั้ง	19	29.68
5 - 6 ครั้ง	5	7.82
มากกว่า 6 ครั้ง	4	6.25
รวม	64	100.00
$\bar{X}$ = 3.12 SD = 0.52	R = 1-20	
5. สถานที่ที่เกษตรกรออกไปรับจ้างก่อนปี พ.ศ. 2532 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อความ)*		
ประเทศมาเลเซีย	64	-
จังหวัดยะลา	18	-
จังหวัดนราธิวาส	3	-
6. การออกไปรับจ้างหรือทำธุรกิจนอกถิ่นฐานบ้านเกิด ในระหว่างปี พ.ศ. 2532		
เคย	15	7.58
ไม่เคย	183	92.42
รวม	198	100.00

ตาราง 6 (ต่อ)

ลักษณะทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ
7. จำนวนครั้งที่เกษตรกรเคยออกไปรับจ้าง		
1 ครั้ง	7	46.66
2 ครั้ง	8	53.34
รวม	15	100.00
$\bar{X}$ = 2 SD = 0.25	R = 1-2	
8. สถานที่ที่เกษตรกรออกไปรับจ้างในระหว่างปี พ.ศ. 2532 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อความ)*		
ประเทศมาเลเซีย	7	-
จังหวัดยะลา	5	-
จังหวัดนราธิวาส	4	-
จังหวัดสงขลา	1	-

* ผู้ให้ข้อมูลระบุได้มากกว่า 1 ข้อความ จึงไม่คำนวณค่าร้อยละ

ง. พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1. การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในช่วงระหว่างปีพุทธศักราช 2532 (คน)

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 78.28 มีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และมีเกษตรกรร้อยละ 21.72 ได้รายงานว่าไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเลย

2. จำนวนครั้งที่เกษตรกรพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 42.26 มีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรช่วงระหว่าง 1-2 ครั้งต่อเดือน รองลงมาร้อยละ 25.80 และร้อยละ 3.94 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ช่วงระหว่าง 3-4 ครั้งและมากกว่า 4 ครั้งต่อเดือนตามลำดับ สำหรับจำนวนครั้งสูงสุดที่เกษตรกรพบปะกับเจ้าหน้าที่ในการวิจัยครั้งนี้คือ 5 ครั้ง และต่ำสุดคือ 1 ครั้ง โดยมีจำนวนครั้งเฉลี่ยเท่ากับ 2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.19 ซึ่งกล่าวได้ว่าจำนวนครั้งของเกษตรกรที่พบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่แตกต่างกันมากนัก

2.1 จำนวนครั้งที่เจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 90.32 ระบุว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไปเยี่ยมที่บ้านหรือไร่นาเดือนละ 1-2 ครั้ง และร้อยละ 9.68 ระบุว่าเจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมเดือนละ 3-4 ครั้ง แต่อย่างไรก็ตามจากการวิจัยนั้นมีเกษตรกรระบุว่าไม่ได้พบปะกับเจ้าหน้าที่เลย สำหรับจำนวนครั้งสูงสุดที่เจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมเกษตรกรคือ 4 ครั้ง และต่ำสุดคือ 1 ครั้ง โดยมีจำนวนครั้งเฉลี่ยเท่ากับ 2 ครั้ง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 ซึ่งกล่าวได้ว่า จำนวนครั้งไม่แตกต่างกันการที่จำนวนครั้งของการพบปะพูดคุยเกี่ยวกับงานส่งเสริมการเกษตรระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีจำนวนครั้งการพบปะที่ไม่แน่นอนในแต่ละเดือนและเกษตรบางคนไม่ได้พบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนั้น มีสาเหตุดังนี้

2.1.1 ในบางครั้งที่เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ที่รับผิดชอบตามแผนที่กำหนดในแต่ละเดือนนั้น ก่อนที่จะเดินทางถึงพื้นที่เป้าหมาย ในระหว่างทางอาจหยุดพูดคุยกับเกษตรกรคนหนึ่งคนใด ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มบุคคลเป้าหมายต่อการออกปฏิบัติงานในครั้งนั้น เมื่อเกิดกรณีดังกล่าวหลายครั้ง จึงทำให้เกษตรกรระบุจำนวนครั้งที่ได้พบปะกับเจ้าหน้าที่มากขึ้นและแต่ละคนจึงได้พบกับเจ้าหน้าที่แตกต่างกัน

1.1.2 เจ้าหน้าที่มีโครงการส่งเสริมการเกษตรร่วมกับเกษตรกรคนหนึ่งคนใด ในกรณีพิเศษที่ต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด เช่น การจัดทำแปลงสาธิต การทำแปลงประกวด หรืออื่น ๆ ซึ่งตามกรณีดังกล่าวนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เวลาพิเศษที่นอกเหนือจากแผนที่กำหนดเพื่อคอยสอดส่องติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วนั้นจึงอาจทำให้จำนวนครั้งการพบปะไม่เท่ากันอีกประการหนึ่งด้วย

2.1.3 กรณีเกษตรกรบางคนไม่ได้พบปะกับเจ้าหน้าที่ในแต่ละเดือนนั้น เนื่องจากเกษตรกรบางคนนอกจากจะไม่ได้เป็นเกษตรกรผู้นำแล้วก็ยังไม่ได้มีกิจกรรมอื่น ๆ ร่วมกับเจ้าหน้าที่อีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามในระบบของงานส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทยนั้น เกษตรกรทั่วไปทุกคนก็ยังสามารถพบปะพูดคุยกับเกษตรกรผู้นำ ซึ่งจะเป็นผู้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ไปถ่ายทอดแก่เกษตรกรทั่วไปในอัตราเกษตรกรผู้นำ 1 คน ต่อ เกษตรกร ทั่วไป 10 คน (1 : 10) อีกครั้งหนึ่ง

2.2 <u>จำนวนครั้งที่เกษตรกรไปหาเจ้าหน้าที่</u>

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรจำนวน 53 คน เป็นผู้เดินทางไปหาเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ณ สำนักงานเกษตรอำเภอเดือนละ 1 ครั้ง เหตุที่เกษตรกรต้องเดินทางไปหาเจ้าหน้าที่เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นการส่วนตัว เช่นกรณีมีการระบาดของศัตรูพืชเกิดขึ้นในพื้นที่โดยกระทันหัน จึงจำเป็นต้องติดต่อกับเจ้าหน้าที่โดยด่วน หรืออาจมีความจำเป็นด้านอื่น ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตร ดังนั้นจำนวนเกษตรกรที่เดินทางไปหาเจ้าหน้าที่ในแต่ละเดือนจึงขึ้นอยู่กับสภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามความจำเป็นและความสะดวกของเกษตรกรด้วย

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรตามพฤติกรรมการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

พฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร	จำนวน	ร้อยละ
1. การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2532		
ติดต่อกับเจ้าหน้าที่	155	78.28
ไม่ได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่	43	21.72
รวม	198	100.00
2. จำนวนครั้งที่เกษตรกรพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ครั้งต่อ 1 เดือน)		
1 - 2 ครั้ง	112	72.26
3 - 4 ครั้ง	40	25.80
มากกว่า 4 ครั้ง	3	1.94
รวม	155	100.00
$\bar{X}$ = 2.03 SD = 1.19 R = 1-5		
2.1 เจ้าหน้าที่ไปหาเกษตรกรเอง		
1 - 2 ครั้ง	140	90.32
3 - 4 ครั้ง	15	9.68
รวม	155	100.00
$\bar{X}$ = 1.67 SD = 0.92 R = 1-4		
2.2 เกษตรกรไปหาเจ้าหน้าที่		
1 ครั้ง	53	100.00
รวม	53	100.00

จ. ความเกี่ยวข้องของข้าวพันธุ์มะจานูกับประเพณีวัฒนธรรมและการใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ของเกษตรกร

1. ความเกี่ยวข้องของข้าวพันธุ์มะจานูกับพิธีกรรมทางศาสนาของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 74.75 ระบุว่าข้าวมะจานูไม่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาของเกษตรกรและเกษตรกรจำนวนร้อยละ 25.25 ได้ระบุว่าข้าวพันธุ์มะจานูเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนา จะเห็นได้ว่าเกษตรกรระบุทั้งกรณีที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเหตุผลดังนี้

1.1 กรณีที่เกษตรกรส่วนมากระบุว่าไม่เกี่ยวข้องอาจเนื่องจาก เกษตรกรมีความคิดเห็นว่าการใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย (มะจานู) นั้นเพราะเกษตรกรหวังเพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตข้าว สำหรับการบริโภค หรือ เหลือบริโภคก็ขายเป็นรายได้เพิ่มเท่านั้น

1.2 กรณีที่เกษตรกรส่วนน้อย (ร้อยละ 25.25) ระบุว่ามีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนานั้น อาจเนื่องจากเกษตรกรกลุ่มนี้ได้ใช้ผลผลิตข้าวมะจานูในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อถือของแต่ละพื้นที่เป็นต้น

2. ลักษณะของความเกี่ยวข้องของข้าวพันธุ์มะจานูกับพิธีกรรมทางศาสนาของเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรระบุว่าข้าวพันธุ์มะจานูมีความเกี่ยวข้องกับพิธีทำบุญทางศาสนาและเกี่ยวข้องกับการทำบุญกับโต๊ะอิหม่าม ซึ่งความเกี่ยวข้องทั้ง 2 กรณีอาจกล่าวได้ดังนี้

2.1 ความเกี่ยวข้องกับพิธีทำบุญทางศาสนา คือการใช้ผลผลิตข้าวมะจานูเป็นส่วนผสมในการประกอบอาหารชนิดต่าง ๆ ซึ่งเป็นอาหารที่ใช้ในพิธีงานบุญดังข้อมูลในตาราง 9 เกษตรกรได้ระบุว่า ผลผลิตข้าวมะจานูใช้ประกอบอาหารคาวหวานอยู่ในระดับทรรศนะที่ดี

2.2 ความเกี่ยวข้องกับการทำบุญกับโต๊ะอิหม่าม คือ การที่เกษตรกรบางกลุ่มนิยมนำผลผลิตข้าว ซึ่งเป็นผลผลิตของฤดูกาลใหม่ไปให้กับโต๊ะอิหม่าม เพื่อแสดงความเคารพในหมู่ชาวไทยมุสลิมและโต๊ะอิหม่ามผู้นำทางศาสนานี้จะเป็นผู้ที่ประชาชนให้ความเชื่อถือ อาจกล่าวได้ว่าหากสามารถนำบุคคลดังกล่าวเข้ามาร่วมพัฒนางานส่งเสริม ก็จะสามารถเป็นแรงเสริมให้กับความสำเร็จของงานส่งเสริมการเกษตรอีกทางหนึ่งด้วย

3. การใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ของเกษตรกรในช่วงก่อนฤดูการทำนาปรังปีพุทธศักราช 2532

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่(ร้อยละ 71.21) ระบุว่าได้เคยใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ทำนาปรังในช่วงก่อนฤดูการทำนาปรังปี พ.ศ. 2532 และเกษตรกรจำนวนร้อยละ 28.79 ระบุว่าไม่เคยใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 มาก่อน จากข้อมูลในตารางกล่าวได้ว่าเกษตรกรส่วนมากเคยผ่านการใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ทำนาปรังมาก่อน ส่วนเกษตรกรที่ไม่เคยใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 มาก่อนนั้นได้ระบุว่าเขาเหล่านั้นได้ทราบข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ ของข้าวพันธุ์ กข.7 จากเพื่อนบ้านที่เคยใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 แล้วมีการสื่อสารให้ข้อมูลแก่กันและกัน หรือมีการแลกเปลี่ยนข้าวสารที่นำมาหุงต้มแก่กันและกันด้วย

4. การใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ของเกษตรกรในช่วงฤดูการทำนาปรังปีพุทธศักราช 2532

ผลการวิจัยพบว่าในช่วงฤดูการทำนาปรังปี พ.ศ. 2532 เกษตรกรจำนวนร้อยละ 33.35 ระบุว่าใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ทำนาปรัง และเกษตรกรจำนวนร้อยละ 64.65 ระบุว่า ไม่ได้ใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ในฤดูการทำนาปรังปี พ.ศ. 2532 จากข้อมูลในตาราง 8 จะเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบการใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ของเกษตรกรในการทำนาปรัง ช่วงก่อนปี พ.ศ. 2532 กับในระหว่างปี พ.ศ.2532 นั้นเกษตรกรมีแนวโน้มการใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ลดลงจากที่เคยใช้ถึงร้อยละ 71.21 (ช่วงก่อนปี 2532) เหลือเพียงร้อยละ 3.35 (ในช่วงปี 2532) ซึ่งการที่เกษตรกรมีแนวโน้มการใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ลดลงนี้อาจมีเหตุผลตามที่เกษตรกรระบุดังนี้

4.1 ข้าว กข.7 มีรสชาติที่ไม่อร่อย และไม่น่ารับประทานเหมือนข้าวมะจานู ซึ่งเกษตรกรส่วนมากระบุว่า ประชาชนที่อาศัยในละแวกหมู่บ้าน หรือตำบลที่เกษตรกรอาศัยอยู่นั้นจะนิยมรับประทานข้าวมะจานูกันเป็นส่วนมาก เพราะเกษตรกรยอมรับว่าข้าวมะจานูมีความอร่อย ชอบรับประทาน

4.2 ความเหมาะสมกับพื้นที่นาของเกษตรกร เนื่องจากที่นาของเกษตรในบางพื้นที่มีลักษณะเป็นที่ลุ่ม มีระดับน้ำลึกเมื่อฝนตกโดยเฉพาะเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว (เดือนกันยายน-พฤศจิกายน) ดังนั้น ข้าวพันธุ์ต้นเตี้ยจึงไม่สามารถกระทำได้ในบางพื้นที่ เป็นต้น

จากลักษณะเหล่านี้และอีกหลาย ๆ ลักษณะที่เกษตรกรมีการเปรียบเทียบเกี่ยวกับการใช้พันธุ์ข้าวในการทำนาปรัง ซึ่งได้ศึกษาถึงความคิดเห็นของเกษตรกรในลักษณะคุณสมบัติด้านต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรนิยมใช้ในการทำนาปรังคือ ข้าวพันธุ์มะจานู ดังรายละเอียดของการศึกษาปรากฏในการเสนอข้อมูลตอนที่ 2 ต่อไป

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของเกษตรกรที่ระบุความเกี่ยวข้องของข้าวพันธุ์มะจานูกับประเพณีวัฒนธรรม และร้อยละของเกษตรกรที่ระบุการใช้ข้าวพันธุ์ กข.7

ลักษณะความเกี่ยวข้องและการใช้พันธุ์ข้าว	จำนวน	ร้อยละ
1. ความเกี่ยวข้องของพันธุ์ข้าวมะจานูกับพิธีกรรมทางศาสนา		
ไม่เกี่ยวข้อง	148	74.75
เกี่ยวข้อง	50	25.25
รวม	198	100.00
2. ลักษณะของความเกี่ยวข้องของข้าวพันธุ์มะจานูกับ พิธีกรรมทางศาสนา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)*		
พิธีทำบุญทางศาสนา	42	-
ทำบุญกับโต๊ะอิหม่าม	35	-
3. การใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ของเกษตรกร ในช่วงก่อนฤดูการทำนาปรังปี พ.ศ. 2532		
เคย	141	71.21
ไม่เคย	57	28.79
รวม	198	100.00
4. การใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ของเกษตรกร ในช่วงฤดูการทำนาปรังปี พ.ศ. 2532		
ใช้	70	35.35
ไม่ใช้	128	64.65
รวม	198	100.00

* ผู้ให้ข้อมูลระบุได้มากกว่า 1 ข้อความ จึงไม่คำนวณค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อลักษณะและคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู

1. คุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านผลผลิต

คุณสมบัติด้านผลผลิตของข้าวแต่ละพันธุ์นั้นย่อมมีความแตกต่างกันตามลักษณะเฉพาะของพันธุ์ข้าว คุณสมบัติด้านผลผลิตนี้เกษตรกรผู้ผลิตจึงอาจต้องคำนึงเพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภค ดังเช่น สมศักดิ์ เพรียบพร้อม (2530:2) กล่าวว่า "...กิจการทำฟาร์มมีความยุ่งยากขึ้น เพราะต้องคำนึงถึงความต้องการหรือตลาดของผลผลิตนั้น"

ข้อมูลในตาราง 9 แสดงถึงทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระบุถึงความคิดเห็นที่มีต่อคุณสมบัติด้านผลผลิตของข้าวพันธุ์มะจานู ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มระบุทรรศนะที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูอยู่ในระดับสูงหรือมีทรรศนะในระดับที่ดีมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.21-5.00 ในลักษณะเดียวคือ "การเก็บเกี่ยวข้าวมะจานูสามารถเก็บเกี่ยวได้ง่ายและสะดวกทั้งเก็บเกี่ยวด้วยเคียวหรือเก็บเกี่ยวด้วยแกระ"(ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.28) และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 จึงกล่าวได้ว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของเกษตรกรสูงกว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t_c = 1.96^*$) ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรในภาคใต้นิยมการเก็บเกี่ยวข้าวใน 2 ลักษณะคือ มีทั้งเก็บเกี่ยวด้วยเคียวและเก็บเกี่ยวด้วยแกระ ดังนั้นเมื่อข้าวพันธุ์มะจานูซึ่งมีลักษณะทรงต้นที่สูงกว่าข้าว กข.7 จึงทำให้เกษตรกรสามารถเก็บเกี่ยวได้สะดวกแม้ว่าจะเก็บเกี่ยวด้วยแกระก็ตาม ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจคิดว่ามีความสะดวกเช่นกัน แต่อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกษตรกรเพราะเจ้าหน้าที่อาจไม่เคยเก็บเกี่ยวข้าวด้วยตนเอง เพียงแต่คอยสังเกตและทราบข้อมูลจากเกษตรกรเท่านั้น

สำหรับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูในลักษณะอื่น ๆ ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดีมีเพียง 2 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 ดังนี้

1. การใช้ผลผลิตข้าวมะจานูในการประกอบอาหาร (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.62)
2. การเก็บรักษาผลผลิตไว้ในยุ้งฉางเพื่อความเหมาะสมต่อการบริโภค (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.43)

เมื่อเปรียบเทียบทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อคุณสมบัติด้านผลผลิต ซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดีด้วยสถิติ t-test นั้นพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 4.96^{**}$) เพียงลักษณะเดียวคือ การใช้ผลผลิตข้าวมะจานูในการประกอบอาหาร โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อการใช้ผลผลิตข้าวมะจานูในการประกอบอาหารซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยของทรรศนะต่อข้อความนี้เท่ากับ 4.09 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมะจานูนั้นเป็นผู้ใช้ผลผลิตเพื่อการบริโภคโดยตรงทั้งประกอบอาหารคาวหรืออาหารหวานและเป็นผู้สัมผัสต่อรสชาติของอาหารที่ทำจากผลผลิตข้าวมะจานูด้วย ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจไม่เคยสัมผัส หรือไม่เคยนำผลผลิตข้าวมะจานูมาประกอบอาหาร ส่วนคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูในลักษณะของการเก็บรักษาผลผลิตไว้ในยุ้งฉางเพื่อความเหมาะสมต่อการบริโภคนั้น ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อการเก็บรักษาผลผลิตข้าวไว้ในยุ้งฉางเพื่อความเหมาะสมต่อการบริโภคสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยทรรศนะต่อข้อความนี้ของเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 แต่เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = 1.63^{NS}$)

สำหรับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านผลผลิตที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มระบุทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้มี 2 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.61-3.40 คือ

1. การมีคุณภาพที่ดีของข้าวสารหลังจากการสีข้าวเปลือก (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.19)
2. การให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าเมื่อเทียบกับข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.83)

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยของทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อคุณสมบัติด้านผลผลิต ซึ่งมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้นั้น พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติเพียง 1 ลักษณะคือ "การให้ผลผลิตที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับข้าวพันธุ์ กข.7" (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.83) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ต่อการให้ผลผลิตต่อไร่ซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยของทรรศนะต่อข้อความนี้เท่ากับ 3.46 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.20 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า t_c = 4.98**) ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลดังนี้คือเกษตรกรผู้ใช้ข้าวพันธุ์มะจานูทำนาปรังตามสภาพพื้นที่นาที่ไม่สม่ำเสมอ เป็นที่ลุ่ม มีสภาพน้ำขัง ไม่สามารถระบายหรือควบคุมน้ำได้ หรืออาจมีการใช้ปุ๋ยในระดับต่ำเป็นต้น ซึ่งเมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตและเปรียบเทียบการใช้พันธุ์ข้าวทั้ง 2 ชนิดต่อสภาพการณ์ที่เกษตรกรทำนาปรังจึงทำให้เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า ข้าวมะจานูให้ผลผลิตดีกว่าข้าว กข.7 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดว่าพันธุ์ข้าวที่รัฐบาลส่งเสริมแนะนำ (พันธุ์ กข.7) จะต้องให้ผลผลิตสูงกว่าเพราะเป็นพันธุ์ข้าวที่ได้ผ่านการทดสอบและทดลองจากสถาบันวิจัยข้าวของรัฐบาล ทั้งยังเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง แต่อาจไม่ได้คิดถึงสภาพแวดล้อม หรือสภาพการณ์ที่เกษตรกรปฏิบัติอยู่ในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์นายแวยูโซ๊ะ มะดิง เกษตรกรผู้นำซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่บี่ 7 ตำบลปะกาฮะรัง ซึ่งเป็นผู้ที่ได้ปลูกทั้งข้าวพันธุ์ กข.7 และพันธุ์มะจานูในฤดูเพาะปลูกข้าวนาปรังปี พ.ศ. 2532 นั้น ได้รายงานว่าจากการเปรียบเทียบผลผลิตของข้าวทั้ง 2 พันธุ์นี้ในสภาพที่นาซึ่งไม่มีน้ำจากระบบการชลประทานพบว่าในเนื้อที่ 1 ไร่ สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวมะจานูได้ 260 กันตัง*(52 ถัง) และสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว กข.7 ได้ 200 กันตัง (40 ถัง)

---

* 1 กันตัง = 4 ลิตร = 2 กิโลกรัม
5 กันตัง = 1 ถัง = 10 กิโลกรัม

ในทำนองเดียวกันผู้วิจัยได้สัมภาษณ์นายหามะ ยะโกะ กำนันตำบลปะกาฮะรังและประธานกลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลปะกาฮะรังซึ่งได้รายงานผลจากการใช้พันธุ์ข้าวทั้ง 2 ชนิดว่าในเนื้อที่ 1 ไร่ว่าสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตของข้าวพันธุ์มะจานูได้ 305 กันตัง (61 ถัง) และเก็บเกี่ยวข้าวพันธุ์ กข.7 ได้ 245 กันตัง (49 ถัง) จากข้อมูลนี้จะเห็นได้ว่าผลผลิตต่อไร่ระหว่างข้าวพันธุ์มะจานูและพันธุ์ กข.7 นั้นมีผลผลิตที่ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก แต่จะเห็นว่าข้าวพันธุ์มะจานูจะให้ผลผลิตที่สูงกว่าข้าวพันธุ์ กข.7 และตามจำนวนผลผลิตของข้าวทั้ง 2 พันธุ์ดังกล่าวนั้น ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้รายงานว่ามีการใช้ปัจจัยการผลิตในสภาพที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันทุกประการและไม่ได้ปฏิบัติอย่างประณีตในขั้นตอนตามหลักวิชาการแต่อย่างใด

สำหรับคุณลักษณะของข้าวพันธุ์มะจานูเกี่ยวกับการมีคุณภาพที่ดีของข้าวสารหลังจากการสีข้าวเปลือกเมื่อเทียบกับข้าวพันธุ์ กข.7 นั้นพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กล่าวคือเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 แต่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.04 และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = 1.35^{NS}$)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในภาพรวมเกี่ยวกับทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะของข้าวพันธุ์มะจานูด้านผลผลิต พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม มีทรรศนะในระดับที่ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.47 และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มพบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.78 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.15 จึงกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีทรรศนะอยู่ในระดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test แล้วพบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง (ค่า $t_c = 6.40^{**}$)

ตาราง 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านผลผลิต

ข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะ		ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม (N=222)	ค่า t_c
	เกษตรกร (N=198)	เจ้าหน้าที่ (N=24)		
1. การให้ผลผลิตสูงกว่าเมื่อเทียบกับข้าว กข.7	3.46	2.20	2.83	4.98**
2. การใช้ผลผลิตข้าวมะจานูในการประกอบอาหาร	4.09	3.16	3.62	4.96**
3. การมีคุณภาพที่ดีของข้าวสารหลังจากการสีข้าวเปลือก	3.34	3.04	3.19	1.35NS
4. การเก็บเกี่ยวได้ง่ายและสะดวกทั้งเก็บเกี่ยวด้วยเคียวและเก็บเกี่ยวด้วยแกระ	4.44	4.12	4.28	1.96*
5. การเก็บรักษาผลผลิตไว้ในยุ้งฉางเพื่อความเหมาะสมต่อการบริโภค	3.61	3.25	3.43	1.63NS
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม	3.78	3.15	3.47	6.40**

หมายเหตุ

ค่าคะแนนเฉลี่ย	เท่ากับ		
4.21-5.00	มีทรรศนะในระดับที่ดีมาก	NS	= ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ
3.41-4.20	มีทรรศนะในระดับที่ดี	*	= มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ
2.61-3.40	มีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้	**	= มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง
1.81-2.60	มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดี		
1.00-1.80	มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดีมาก		

2. คุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านรสชาติ

ความนิยมในด้านรสชาติของผู้บริโภคข้าวนั้น โดยส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความอร่อยน่ารับประทาน ซึ่งเป็นคุณสมบัติเฉพาะของผลผลิตที่เป็นสิ่งจูงใจต่อการบริโภค ดังที่เกษตรกรมีความนิยมต่อการบริโภคข้าวมะจานูนั้น ข้อมูลในตาราง 10 แสดงถึงทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระบุถึงความคิดเห็นที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านรสชาติจำนวน 5 ลักษณะ และได้คิดคำนวณเป็นค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean Score) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูอยู่ในระดับที่ดีมาก โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.21-5.00 ในลักษณะเดียวคือ "ลักษณะที่พันธุ์ข้าวมะจานูสามารถหุงต้มได้ง่ายไม่เปียกแฉะเหมือนข้าว กข.7" (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.60) และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรพบว่ามีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 จึงกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีทรรศนะต่อข้าวมะจานูในด้านคุณสมบัติการหุงต้มที่ดีกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 3.71^{**}$) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรมีความแน่ใจและเชื่อมั่นสูงว่าข้าวมะจานูสามารถหุงต้มได้ง่ายเพราะมีการหุงต้มรับประทานอยู่แล้วเป็นประจำวัน ส่วนเจ้าหน้าที่อาจแน่ใจและเชื่อมั่นระดับที่ต่ำกว่าเกษตรกรเพราะไม่ได้สัมผัสการหุงต้มข้าวมะจานูเพื่อรับประทาน

สำหรับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูลักษณะอื่น ๆ ด้านรสชาติที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มระบุอยู่ในระดับทรรศนะที่ดีมีเพียง 2 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 ดังนี้

1. การมีรสชาติอร่อยน่ารับประทาน (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.89)
2. การหุงต้มชิ้นหม้อกว่าข้าวพันธุ์ กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.48)

เมื่อเปรียบเทียบทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อคุณสมบัติด้านรสชาติ ซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดีด้วยสถิติ t-test นั้นพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 2 ลักษณะคือ

1. การมีความอร่อยน่ารับประทาน (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.89) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อการมีความอร่อยน่ารับประทานของข้าวพันธุ์มะจานูในระดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า t_c = 9.37**) ทั้งนี้เป็นเพราะเกษตรกรชอบรับประทานข้าวมะจานูมากกว่าข้าว กข.7 และรับประทานเป็นประจำจนมีความเคยชินในรสชาติของข้าวสุก ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจไม่เคยได้ลิ้มรสของข้าวมะจานูจึงไม่อาจตัดสินใจได้

2. การหุงต้มขึ้นหม้อกว่าข้าวพันธุ์ กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.48) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อการหุงต้มขึ้นหม้อกว่าข้าวพันธุ์ กข.7 ในระดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า t_c = 4.40**) ทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวของเกษตรกรมีการหุงต้มข้าวมะจานูอยู่เป็นประจำทุกวันซึ่งสามารถเปรียบเทียบลักษณะการขึ้นหม้อของข้าวทั้ง 2 พันธุ์ได้ ส่วนเจ้าหน้าที่อาจไม่เคยหุงต้มจึงไม่สามารถตัดสินใจได้

ส่วนคุณสมบัติด้านรสชาติที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้มีเพียง 1 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 คือ "การมีความอ่อนนุ่มกว่าข้าวพันธุ์ กข.7" (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.79) เมื่อเปรียบเทียบทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถติติ (ค่า t_c = 3.20**) ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มไม่สามารถแยกลักษณะความอ่อนนุ่มของข้าวสุกได้

สำหรับคุณสมบัติด้านรสชาติที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ไม่ดี มีเพียง 1 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 คือ "การมีความหอมน่ารับประทานกว่าข้าวพันธุ์ กข.7" (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.58) เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มจะเห็นว่า เกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.29 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t_c = 1.92^*$) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนมีความคิดเห็นว่าข้าวมะจานูหอมกว่าข้าว กข.7 และบางส่วนมีความคิดเห็นว่า ข้าว กข.7 หอมกว่าข้าวมะจานู เพราะเกษตรกรส่วนมากก็ได้เคยรับประทานข้าว กข.7 มากก่อนสืบเนื่องมาจากเคยปลูกข้าว กข.7 มาแล้วในอดีตและในปัจจุบันบางส่วนก็ยังใช้พันธุ์ กข.7 อยู่เช่นกัน (ตามข้อมูลในตาราง 8) ซึ่งเกษตรกรอาจมีความคิดว่าข้าวทั้ง 2 ชนิดพันธุ์นั้นต่างก็มีความหอมน่ารับประทานทั้งสิ้น แต่ก็ไม่สามารถตัดสินใจแน่นอนได้ว่าพันธุ์ใดหอมกว่ากัน ส่วนเจ้าหน้าที่อาจมีความคิดว่าข้าว กข.7 จะต้องมีความหอมกว่าเพราะยึดถือตามหลักวิชาการตามลักษณะของพันธุ์ที่ทางรัฐบาลส่งเสริม

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาภาพรวมเกี่ยวกับทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านรสชาติ พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.47 และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.91 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.03 ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีทรรศนะอยู่ในระดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test แล้วพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 6.87^{**}$)

ตาราง 10 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านรสชาติ

ข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะ		ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม (N=222)	ค่า t_c
	เกษตรกร (N=198)	เจ้าหน้าที่ (N=24)		
1. การมีความหอมน่ารับประทานกว่าข้าวพันธุ์ กข.7	2.87	2.29	2.58	1.92*
2. การมีความอ่อนนุ่มกว่าข้าวพันธุ์ กข.7	3.21	2.37	2.79	3.20**
3. การมีความอร่อย น่ารับประทานกว่าข้าวพันธุ์ กข.7	4.67	3.12	3.89	9.37**
4. การหุงต้มขึ้นหม้อกว่าข้าวพันธุ์กข.7	4.01	2.92	3.48	4.40**
5. การหุงต้มได้ง่าย ไม่เปียกแฉะเหมือนข้าวพันธุ์ กข.7	4.80	4.41	4.60	3.71**
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม	3.91	3.03	3.47	6.87**

หมายเหตุ

ค่าคะแนนเฉลี่ย	เท่ากับ
4.21-5.00	มีทรรศนะในระดับที่ดีมาก
3.41-4.20	มีทรรศนะในระดับที่ดี
2.61-3.40	มีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้
1.81-2.60	มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดี
1.00-1.80	มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดีมาก

NS = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ

** = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง

3. **คุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน**

Carruthers and Colin (1981 : 2532) ได้ระบุว่า เทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อการผลิตพืช ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น การลงทุนในด้านการชลประทานเป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การใช้น้ำชลประทานเพื่อที่จะให้ได้ผลผลิตสูงสุดได้ก็ต่อเมื่อใช้ปัจจัยอื่น ๆ อย่างเหมาะสมควบคู่กับการใช้น้ำชลประทานนั้นด้วย เช่น ปุ๋ย การป้องกันศัตรู และโรคพืช คุณภาพของดิน ตลอดจนการกำจัดวัชพืชและระยะเวลาการเก็บเกี่ยว ดังนั้นพันธุ์ข้าวที่ไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทานจึงจำเป็นอย่างยิ่ง ข้อมูลในตาราง 11 แสดงระดับทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทานจำนวน 5 ลักษณะและได้คิดคำนวณเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยจากการวิเคราะห์ การระบุความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มระบุทรรศนะที่มีต่อคุณสมบัติด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทานในระดับทรรศนะที่ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 ทั้ง 5 ลักษณะ คือ

1. ความทนทานต่อสภาพแห้งแล้ง (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.84)
2. ความไม่มีผลกระทบต่อการใช้น้ำจากระบบการชลประทาน (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.78)
3. ความไม่จำเป็นต่อการควบคุมระดับน้ำ (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.78)
4. ความทนทานต่อสภาพน้ำท่วมในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.75)
5. ความไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่ที่ไม่มีระบบการชลประทาน (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.71)

เมื่อเปรียบเทียบทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อคุณสมบัติด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน ซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดีด้วยสถิติ t-test นั้น พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ลักษณะ และไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ 2 ลักษณะคือ

1. ความไม่มีผลกระทบต่อการใช้น้ำจากการชลประทาน (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.78) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีกับความไม่มีผลกระทบต่อการใช้น้ำจากระบบการชลประทาน

สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กล่าวคือเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง (ค่า $t_c = 3.15^{**}$) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ปลูกข้าวพันธุ์มะจานูในพื้นที่ที่ไม่มีระบบ การชลประทานหรือไม่ได้อาศัยน้ำจากโครงการชลประทานมาใช้ในการเพาะปลูก แต่ได้ปลูกข้าวในสภาพพื้นที่ที่มีอยู่ในแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งน้ำอาจมีอยู่อย่างสมบูรณ์หรืออาจขาดน้ำบ้างในบางช่วงข้าวพันธุ์มะจานูก็ยังเจริญเติบโตได้ตามปกติ โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแต่อย่างใดจึงมีผลให้เกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดี ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความเห็นว่าแม้ข้าวพันธุ์มะจานูจะไม่มีผลกระทบต่อการใช้น้ำจากระบบการชลประทานก็ตาม แต่น้ำเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง ดังนั้นน้ำจึงอาจมีผลต่อการเจริญเติบโตของพืชบ้างโดยเฉพาะการเจริญเติบโตทางด้านสรีรวิทยาของพืช จึงทำให้เจ้าหน้าที่มีทรรศนะในระดับที่ดีแต่อยู่ในระดับที่ดีต่ำกว่าเกษตรกรและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติดังกล่าว

2. ความไม่จำเป็นต่อการควบคุมระดับน้ำ(ค่าคะแนนเฉลี่ย =3.78) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีกับความไม่จำเป็นต่อการควบคุมระดับน้ำสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง (ค่า $t_c = 5.44^{**}$) ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อเกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์มะจานูโดยไม่มีการควบคุมระดับน้ำในนา เพราะพื้นที่นาไม่เอื้ออำนวยต่อการควบคุมระดับน้ำได้ เช่น บางครั้งมีระดับน้ำลึก บางครั้งระดับน้ำตื้นหรืออาจแห้ง ก็ยังสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ดีต่างกับข้าวพันธุ์ กข.7 ซึ่งหากมีระดับน้ำที่ไม่สมดุลย์ (ปกติต้องมีระดับน้ำ 5-10 เซนติเมตร หรือ หนึ่งฝ่ามือตลอด) จึงสามารถให้ผลผลิตได้ดี ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นว่า การควบคุมระดับน้ำกับข้าวมะจานูบางครั้งยังมีความจำเป็น เช่น กรณีการใส่ปุ๋ยซึ่งจะต้องใส่ในช่วงที่ระดับน้ำพอเหมาะ

3. ความทนทานต่อสภาพน้ำท่วมในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.75) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีกับความทนทานต่อสภาพน้ำท่วมในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตสูงกว่า

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.54 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ (ค่า $t_c = 2.29^{*}$) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรมีความคิดเห็นว่า เมื่อข้าวมะจานูมีลักษณะทรงต้นที่สูงกว่าข้าว กข.7 ก็ย่อมมีโอกาสน้ำท่วมได้น้อยกว่า เพราะเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวจะมีฝนตกน้ำท่วมขังที่นาเป็นประจำทุกปี ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจมีความคิดว่าข้าว กข.7 ก็สามารถทนต่อสภาพน้ำท่วมได้ดีเกือบเท่ากับข้าวมะจานูเช่นกันเพราะข้าว กข.7 มีลักษณะลำต้นที่แข็ง แม้ว่าทรงต้นจะเตี้ย โอกาสที่น้ำจะท่วมได้มากกว่าก็ตาม จึงทำให้ค่าคะแนนเฉลี่ยของเจ้าหน้าที่ต่ำกว่า แต่ก็อยู่ในระดับทรรศนะที่ดีต่อข้อความนี้เช่นกัน

สำหรับการเปรียบเทียบทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อคุณสมบัติด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทานซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดีของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ที่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ มี 2 ลักษณะ คือ "ความทนทานต่อสภาพแห้งแล้ง" (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.84) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีกับความทนทานต่อสภาพความแห้งแล้งซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กล่าวคือ เกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = 1.38^{NS}$)

ส่วนคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูในลักษณะของความไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่ที่ไม่มีระบบการชลประทานนั้น พบว่า เกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีกับความไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่ที่ไม่มีระบบการชลประทานซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = 1.87^{NS}$)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาภาพรวมเกี่ยวกับทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน พบว่าผู้ให้ข้อมูล

ทั้ง 2 กลุ่ม มีทรรศนะในระดับที่ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.77 และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.03 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.51 ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีทรรศนะอยู่ในระดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test แล้ว พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 4.37^{**}$)

4. ลักษณะคุณสมบัติด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรู

พันธุ์ข้าวที่สามารถทนต่อการระบาดของโรคและแมลงศัตรูได้นั้น จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นได้ แทนที่จะสูญเสียไปกับการทำลายของโรคและแมลงศัตรู ดังที่ วิเชียร เฮงสวัสดิ์ (2525 : 1) ระบุว่า "...ผลผลิตข้าวในแต่ละปีอาจจะเพิ่มมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง โรคและแมลงเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ทำความเสียหายให้กับข้าว ทำให้ผลผลิตลดลงปีละไม่ใช่น้อย..." ข้อมูลในตาราง 12 แสดงถึงทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระบุถึงความคิดเห็นที่มีต่อคุณสมบัติด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรูของข้าวพันธุ์มะจานู 4 ลักษณะ โดยคิดคำนวณเป็นค่าคะแนนเฉลี่ย จากการวิเคราะห์การระบุความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อคุณสมบัติด้านความต้านโรคและแมลงศัตรูทั้ง 4 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 ดังนี้

1. ความต้านทานโรคได้ดีกว่าข้าวพันธุ์ กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.08)
2. ความต้านทานแมลงศัตรูได้ดีกว่าข้าวพันธุ์ กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.05)
3. ความสิ้นเปลืองในการใช้สารเคมีน้อยกว่าปลูกข้าวพันธุ์ กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.88)
4. ความปราศจากการรบกวนของโรคและแมลงศัตรู (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.70)

ตาราง 11 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน

ข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะ		ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม (N=222)	ค่า t_c
	เกษตรกร (N=198)	เจ้าหน้าที่ (N=24)		
1. ความไม่มีผลกระทบต่อการใช้น้ำจากระบบการชลประทาน	4.06	3.50	3.78	3.15**
2. ความทนทานต่อสภาพแห้งแล้ง	3.99	3.70	3.84	1.38NS
3. ความทนทานต่อสภาพน้ำท่วมในช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต	3.96	3.54	3.75	2.29*
4. ความไม่จำเป็นต่อการควบคุมระดับน้ำ	4.24	3.33	3.78	5.44**
5. ความไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่ที่ไม่มีระบบการชลประทาน	3.92	3.50	3.71	1.87NS
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม	4.03	3.51	3.77	4.37**

หมายเหตุ

ค่าคะแนนเฉลี่ย	เท่ากับ		
4.21-5.00	มีทรรศนะในระดับที่ดีมาก	NS	= ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ
3.41-4.20	มีทรรศนะในระดับที่ดี	*	= มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ
2.61-3.40	มีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้	**	= มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง
1.81-2.60	มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดี		
1.00-1.80	มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดีมาก		

เมื่อเปรียบเทียบทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อคุณสมบัติด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรู ซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดีพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติทั้ง 4 ลักษณะดังนี้

1. ความต้านทานโรคได้ดีกว่าข้าวพันธุ์ กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.08) โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อความต้านทานโรคของข้าวพันธุ์มะจานูซึ่งสูงกว่าเกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = -.79^{NS}$)

2. ความต้านทานแมลงศัตรูได้ดีกว่าข้าวพันธุ์กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.05) โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อความต้านทานแมลงศัตรูซึ่งสูงกว่าเกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ในขณะที่เกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = -.66^{NS}$)

3. ความสิ้นเปลืองในการใช้สารเคมีน้อยกว่าการปลูกข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.88 โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีทรรศนะในระดับที่ดีกับความสิ้นเปลืองในการใช้สารเคมีซึ่งสูงกว่าเกษตรกร โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 ในขณะที่เกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = -.33^{NS}$)

4. ความปราศจากการรบกวนของโรคและแมลงศัตรู (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.70) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีกับความปราศจากการรบกวนของโรคและแมลงศัตรูซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยที่เกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.71 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = .02^{NS}$)

ตาราง 12 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรูพืช

ข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะ		ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม (N=222)	ค่า t_c
	เกษตรกร (N=198)	เจ้าหน้าที่ (N=24)		
1. ความต้านทานโรคได้ดีกว่าข้าวพันธุ์ กข.7	4.00	4.16	4.08	-.79^{NS}
2. ความต้านทานแมลงศัตรูได้ดีกว่าข้าวพันธุ์ กข.7	3.98	4.12	4.05	-.66^{NS}
3. ความสิ้นเปลืองการใช้สารเคมีน้อยกว่าปลูกข้าวพันธุ์ กข.7	3.85	3.91	3.88	-.33^{NS}
4. ความปราศจากการรบกวนของโรคและแมลงศัตรู	3.71	3.70	3.70	.02^{NS}
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม	3.88	3.97	3.92	-.49^{NS}

หมายเหตุ

ค่าคะแนนเฉลี่ย	เท่ากับ
4.21-5.00	มีทรรศนะในระดับที่ดีมาก
3.41-4.20	มีทรรศนะในระดับที่ดี
2.61-3.40	มีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้
1.81-2.60	มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดี
1.00-1.80	มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดีมาก

^{NS} = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ

** = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาภาพรวมเกี่ยวกับทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรูพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 3.92 และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.88 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.97 ซึ่งกล่าวได้ว่าเจ้าหน้าที่มีทรรศนะอยู่ในระดับที่สูงกว่าเกษตรกร เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = -.49^{NS}$)

5. ลักษณะคุณสมบัติด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (2527 : 1) รายงานว่า "การทำนาในประเทศไทยมีหลายลักษณะจึงสมควรมีการเลือกพันธุ์ข้าว ฤดูกาล อายุการเก็บเกี่ยว ฯลฯ ให้เหมาะสมกับสภาพแต่ละพื้นที่ เกษตรกรควรเลือกพันธุ์ข้าวโดยพิจารณาจากระดับน้ำในแปลงนา ความต้านทานโรคแมลงและความต้านทานต่อสภาพแวดล้อม..." ข้อมูลในตาราง 13 แสดงระดับทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระบุถึงความคิดเห็นที่มีต่อคุณสมบัติด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่จำนวน 5 ลักษณะ โดยคิดคำนวณเป็นค่าคะแนนเฉลี่ย จากการวิเคราะห์การระบุความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อคุณสมบัติด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ใน 3 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 คือ

1. ความนิยมต่อการบริโภคของประชาชน (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.82)
2. ความไม่สมบูรณ์ของคันนาต่อการกักเก็บน้ำในพื้นที่การทำนาของเกษตรกร (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.63)
3. การขาดระบบการชลประทานในพื้นที่ของเกษตรกร (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.43)

เมื่อเปรียบเทียบทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อคุณสมบัติด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดีด้วยสถิติ t-test นั้น พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 3 ลักษณะคือ

1. ความนิยมต่อการบริโภคของประชาชน (ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.82) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีกับความนิยมต่อการบริโภคของประชาชนสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 8.74^{**}$) ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนเป็นส่วนมากชอบรับประทานข้าวมะจานูมากกว่าข้าว กข.7 ดังที่ได้ระบุว่ามีรสชาติอร่อยน่ารับประทาน (ตามข้อมูลในตาราง 10) ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับความนิยมชมชอบต่อการบริโภคข้าวของเกษตรกร

2. ความไม่สมบูรณ์ของคันนาต่อการกักเก็บน้ำในพื้นที่การทำนาของเกษตรกร (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.63) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีกับความไม่สมบูรณ์ของคันนา ซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 แต่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 4.65^{**}$) ทั้งนี้เนื่องมาจากเกษตรกรเห็นว่าพื้นที่นาซึ่งใช้ทำนาปรังนั้นมีลักษณะเป็นผืนใหญ่ ไม่สะดวกต่อการควบคุมน้ำ คันนามีบ้างไม่มีบ้าง ดังนั้นการใช้ข้าวมะจานูซึ่งไม่จำเป็นต้องควบคุมระดับน้ำจึงเหมาะสมกว่า ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อาจเห็นว่าในพื้นที่นายังมีคันนาอยู่ แม้นคันนาไม่สมบูรณ์ก็อาจซ่อมแซมแล้วสามารถกักเก็บน้ำใช้ข้าวพันธุ์อื่น เช่น กข.7 ได้เหมาะสมเช่นกัน

3. การขาดระบบการชลประทานในพื้นที่ของเกษตรกร (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.43) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อการขาดระบบการชลประทานในพื้นที่ของเกษตรกรสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กล่าวคือเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วย

สถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 5.07^{**}$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่เกษตรกรปลูกข้าวมะจานูในพื้นที่ที่ไม่มีระบบการส่งน้ำของการชลประทาน เกษตรกรยังได้รับผลผลิตของข้าวมะจานู จึงมีความเห็นว่าพันธุ์ข้าวดังกล่าวมีความเหมาะสมต่อพื้นที่ของตน ส่วนเจ้าหน้าที่อาจมีความคิดว่าการใช้ข้าวพันธุ์อื่น ๆ ก็อาจเหมาะสมสามารถให้ผลผลิตได้เช่นกัน

สำหรับการระบุความคิดเห็นของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อคุณสมบัติด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ มี 2 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.61-3.40 คือ

1. การมีพ่อค้าจากประเทศมาเลเซียนิยมเข้ามาซื้อผลผลิตเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.30)
2. การมีความทนทานต่อสภาพดินเปรี้ยวและดินเค็ม (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.18)

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม ที่มีต่อคุณสมบัติด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้นั้นพบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติเพียง 1 ลักษณะคือ "การมีพ่อค้าจากประเทศมาเลเซียนิยมเข้ามาซื้อผลผลิตเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว" (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.30) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 3.42^{**}$) ทั้งนี้เนื่องจากการติดต่อซื้อขายระหว่างพ่อค้ากับเกษตรกรนั้น ได้ติดต่อกระทำกันโดยตรงเฉพาะในกลุ่มเกษตรกร ซึ่งมีผู้ผลิตข้าวมะจานูเป็นจำนวนมาก คือ กลุ่มเกษตรกรทำนาปะกาฮะรัง ในพื้นที่อำเภอเมืองปัตตานี ดังนั้นเกษตรกรจึงระบุอยู่ในระดับทรรศนะที่ดี และเจ้าหน้าที่เป็นส่วนมาก ซึ่งไม่ทราบถึงการซื้อขายผลผลิตระหว่างพ่อค้ากับแหล่งผลิตข้าวมะจานูแหล่งใหญ่ คือ สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลปะกาฮะรัง เจ้าหน้าที่โดยส่วนมากจึงระบุในระดับทรรศนะที่ยังตัดสินใจไม่ได้ดังกล่าว

ส่วนทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรซึ่งมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ ซึ่งพบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติเพียง 1 ลักษณะคือ"การมีความทนทานต่อสภาพดินเปรี้ยว และดินเค็ม" (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.18) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร กล่าวคือ เกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.28 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า t_c = 1.04^{NS})

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาภาพรวมเกี่ยวกับทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.47 และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.92 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.03 จึงกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีทรรศนะอยู่ในระดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติค่า (t_c = 8.33^{**})

6. คุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านตลาด

Chanler (1979 : 92) ได้กล่าวว่า "ตลาดซื้อขายข้าวของเกษตรกรรายย่อยสำหรับประเทศทางเอเชียตอนใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่วนใหญ่ยังอยู่ในอำนาจการกำหนดราคาและชนิดของผลผลิตตามความต้องการของผู้ซื้อ หรือพ่อค้า โดยเฉพาะตลาดที่มีการซื้อขายกันในระดับท้องถิ่น" ดังนั้น การผลิตข้าวมะจานูของเกษตรกร จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงแหล่งตลาดการรับซื้อผลผลิตด้วย ข้อมูลในตาราง 14 แสดงระดับทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติด้านตลาด จำนวน 4 ลักษณะ ได้คิดคำนวณเป็นค่าคะแนนเฉลี่ย จากการวิเคราะห์การระบุความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อคุณสมบัติด้านตลาดเพียง 1 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 คือ "ตลาดมาเลเซียซื้อข้าวมะจานูในรูปข้าวเปลือกมากกว่าข้าวสาร"

ตาราง 13 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

ข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะ		ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม (N=222)	ค่า t_c
	เกษตรกร (N=198)	เจ้าหน้าที่ (N=24)		
1. การมีความทนทานต่อสภาพดินเปรี้ยวดินเค็ม	3.28	3.08	3.18	1.04^{NS}
2. ความนิยมต่อการบริโภคของประชาชน	4.57	3.08	3.82	8.74**
3. การมีพ่อค้าจากประเทศมาเลเซียนิยมเข้ามาซื้อผลผลิตเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว	3.69	2.91	3.30	3.42**
4. การขาดระบบการชลประทานในพื้นที่ของเกษตรกร	3.95	2.91	3.43	5.07**
5. ความไม่สมบูรณ์ของคันนาต่อการกักเก็บน้ำในพื้นที่การทำนาของเกษตรกร	4.10	3.16	3.63	4.65**
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม	3.92	3.03	3.47	8.33**

หมายเหตุ ค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ

4.21-5.00 มีทรรศนะในระดับที่ดีมาก

3.41-4.20 มีทรรศนะในระดับที่ดี

2.61-3.40 มีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้

1.81-2.60 มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดี

1.00-1.80 มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดีมาก

^{NS} = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

** = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง

(ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.45) และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 จึงกล่าวได้ว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของเกษตรกรสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า $t_c = 3.34^{**}$) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่เป็นผู้ขายผลผลิตข้าวมะจานูส่วนมากจะเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลปะกาฮะรัง ซึ่งการดำเนินการเกี่ยวกับการซื้อขายจะดำเนินการติดต่อซื้อขายระหว่างคณะกรรมการกลุ่มฯ กับพ่อค้าจากประเทศมาเลเซียด้วยกันเอง โดยที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรไม่ได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องด้วย ดังนั้นเกษตรกรจึงระบุในระดับทรรศนะที่ดี เพราะเป็นผู้ขายผลผลิตข้าวให้กับพ่อค้าด้วยตนเอง ส่วนเจ้าหน้าที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการขายผลผลิตข้าวของเกษตรกรจึงไม่สามารถตัดสินใจได้

สำหรับการระบุความคิดเห็นของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อคุณสมบัติด้านตลาด ซึ่งได้ระบุว่ามีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มนั้นมีจำนวน 3 ลักษณะด้วยกัน โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.61-3.40 คือ

1. ตลาดรับซื้อข้าวเปลือกมะจานูมีมากกว่าข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.25)
2. ตลาดรับซื้อข้าวสารที่สีจากข้าวเปลือกมะจานูมีมากกว่าข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.19)
3. ตลาดท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานีต้องการซื้อข้าวมะจานูในรูปข้าวเปลือกมากกว่าข้าวสาร (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.04)

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อคุณสมบัติด้านตลาด ซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้นั้น พบว่ามีความแตกต่างกันทางสถิติ 2 ลักษณะ และไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ 1 ลักษณะ คือ

1. ตลาดรับซื้อข้าวเปลือกมะจานูมีมากกว่าข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.25) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ต่อตลาดรับซื้อข้าวเปลือกมะจานูมีมากกว่าข้าว กข.7 ซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า t_c = 2.85^{**}) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ขายข้าวเปลือกนั้น โดยส่วนมากจะขายให้กับพ่อค้าจากประเทศมาเลเซียที่ติดต่อให้บุคคลในกลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลปะกาฮะรังรวบรวมผลผลิตข้าวจากสมาชิกกลุ่มฯ ด้วยกัน แล้วขายให้กับพ่อค้าคราวละเป็นจำนวนมาก และสำหรับเจ้าหน้าที่อาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับการซื้อขายของเกษตรกรเพราะแหล่งรวบรวมผลผลิตให้กับพ่อค้ามีเพียงแห่งเดียวเท่านั้น

2. ตลาดรับซื้อข้าวสารที่สีจากข้าวเปลือกมะจานูมีมากกว่าข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.19) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ต่อตลาดรับซื้อข้าวสารที่สีจากข้าวเปลือกมะจานู ซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกตต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติยิ่ง (ค่า t_c = 2.91^{**}) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่นำข้าวสารไปขายตามตลาดนัดท้องถิ่นนั้น สามารถจะขายข้าวสารมะจานูได้ดีกว่าข้าว กข.7 กล่าวคือ เมื่อประชาชนในท้องถิ่นนิยมบริโภคมากก็สามารถขายได้มาก ส่วนเจ้าหน้าที่อาจมีความคิดว่า ข้าว กข.7 ซึ่งมีเมล็ดที่ยาวกว่า เมล็ดสวยกว่าน่าจะขายได้ดีกว่าข้าวมะจานู

ส่วนลักษณะคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูในลักษณะของ "ตลาดท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานีต้องการซื้อข้าวมะจานูในรูปข้าวเปลือกมากกว่าข้าวสาร" นั้นพบว่าเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ต่อตลาดท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานีต้องการซื้อข้าวมะจานูในรูปข้าวสารมากกว่าข้าวเปลือกสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.17 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.91 และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า t_c =0.82^{NS})

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาภาพรวมเกี่ยวกับทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านตลาดพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม มีทรรศนะอยู่ในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.23 และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.55 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.92 จึงกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 3.91^{**}$)

จากการสัมภาษณ์เจ้าของโรงสีในท้องถิ่น คือนายหะยีมิง มาสาและ บ้านเลขที่ 5 หมู่ที่ 3 ตำบลตะลุโบ๊ะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งได้รายงานว่าทางโรงสีดังกล่าวไม่รับซื้อข้าวเปลือกพันธุ์ กข.7 เพราะเมื่อสีเป็นข้าวสารแล้วไม่สามารถขายข้าวสารได้ โดยให้เหตุผลว่าผู้บริโภคไม่นิยมซื้อข้าวสารพันธุ์ กข.7 ไปหุงต้มเพื่อรับประทาน สำหรับตลาดมาเลเซียนั้น นายดาโอ๊ะ เจะมิง บ้านเลขที่ 17 หมู่ที่ 7 ตำบลปะกาฮะรังได้รายงานว่าเป็นผู้รวบรวมผลผลิตข้าวมะจานู แล้วส่งให้กับพ่อค้ามาเลเซียนั้น พ่อค้ามาเลเซียจะซื้อเฉพาะข้าวเปลือกพันธุ์มะจานูเท่านั้น นอกจากนั้นนายสะมะแอ เบ็ญแวดาโอ๊ะ บ้านเลขที่ 9 หมู่ที่ 9 ตำบลจาบังติกอ ถนนยะรัง ซอย 6 อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ได้ระบุว่าตนเป็นผู้จำหน่ายข้าวสารมะจานูทั้งจำหน่ายปลีกและส่งในตลาดท้องถิ่นของจังหวัดปัตตานี และพบว่าประชาชนในท้องถิ่นนิยมซื้อข้าวสารมะจานูไปบริโภคมากกว่าข้าวสารพันธุ์ กข.7 จากข้อมูลดังกล่าวจึงสรุปได้ว่าตลาดรับซื้อข้าวพันธุ์มะจานูในบางท้องถิ่นของจังหวัดปัตตานีและตลาดมาเลเซียนั้นมีมากกว่าข้าวพันธุ์ กข.7

7. คุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านราคา

ไพฑูรย์ รอดวินิจ (2526 : 67) ได้ระบุว่า "สินค้าเกษตรไม่ว่าจะเป็นข้าวหรือพืชชนิดอื่นใด ย่อมมีลักษณะเฉพาะคือมีความเคลื่อนไหวของราคาขึ้น ๆ ลง ๆ ซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลหรือเหตุอื่น ๆ..." ซึ่งการที่เกษตรกรสามารถขายผลผลิตข้าวมะจานูได้ในระดับที่น่าพอใจนั้น จึงอาจเป็นสาเหตุการเลือกผลิตข้าวเพื่อการขายที่ได้ราคาด้วย ข้อมูลในตาราง 15 แสดงระดับทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติด้านราคา

ตาราง 14 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านตลาด

ข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะ		ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม	ค่า t_c
	เกษตรกร (N=198)	เจ้าหน้าที่ (N=24)	(N=222)	
1. ตลาดรับซื้อข้าวเปลือกมะจานูมีมากกว่าข้าว กข.7	3.63	2.87	3.25	2.85**
2. ตลาดรับซื้อข้าวสารที่สีจากข้าวเปลือกมะจานูมีมากกว่า ข้าว กข.7	3.56	2.83	3.19	2.91**
3. ตลาดมาเลเซียรับซื้อในรูปข้าวเปลือกมากกว่าข้าวสาร	3.83	3.08	3.45	3.34**
4. ตลาดท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานีต้องการซื้อข้าวมะจานูในรูปข้าวเปลือกมากกว่าข้าวสาร	3.17	2.91	3.04	0.82NS
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม	3.55	2.92	3.23	3.91**

หมายเหตุ ค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ

4.21-5.00 มีทรรศนะในระดับที่ดีมาก

3.41-4.20 มีทรรศนะในระดับที่ดี

2.61-3.40 มีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้

1.81-2.60 มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดี

1.00-1.80 มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดีมาก

NS = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

** = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง

จำนวน 4 ลักษณะ ได้คิดคำนวณเป็นค่าคะแนนเฉลี่ย จากการวิเคราะห์การระบุความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มพบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อคุณสมบัติด้านราคาเพียง 1 ลักษณะเท่านั้น โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 คือ "การคงที่ของราคาในรอบปีการผลิต (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.51) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = 0.17^{NS}$)

สำหรับการระบุความคิดเห็นของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อคุณสมบัติด้านราคา ซึ่งได้ระบุว่ามีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ ของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มนั้นมีจำนวน 3 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 2.61-3.40 คือ

1. ความไม่แตกต่างของราคาข้าวใหม่และข้าวเก่า (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.39)
2. การให้กำไรสุทธิต่อไร่สูงกว่าข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.38)
3. การมีราคาที่ดีกว่าข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.15)

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อคุณสมบัติด้านราคา ซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้นั้นพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 3 ลักษณะคือ

1. ความไม่แตกต่างของราคาข้าวใหม่และข้าวเก่า (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.39) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ต่อความไม่แตกต่างของราคาข้าวใหม่และข้าวเก่าซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิต (ค่า $t_c = 2.22^{*}$) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรได้เคยนำผลผลิตข้าวมะจานูทั้งที่เป็นผลผลิตในฤดูกาลใหม่ และผลผลิตในฤดูกาลที่ผ่านมาไม่ว่าจะเป็นข้าวเปลือกหรือข้าวสารก็สามารถขายได้ในราคาที่ไม่แตกต่างกัน

ซึ่งราคาอาจค่อนข้างคงที่ในระดับเดิม ส่วนเจ้าหน้าที่อาจมีความคิดว่าระหว่างผลผลิตข้าวใหม่และข้าวเก่านั้นราคาย่อมแตกต่างกัน เพราะโดยปกติผลผลิตข้าวในฤดูกาลใหม่ย่อมราคาดีกว่าเสมอ

2. การให้กำไรสุทธิต่อไร่สูงกว่าข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.38) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้กับการให้กำไรสุทธิต่อไร่ซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 7.00^{**}$) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ใช้ข้าวพันธุ์มะจานูทำนาปรัง โดยส่วนใหญ่จะทำนาโดยไม่มีการเอาใจใส่ต่อการดูแลรักษามากนัก ซึ่งเมื่อเทียบกับการทำนาโดยใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 เขาเหล่านั้นต้องให้การดูแลรักษาที่ดีจึงจะได้ผลผลิตดีตามไปด้วย ดังนั้นจากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่เกษตรกรมีความคิดเห็นว่าข้าวมะจานูสามารถทำให้มีผลกำไรสุทธิต่อไร่สูงกว่าข้าว กข.7 ส่วนเจ้าหน้าที่มีความคิดว่า พันธุ์ข้าวส่งเสริมของรัฐบาลหรือพันธุ์ กข.7 นั้นย่อมให้ผลกำไรมากกว่าเพราะได้ผ่านการทดลองหรือวิจัยจากสถาบันวิจัยข้าวของรัฐบาล โดยได้มีการรับรองเป็นทางการอย่างแท้จริง แต่ไม่ได้คิดถึงสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสม เช่น สภาพดิน น้ำ หรือปัจจัยอื่นๆ

3. การมีราคาที่ดีกว่าข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.15) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ต่อการมีราคาที่ดีกว่าข้าว กข.7 ซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ในขณะที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 3.76^{**}$) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรในท้องถิ่นโดยทั่วไปนิยมบริโภคข้าวมะจานู (ข้อมูลในตาราง 13) จึงทำให้มีการซื้อขายกันในระดับราคาที่ค่อนข้างดี ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจไม่ได้สัมผัสเกี่ยวกับการซื้อขายของเกษตรกร จึงระบุในระดับทรรศนะที่ยังตัดสินใจไม่ได้ดังกล่าว

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาภาพรวมเกี่ยวกับทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่เกี่ยวกับลักษณะคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านราคา พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับทรรศนะที่ยังตัดสินใจไม่ได้ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.36 และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มพบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.74 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.98 ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีทรรศนะอยู่ในระดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 5.16^{**}$)

จากการสัมภาษณ์เจ้าของโรงสีคือ นายสะมะแอ เบ็ญแวดาโอ๊ะ อยู่บ้านเลขที่ 18 หมู่ที่ 9 ตำบลจาบังติกอ ถนนยะรัง ซอย 6 อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นโรงสีที่รับซื้อข้าวเปลือกแล้วแปรรูปจากข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร เพื่อจำหน่ายข้าวสารทั้งปลีกและส่งได้รายงานว่าราคาซื้อข้าวเปลือกพันธุ์มะจานูที่สามารถรับซื้อได้คือราคา 10 บาทต่อกันตัง และทางโรงสีจะไม่รับซื้อข้าวเปลือกพันธุ์ กข.7 เนื่องจากเมื่อสีข้าวเปลือกพันธุ์ กข.7 เป็นข้าวสารแล้วไม่สามารถขายข้าวสารพันธุ์ กข.7 ได้เพราะผู้บริโภคไม่นิยมซื้อไปบริโภคทั้งนี้สืบเนื่องมาจากประชาชนไม่นิยมรับประทานและเมื่อหุงเป็นข้าวสุกแล้วจะมีสภาพที่เปียกแฉะรับประทานไม่อร่อย จากการให้สัมภาษณ์ของเจ้าของโรงสีดังกล่าวได้สอดคล้องกับผลการวิจัยตามตาราง 13 ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะเกษตรกรได้ระบุว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความนิยมต่อการบริโภคข้าวมะจานูสูง คือมีทรรศนะในระดับที่ดีมากต่อความนิยมบริโภคข้าวมะจานู และในขณะเดียวกันเจ้าของโรงสีได้รายงานว่า สำหรับการรวบรวมผลผลิตข้าวมะจานูส่งให้กับพ่อค้ามาเลเซียนั้นได้ซื้อในราคา 7-10 บาทต่อกันตังและจะไม่รับซื้อข้าวพันธุ์ กข.7 เนื่องจากพ่อค้ามาเลเซียไม่รับซื้อข้าวพันธุ์ กข.7 ดังนั้นเกษตรกรที่ใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 จึงขายผลผลิตได้ในราคาที่ต่ำกว่าข้าวพันธุ์มะจานูเพราะตลาดต้องการน้อยกว่า และข้าว กข.7 นั้นตลาดส่วนหนึ่งก็จะรับซื้อและขายส่งให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงเป็ด นอกจากนั้นผู้ที่ซื้อข้าว กข.7 เพื่อนำไปเลี้ยงเป็ดยังมีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งว่า ข้าวพันธุ์ กข.7 มีเมล็ดยาว และเมล็ดใหญ่ซึ่งเป็ดจะกินได้ยากจึงทำให้ราคาไม่ดีเท่าที่ควร กล่าวคือในขณะที่ราคาของข้าวพันธุ์มะจานู 10 บาทต่อกันตัง ข้าวพันธุ์ กข.7 จะมีราคาเพียง 9 บาทต่อกันตัง หรือข้าวพันธุ์มะจานูราคา 9 บาทต่อกันตัง ข้าว กข.7 ก็จะมีราคา 8 บาทต่อกันตัง เป็นต้น

ตาราง 15 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านราคา

ข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะ		ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม (N=222)	ค่า t_c
	เกษตรกร (N=198)	เจ้าหน้าที่ (N=24)		
1. การคงที่ของราคาในรอบปีการผลิต	3.53	3.50	3.51	0.17^{NS}
2. การมีราคาที่ดีกว่าข้าว กข.7	3.64	2.66	3.15	3.76**
3. ความไม่แตกต่างของราคาทั้งข้าวใหม่และข้าวเก่า	3.62	3.16	3.39	2.22*
4. การให้กำไรสุทธิต่อไร่สูงกว่าข้าว กข.7	4.15	2.62	3.38	7.00**
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม	3.74	2.98	3.36	5.16**

หมายเหตุ

ค่าเฉลี่ย	เท่ากับ
4.21-5.00	มีทรรศนในระดับที่ดีมาก
3.41-4.20	มีทรรศนะในระดับที่ดี
2.61-3.40	มีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้
1.81-2.60	มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดี
1.00-1.80	มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดีมาก

^{NS} = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

* = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญ

** = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง

8. **คุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านการดูแลรักษา**

การปลูกข้าวพันธุ์ดีที่รัฐบาลส่งเสริมนั้นหากจะให้ได้ผลผลิตดีด้วย เกษตรกรจะต้องมีเงื่อนไขในการปลูกคือการดูแลรักษาเอาใจใส่ตั้งแต่ระยะเริ่มปลูกจนถึงให้ผลผลิตอย่างพอเพียง ดังนั้นหากพันธุ์ข้าวลดการเอาใจใส่ลงได้ก็อาจลดขั้นตอนที่ยุ่งยากได้เช่นกัน ข้อมูลในตาราง 16 แสดงระดับทรรศนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติด้านการดูแลรักษาจำนวน 3 ลักษณะ และได้คิดคำนวณเป็นค่าคะแนนเฉลี่ย จากการวิเคราะห์การระบุความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อคุณสมบัติด้านการดูแลรักษาทั้ง 3 ลักษณะ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.41-4.20 คือ

1. การดูแลรักษาได้ง่ายไม่ยุ่งยากเหมือนข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.17)
2. การออกไปหางานทำต่างท้องถิ่นได้หลังจากปักดำ (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.95)
3. การสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาน้อยกว่าข้าว กข.7 (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.90)

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่มีต่อคุณสมบัติด้านการดูแลรักษา ซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดีนั้น พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติเพียง 1 ลักษณะและมีความแตกต่างกันทางสถิติ 2 ลักษณะ สำหรับลักษณะที่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติคือ "การดูแลรักษาได้ง่ายไม่ยุ่งยากเหมือนข้าว กข.7" (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.17) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อการดูแลรักษาได้ง่ายไม่ยุ่งยากเหมือนข้าว กข.7 ซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ แต่อย่างใด (ค่า $t_c = 1.21^{NS}$) สำหรับลักษณะที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ลักษณะคือ การออกไปหางานทำต่างท้องถิ่นได้หลังปักดำ (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.95) โดยกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อการออกไปหางานทำต่างท้องถิ่นได้ซึ่งสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 และเมื่อทด

สอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 5.58^{**}$) ทั้งนี้เนื่องจากการที่เกษตรกรผู้ซึ่งเคยผ่านการทำนาปรังโดยใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 มาก่อน (ข้อมูลในตาราง 7) สามารถเปรียบเทียบข้อแตกต่างในการดูแลรักษาข้าวทั้ง 2 พันธุ์ และเห็นว่าเมื่อใช้ข้าวพันธุ์มะจานูแล้วหลังจากที่เคยไปปฏิบัติงานต่างท้องถิ่นก็ยังกลับมาเก็บเกี่ยวผลผลิตได้เป็นที่น่าพอใจ ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจมีความคิดในด้านเปรียบเทียบระหว่างข้าวพันธุ์ส่งเสริมกับพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งอาจคิดว่าข้าวพันธุ์มะจานูนั้นเปรียบเสมือนข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ย่อมจะไม่ต้องคอยเอาใจใส่ดูแลมากนัก เพราะทนทานต่อสภาพแวดล้อมอยู่แล้ว

ส่วนคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวมะจานูในลักษณะของการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาน้อยกว่าข้าว กข.7 นั้น พบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะที่ดีต่อการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 3.51^{**}$) ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรมีความคิดเห็นว่าตามที่เกษตรกรได้ใช้ข้าวพันธุ์มะจานูอยู่ในปัจจุบันนั้น ค่อนข้างจะเอาใจใส่ดูแลรักษาน้อย กล่าวคือเกษตรกรไม่ค่อยมีการฉีดพ่นยาเคมีกำจัดโรค-แมลง และวัชพืชเลย แม้การใส่ปุ๋ยส่วนมากก็ไม่ได้ใช้ตามอัตราที่กำหนดตามหลักวิชาการ เมื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติเหล่านี้ลง จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาน้อยลงด้วย แต่ถ้าปลูกข้าว กข.7 จะต้องควบคุมปัจจัยการผลิตตามอัตราที่กำหนดจึงจะให้ผลดี ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอาจมีความคิดว่า ความจำเป็นในการดูแลรักษาข้าวมะจานูนั้นก็จำเป็นจะต้องมี แต่อาจจะไม่ต้องประณีตมากนัก ดังเช่นการปลูกข้าว กข.7

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาภาพรวมเกี่ยวกับทรรศนะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านการดูแลรักษา พบว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดี โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 และเมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม พบว่าเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.30 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.72 ซึ่งกล่าวได้ว่าเกษตรกรมีทรรศนะอยู่ใน

ระดับที่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า t_c = 4.47**)

ตาราง 16 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านการดูแลรักษา

ข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะ		ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม (N=222)	ค่า t_c
	เกษตรกร (N=198)	เจ้าหน้าที่ (N=24)		
1. การดูแลรักษาได้ง่ายไม่ยุ่งยากเหมือนข้าว กข.7	4.27	4.08	4.17	1.21^{NS}
2. การสามารถออกไปหางานทำต่างท้องถิ่นได้หลังจากปักดำ	4.40	3.50	3.95	5.58**
3. การสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาน้อยกว่าข้าว กข.7	4.22	3.58	3.90	3.51**
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม	4.30	3.72	4.01	4.47**

หมายเหตุ ค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ

4.21-5.00 มีทรรศนะในระดับที่ดีมาก

3.41-4.20 มีทรรศนะในระดับที่ดี

2.61-3.40 มีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้

1.81-2.60 มีทรรศนะที่ไม่ดี

1.00-1.80 มีทรรศนะที่ไม่ดีมาก

^{NS} = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

** = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง

การสรุปสมมุติฐาน

ผลการวิจัย เรื่องการใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซีย ในการทำนาปรังของเกษตรกรตามความคิดเห็นของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดปัตตานี สามารถสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่า ทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. คุณสมบัติด้านผลผลิต พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 6.40^{**}$) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.79) ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.15) จึงยอมรับสมมุติฐาน

2. คุณสมบัติด้านรสชาติ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 6.87^{**}$) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.91) ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.03) จึงยอมรับสมมุติฐาน

3. คุณสมบัติด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 4.37^{**}$) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีสูงกว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกล่าวคือเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับทรรศนะที่ดีเท่ากับ 4.03 ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยในระดับทรรศนะที่ดีเท่ากับ 3.51 จึงยอมรับสมมุติฐาน

4. คุณสมบัติด้านความทานต่อโรคและแมลงศัตรู พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ (ค่า $t_c = -0.49^{NS}$) โดยเกษตรกรมีค่าคะแนนเฉลี่ยของทรรศนะในระดับที่ดีเท่ากับ 3.88 และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีค่าคะแนนเฉลี่ยของทรรศนะในระดับที่ดีเท่ากับ 3.97 จึงปฏิเสธสมมุติฐาน

5. คุณสมบัติด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า t_c = 8.33**) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.92) ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.03) จึงยอมรับสมมุติฐาน

6. คุณสมบัติด้านตลาด พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ(ค่า t_c = 3.91**) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.55) ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.92) จึงยอมรับสมมุติฐาน

7. คุณสมบัติด้านราคา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง ทางสถิติ (ค่า t_c = 5.16**) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.74) ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 2.98) จึงยอมรับสมมุติฐาน

8. คุณสมบัติด้านการดูแลรักษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า t_c = 4.47**) โดยเกษตรกรมีทรรศนะในระดับที่ดีมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 4.30) ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีทรรศนะในระดับที่ดี (ค่าคะแนนเฉลี่ย = 3.72) จึงยอมรับสมมุติฐาน

ตาราง 17 ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูใน 8 ด้าน

ข้อความเกี่ยวกับคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู	ค่าคะแนนเฉลี่ยในทรรศนะ		ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม (N=222)	ค่า t_c
	เกษตรกร (N=198)	เจ้าหน้าที่ (N=24)		
1. ด้านผลผลิต	3.79	3.15	3.47	6.40**
2. ด้านรสชาติ	3.91	3.03	3.47	6.87**
3. ด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน	4.03	3.51	3.77	4.37**
4. ด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรูพืช	3.88	3.97	3.92	-0.49NS
5. ด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่	3.92	3.03	3.47	8.33**
6. ด้านการตลาด	3.55	2.92	3.23	3.91**
7. ด้านราคา	3.74	2.98	3.36	5.16**
8. ด้านการดูแลรักษา	4.30	3.72	4.01	4.47**

หมายเหตุ ค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ

4.21-5.00 มีทรรศนะในระดับที่ดีมาก

3.41-4.20 มีทรรศนะในระดับที่ดี

2.61-3.40 มีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้

1.81-2.60 มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดี

1.00-1.80 มีทรรศนะในระดับที่ไม่ดีมาก

NS = ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

** = มีความแตกต่างกันทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

(SUMMARY, IMPLICATION AND RECOMMENDATION)

สรุปผลการวิจัย

(Summary)

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียในการทำนาปรังของเกษตรกรตามทรรศนะของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดปัตตานี โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรจำนวน 198 คน และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำนวน 24 คน ในเขตพื้นที่ 3 อำเภอคือ อำเภอเมือง อำเภอหนองจิก และอำเภอสายบุรี ของจังหวัดปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังต่อไปนี้

1. เพื่อพรรณาลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร

2. เพื่อทราบถึงทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู

3. เพื่อศึกษาถึงความสอดคล้องในทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้ทำนาปรังโดยใช้ข้าวพันธุ์มะจานู และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอหนองจิก และอำเภอสายบุรี ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง โดยมีขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) ซึ่งได้คิดคำนวณตามแบบของ Pogoso, Garcia and Leon (1978) ใน นำชัย ทนุผล (2530 :

157) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 198 คน และได้คิดคำนวณหาเกษตรกรตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสัดส่วนอย่างเหมาะสมกับประชากรโดยใช้สูตร Nagtalon (1983) ใน นำชัย ทนุผล (2530 : 158) สำหรับประชากรที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนั้นไม่มีการสุ่มตัวอย่าง และเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดจำนวน 27 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามซึ่งมีจำนวน 2 ตอน ก่อนนำแบบสอบถามไปใช้เก็บข้อมูลได้ทดสอบ เพื่อหาความเชื่อมั่นกับเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดปัตตานี ผลการทดสอบทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 ข้อมูลที่รวบรวมได้ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS)

ผลการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคลของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 46 ปี ได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนโดยเฉลี่ย 4 ปี ซึ่งอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นและเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามทั้งหมด มีประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมโดยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี

ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 24,258 บาท โดยมีค่าใช้จ่ายในการทำนาปรังเฉลี่ยเท่ากับ 1,752 บาทต่อฤดูกาลผลิต และมีกำไรจากทำนาปรังเฉลี่ยเท่ากับ 7,458 บาทต่อฤดูกาลผลิต สำหรับพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 8 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 62.63 ไม่มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปี แต่มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังเฉลี่ยเท่ากับ 6 ไร่ นอกจากนั้นมีพื้นที่ปลูกพืชไร่ พืชผัก ไม้ผล และพืชอื่น ๆ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น สำหรับจำนวนแรงงานในครอบครัวของเกษตรกรเฉลี่ยเท่ากับ 3 คน มีการใช้สินเชื่อการเกษตรร้อยละ 47.47 และเกษตรกรร้อยละ 61.70 ได้ใช้สินเชื่อจากกลุ่มเกษตรกร

ลักษณะทางสังคมของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 47.98 (N = 198) เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรโดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96.84 จาก N = 95) มีตำแหน่งเป็นสมาชิกกลุ่ม สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 55.79 ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทุกครั้ง นอกจากนั้นเกษตรกรเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 97.47) ระบุว่ารู้จักการใช้ข้าวพันธุ์มะจานูมาจากเพื่อนบ้าน และมีเกษตรกรร้อยละ 32.32 เคยออกไปรับจ้างนอกถิ่นฐานบ้านเกิดในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2532 โดยมีจำนวนครั้งเฉลี่ยเท่ากับ 3 ครั้งต่อคน สถานที่ที่เกษตรกรออกไปรับจ้างมากที่สุด คือ ประเทศมาเลเซีย ส่วนการออกไปรับจ้างในระหว่างปี พ.ศ. 2532 นั้น พบว่ามีเกษตรกรออกไปรับจ้างเพียงร้อยละ 7.58 เท่านั้น และนิยมออกไปรับจ้างยังประเทศมาเลเซียมากกว่าแหล่งอื่น ๆ

ลักษณะพฤติกรรมการติดต่อสื่อสารของเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรมีการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ยเดือนละ 2 ครั้ง โดยเกษตรกรส่วนมาก (ร้อยละ 90.32) ระบุว่าเจ้าหน้าที่เป็นผู้ไปเยี่ยมเกษตรกรที่บ้านหรือไร่นา แต่อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยพบว่ามีเกษตรกรบางส่วน เป็นผู้เดินทางไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอเช่นกัน

ลักษณะความเกี่ยวข้องของข้าวพันธุ์มะจานูกับประเพณีวัฒนธรรม และการใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ของเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 25.25 รายงานว่า ข้าวพันธุ์มะจานูมีความเกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมของเกษตรกร โดยมีความเกี่ยวข้องกับพิธีทำบุญทางศาสนาและการทำบุญกับโต๊ะอิหม่าม สำหรับการใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 ของเกษตรกรนั้น พบว่าเกษตรกรร้อยละ 71.21 รายงานว่าเคยใช้ข้าวพันธุ์ กข.7 มาก่อนการทำนาปรังปี พ.ศ. 2532 แต่ในช่วงฤดูการทำนาปรังปี พ.ศ. 2532 เกษตรกรมีการใช้พันธุ์ข้าว กข.7 เพียงร้อยละ 33.35 เท่านั้น

ระดับทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานู

คุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูที่ศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะคุณสมบัติด้านผลผลิต ด้านรสชาติ ด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน ด้านความต้านทานโรคแมลงศัตรู ด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ด้านตลาด ด้านราคา และด้านการดูแลรักษา ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้ คือ

คุณสมบัติด้านผลผลิต ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านผลผลิต ซึ่งมีทรรศนะอยู่ในระดับที่ดีมากเพียง 1 ลักษณะมีทรรศนะในระดับที่ดี 2 ลักษณะ และมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ 2 ลักษณะ แต่เมื่อรวมค่าคะแนนเฉลี่ยทุกลักษณะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแล้วได้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.47 ซึ่งถือว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อลักษณะคุณสมบัติด้านผลผลิต เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test ของค่าคะแนนเฉลี่ยรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 6.40^{**}$)

คุณสมบัติด้านรสชาติ ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูด้านรสชาติ ซึ่งมีทรรศนะในระดับที่ดีมากเพียง 1 ลักษณะมีทรรศนะในระดับที่ดี 2 ลักษณะมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ 1 ลักษณะ และมีทรรศนะในระดับที่ไม่ดี 1 ลักษณะ แต่เมื่อรวมคะแนนโดยเฉลี่ยทุกลักษณะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแล้ว ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.47 ซึ่งถือว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อคุณสมบัติด้านรสชาติ เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test ของค่าคะแนนเฉลี่ยรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง (ค่า $t_c = 6.87^{**}$)

คุณสมบัติด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทานซึ่งมีทรรศนะในระดับที่ดีทั้ง 5 ลักษณะ เมื่อรวมคะแนนโดยเฉลี่ยทุกลักษณะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแล้วได้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.77 ซึ่งถือว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมี

ทรรศนะในระดับดีต่อคุณสมบัติด้านความไม่มีผลกระทบต่อการชลประทาน เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test ของค่าคะแนนเฉลี่ยรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 4.37^{**}$)

คุณสมบัติด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรู ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรู ซึ่งมีทรรศนะในระดับที่ดีทั้ง 4 ลักษณะ เมื่อรวมคะแนนโดยเฉลี่ยทุกลักษณะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแล้ว ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.92 ซึ่งถือว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่ม มีทรรศนะในระดับที่ดีต่อคุณสมบัติด้านความต้านทานโรคและแมลงศัตรู เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test ของค่าคะแนนเฉลี่ยรวม พบว่าไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติแต่อย่างใด (ค่า $t_c = -.49^{NS}$)

คุณสมบัติด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ซึ่งมีทรรศนะในระดับที่ดี 3 ลักษณะ และมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ 2 ลักษณะ แต่เมื่อรวมคะแนนโดยเฉลี่ยทุกลักษณะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแล้ว ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.47 ซึ่งถือว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อคุณสมบัติด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test ของค่าคะแนนเฉลี่ยรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 8.33^{**}$)

คุณสมบัติด้านตลาด ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติด้านตลาดในระดับที่ดีเพียง 1 ลักษณะ และมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ 3 ลักษณะ เมื่อรวมคะแนนโดยเฉลี่ยทุกลักษณะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแล้วได้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.23 ซึ่งถือว่าผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ต่อคุณสมบัติด้านตลาด เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test ของค่าคะแนนเฉลี่ยรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 3.91^{**}$)

คุณสมบัติด้านราคา ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการมีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติด้านราคาซึ่งมีทรรศนะในระดับที่ดีเพียง 1 ลักษณะ และมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ 3 ลักษณะ เมื่อรวมคะแนนโดยเฉลี่ยทุกลักษณะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแล้ว ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.36 ซึ่งถือว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ต่อคุณสมบัติด้านราคา เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test ของค่าคะแนนเฉลี่ยรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่ง (ค่า $t_c = 5.16^{**}$)

คุณสมบัติด้านการดูแลรักษา ผลการการวิจัยพบว่าเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติด้านการดูแลรักษา ซึ่งมีทรรศนะในระดับที่ดีทั้ง 3 ลักษณะ เมื่อรวมคะแนนโดยเฉลี่ยทุกลักษณะของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มแล้ว ได้ค่าคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 ซึ่งถือว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มมีทรรศนะในระดับที่ดีต่อคุณสมบัติด้านการดูแลรักษา เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติด้วยสถิติ t-test ของค่าคะแนนเฉลี่ยรวม พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ (ค่า $t_c = 4.47^{**}$)

อภิปรายผลการวิจัย
(Implication)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียในการทำนาปรังของเกษตรกรตามทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในจังหวัดปัตตานี พบว่าเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 46 ปี เป็นวัยกลางคนที่เริ่มเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ซึ่งจัดว่าเป็นวัยที่ยังมีกำลังกายและกำลังความคิดอยู่มากพอสมควร กล่าวคือ ยังสามารถที่จะเดินทางออกไปรับจ้างหางานทำยังนอกถิ่นฐานบ้านเกิด หรือแหล่งอื่น ๆ ได้โดยสะดวก หลังจากฤดูการเก็บเกี่ยวในชนบทได้เสร็จสิ้นลง ดังที่ นิคม จันทรวิทุร (2524 : 125) กล่าวสนับสนุนในทำนองเดียวกันว่า "...แรงงานในชนบทไทยยังประสบปัญหาการว่างงานตามฤดูกาล โดยเฉพาะในฤดูแล้งซึ่งเป็นช่วงนอกฤดูเกษตร..."

เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีรายได้เฉลี่ย 24,258 บาทต่อปี ซึ่งจะเห็นว่าเป็นรายได้ที่ค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับประชากรในพื้นที่อื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้มีการใช้แรงงานในการประกอบอาชีพตลอดทั้งปี โดยเฉพาะเกษตกรบางส่วนไม่ได้ผสมผสานอาชีพการเกษตรให้เอื้ออำนวยผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน ทำให้มีการว่างงานในบางช่วงจึงขาดรายได้ และเป็นเหตุให้เศรษฐกิจไม่สู้จะดีนัก ซึ่งในทำนองเดียวกันนี้ นิคม จันทรวิทุร (2512 : 17) ได้กล่าวว่า "...ในชนบทชาวเกษตรมีระยะเวลาการทำงานอยู่อย่างจริงจัง รวม 5 เดือน ส่วนเวลาอีก 7 เดือนที่เหลือของปีหนึ่ง ๆ หมดสิ้นไปด้วยความว่างเปล่า ไม่ก่อให้เกิดผลดีแก่ทางเศรษฐกิจแม้แต่น้อย และมีชาวเกษตรส่วนหนึ่งเฉพาะอย่างยิ่งผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวมีภาระเลี้ยงดูครอบครัว ต้องเดินทางไปทำงานตามท้องที่อื่น..." นอกจากนี้ พบว่าเกษตรกรผู้ให้ข้อมูลมีทั้งผู้เป็นสมาชิก และไม่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร มีทั้งผู้ที่เคยออกไปรับจ้างนอกถิ่นฐานบ้านเกิด และที่ไม่เคยออกไปรับจ้างนอกถิ่นฐานบ้านเกิด ตลอดจนความเกี่ยวข้องของข้าวพันธุ์มะจานูกับประเพณีวัฒนธรรมก็มีผู้ระบุทั้งเกี่ยวข้อง และไม่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าตัวแปรทางด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมนี้ไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ถึงความต้องการใช้ข้าวพันธุ์มะจานูของเกษตรกรแต่อย่างใด

สำหรับตัวแปรด้านต่าง ๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มระบุว่ามีผลต่อการใช้ข้าวพันธุ์มะจานูของเกษตรกร ในการวิจัยครั้งนี้คือ ตัวแปรด้านผลผลิต ด้านรสชาติ ด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน ด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ด้านความต้านทานโรคแมลงศัตรู และด้านการดูแลรักษา จากการวิจัยพบว่าคุณสมบัติทางด้านต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นลักษณะที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มระบุว่ามีทรรศนะในระดับที่ดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติด้านต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นตัวแปรที่ทำให้เกษตรกรมีความพึงพอใจ และมีความนิยมปลูกข้าวพันธุ์มะจานูกันอย่างแพร่หลายในพื้นที่ดังกล่าว

ส่วนตัวแปรด้านอื่น ๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มระบุว่ามีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ คือ ตัวแปรด้านตลาดและราคา ซึ่งจะเห็นว่าตลาดและราคาของผลผลิตนั้นย่อมมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ หากผลผลิตมีความต้องการของตลาดแล้วราคาก็ย่อมดีด้วย เช่น ในฤดูกาลใดที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมากจนเกินความต้องการของผู้บริโภคก็จะทำให้ราคาของผลผลิตลดลงด้วย

อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไป มักพบเสมอว่าผลผลิตทางการเกษตรนั้นจะเป็นที่ต้องการของตลาดมากบ้างน้อยบ้าง ตามระดับความต้องการของผู้บริโภคและตลาดโลกเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลจึงมีทรรศนะในระดับที่ยังตัดสินใจไม่ได้ต่อตัวแปรด้านตลาดและราคา เพราะการขึ้น ๆ ลง ๆ ของราคาตามภาวะการตลาดสินค้านั้น ๆ ดังที่ ดารณี อัศวาณิชย์ (2526 : 109) กล่าวว่า เนื่องจากทั้งอุปสงค์และอุปทานสำหรับสินค้าเกษตรส่วนมากมีลักษณะที่ไม่แน่นอน ระดับความไม่แน่นอนของราคาจะมีมากอันเป็นผลที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยทั่วไปความไม่แน่นอนของราคาเกิดขึ้นจากด้านอุปสงค์ หรืออุปทานของตลาด และนอกจากนั้น จิรพร เอี่ยมศรี (2528 : 37) ได้กล่าวสนับสนุนในทำนองเดียวกันว่า "..ราคาสินค้าเกษตรมักจะมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงมากกว่าสินค้าบริโภคทั่วไป หรือสินค้าทางอุตสาหกรรม..."

จึงกล่าวสรุปได้ว่า ตัวแปรด้านการตลาดและราคาของข้าวมะจานูนั้นจะมีสภาพที่ค่อนข้างไม่แน่นอน กล่าวคือในบางครั้งผลผลิตข้าวมะจานูของเกษตรกรจะเป็นที่ต้องการของตลาดและเป็นเหตุให้ราคาดีขึ้นไปด้วย และในทางตรงข้ามบางครั้งก็ไม่เป็นที่ต้องการของตลาดราคาก็อาจเลวลง และเมื่อเปรียบเทียบผลผลิตข้าวมะจานูกับผลผลิตการเกษตรชนิดอื่น ๆ ก็อาจมีทางเป็นไปได้เช่นเดียวกันที่ผลผลิตการเกษตรชนิดต่าง ๆ เหล่านั้นก็มีโอกาสที่ความต้องการของตลาด และราคาอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ
(Reccommendations)

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะบางประการสำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือนักวิชาการและเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการวางแผนการส่งเสริมการเกษตร วางแผนการปรับปรุงพันธุ์ข้าวได้ถูกต้องยิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ตามทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อคุณสมบัติของข้าวพันธุ์มะจานูซึ่งมีทั้งความสอดคล้องและไม่สอดคล้องในคุณสมบัติด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ให้ข้อมูลมีทรรศนะว่าข้าวพันธุ์มะจานูมีทั้งผลผลิต และราคาของข้าวเปลือกที่สูงกว่าข้าวเปลือกพันธุ์ กข.7 และนิยมซื้อไปบริโภค ดังนั้นสำนักงานเกษตรจังหวัด สถานีทดลองข้าวหรือหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเพิ่มผลผลิตข้าว ควรจะได้ดำเนินการทดลองเปรียบเทียบในแต่ละคุณสมบัติของข้าวทั้ง 2 พันธุ์ภายใต้สภาพแวดล้อมอันเดียวกัน เพื่อให้เห็นผลทั้งในทางที่ดีหรือในทางที่ไม่ดีจากการทดลองอย่างแท้จริง เพื่อจะสามารถนำผลจากการทดลองนั้น ๆ ไปใช้ในการกำหนดหรือวางแผนการส่งเสริมการผลิตข้าวตามสภาพท้องถิ่นต่อไป

2. สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานีควรจะได้หาแนวทางในการแบ่งเขตตามศักยภาพของพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการผลิตข้าวมะจานูในพื้นที่ส่วนหนึ่ง เพื่อการนำผลผลิตข้าวออกสู่ตลาดมาเลเซียและตลาดในท้องถิ่นบางส่วนตามชีดความต้องการของตลาด เพื่อที่จะรักษาระดับของราคาข้าวให้อยู่ในระดับที่ดีและเพื่อความเหมาะสมต่อการลงทุนของเกษตรกร

3. การส่งเสริมการใช้พันธุ์พืชชนิดใดก็ตามควรให้เกษตรกรในหมู่บ้านดำเนินการในรูปแบบสาธิตหรือแปลงส่งเสริม โดยต้องดำเนินการอย่างจริงจังและปฏิบัติตามหลักวิชาการทุกขั้นตอน เพื่อให้ผลของการจัดทำแปลงสาธิตหรือแปลงส่งเสริมเป็นที่ประจักษ์ชัดแก่สายตาของเกษตรกรข้างเคียง ซึ่งจะเป็นการแพร่กระจายเทคโนโลยีสู่เพื่อนบ้านในละแวกเดียวกัน หรือละแวกอื่น ๆ จะทำให้ผลของงานส่งเสริมการเกษตรเป็นไปอย่างกว้างขวาง โดยที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเษตร และผู้ร่วมดำเนินการแปลงสาธิตจะต้องร่วมมือกันปฏิบัติตามหลักการโดยเคร่งครัด

4. ในการส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีการใช้ข้าวพันธุ์ดีของรัฐบาลเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นฤดูการทำนาปรังหรือนาปีก็ตาม จำเป็นจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและสภาพความเหมาะสมด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิตและสภาพการเจริญเติบโต ต้องใช้พันธุ์พืชที่ดีเหมาะสมกับสภาพในแต่ละท้องถิ่น และพยายามศึกษาทดลองเพื่อส่งเสริมให้เกษตร

กรได้ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพันธุ์พืชชนิดนั้น ๆ เพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตให้สูงยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

5. สำหรับคุณสมบัติที่ดีในด้านต่าง ๆ ของข้าวพันธุ์มะจานุนี้สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพันธุ์ข้าว โดยเฉพาะสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผลผลิตข้าวอาจนำข้อมูลบางประการเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงพันธุ์ข้าวของรัฐบาลไทยในบางลักษณะให้มีความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเปรียบเทียบพันธุ์ข้าวชนิดต่าง ๆ ที่เกษตรกรนำมาจากประเทศมาเลเซียและนิยมปลูกทั้งในฤดูนาปี หรือนาปรัง เพื่อทราบถึงทรรศนะของเกษตรกรต่อพันธุ์ข้าวชนิดต่างๆ โดยกำหนดคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวชนิดนั้นๆ ให้อยู่ในลักษณะเดียวกันทุกประการ เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการวิเคราะห์ หรือเปรียบเทียบความแตกต่างของคุณสมบัติด้านต่าง ๆ

2. ในกรณีมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ข้าวพันธุ์มะจานู ควรจะได้เพิ่มคุณสมบัติด้านอื่น ๆ ของข้าวพันธุ์มะจานูที่นอกเหนือจากคุณสมบัติทั้ง 8 ด้านที่ได้ศึกษาวิจัยในครั้งนี้แล้ว เช่น ลักษณะด้านทรงต้น การเจริญเติบโต ฯลฯ เพื่อจะได้ทราบรายละเอียดในคุณสมบัติต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

3. หากมีระยะเวลาที่เพียงพอ และจำนวนเกษตรกรที่ไม่มากจนเกินไป ควรจะได้เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด โดยไม่ต้องมีการสุ่มตัวอย่าง เพื่อจะทำให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุดของการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. 2527. การใช้เทคโนโลยีของชาวนาในการทำนา ข้าวนาสวน ประจำปี 2524/2525. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

เกรียงศักดิ์ ปัทมเรขา. 2528. รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะที่แตกต่างระหว่างเกษตรกรที่ยอมรับและไม่ยอมรับนวกรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีการปลูกข้าวพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง. ภาควิชาพัฒนาการเกษตร, คณะทรัพยากรธรรมชาติ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2530. สรุปผลการทำนาของประเทศไทย ปี 2529/2530. กรุงเทพมหานคร : กองแผนงานและโครงการพิเศษ, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2531. สรุปผลการทำนาปรัง ปีเพาะปลูก 2530/2531. สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2531. สรุปผลการปลูกพืชฤดูแล้งปี 2531/2532. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

จิรพร เอี่ยมศรี. 2528. การตลาดสินค้าเกษตร. กรุงเทพมหานคร : นวกนกจำกัด.

เชนิสา นพรัตน์. 2528 ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ป่าที่มีผลต่อพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ดารณี อัศวาณิชย์. 2526. การตลาดเกษตร. กรุงเทพมหานคร : แสงจันทร์การพิมพ์.

ธวัชชัย นาคะบุตร. 2522. การศึกษาปัญหาและอุปสรรคบางประการเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสมในการปลูกข้าวของเกษตรกรชั้นนำ เขตโครงการลำพระเพลิง อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิคม จันทรวิทุร. 2512. การแรงงาน. กรุงเทพมหานคร : กรมแรงงาน, กระทรวงมหาดไทย.

นิวัฒน์ เตชะสาน. 2523. การศึกษาการผลิตและการตลาดของไม้ดอกบางชนิดในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ปี 2523. กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิคม จันทรวิทุร. 2524. แรงงานไทย : การเดินทางที่ยาวนาน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

นิกร อินทุโสภณ. 2525. การศึกษาการผลิตและการตลาดของไม้ตัดดอกบางชนิดในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ปี 2525. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นันทนา บูรณะธนัง. 2525. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการทำนาข้าวของเกษตรกรในเขตโครงการชลประทานพิษณุโลก อำเภอพรหมพิราม จังหวัดสุโขทัย. กรุงเทพ-มหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นฤจร อิทธิระจรัส. 2527. ข้าวกับมนุษย์ นิเวศวิทยาทางการเกษตรในเอเชียอาคเนย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. แปลจาก Lueien M. Hands. 1982. Rice and Man. English : Artherton.

นำชัย ทนุผล. 2529. การพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

————. 2530. การวางแผนการประเมินผลโครงการเกษตร. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

————. 2531. วิธีการเตรียมโครงการวิจัย. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

————. (ไม่ระบุปีพิมพ์) การวางแผนโครงการฝึกอบรม. (เอกสารหมายเลข 1) เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้. (อัดสำเนา)

บุญธรรม คำพอ. 2520. การศึกษาความแตกต่างระหว่างผู้ยอมรับและไม่ยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีมูลนิธิบูรณะชนบท หมู่ที่ 10 ตำบลโพธิ์งาม อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญสม วราเอกศิริ. 2529. หลักและวิธีการส่งเสริมการเกษตร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

ประพาส วีระแพทย์. 2526. ความรู้เรื่องข้าว. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชจำกัด.

ประนอม ไชยวุฒิ และ มาณี วิวัฒน์วงศ์วนา. (ไม่ระบุปีพิมพ์). ราคาผลิตผลพืชผักของตลาดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไพฑูรย์ รอดวินิจ. 2526. การตลาดสินค้าเกษตร. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์. 2527. วิธีส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ภารดี ประเสริฐลาภ. 2525. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ราคาตามฤดูกาลของข้าว ข้าวโพด อ้อย และน้ำตาลของไทย. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มานิต มานิตเจริญ. 2528. พจนานุกรมไทยฉบับบัณฑิตยสถาน. (พิมพ์ครั้งที่ 9) กรุงเทพ-มหานคร : ธเนศวรการพิมพ์.

ยิ่งยง เรืองทอง. 2525. ความคิดเห็นของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีที่มีต่อชาวลาวพยพ. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วิเชียร เฮงสวัสดิ์. 2525. แมลงที่สำคัญทางเศรษฐกิจของข้าวในประเทศไทย. เชียงใหม่ : ภาควิชากีฏวิทยา คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วรวิทย์ พาณิชพัฒน์. 2528. ข้าวหอม. กรุงเทพมหานคร : หจก.พ่อ-ลูกการพิมพ์.

วิทย์ เที่ยงบูรณธรรม. 2529. พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย (ฉบับห้องสมุด). กรุงเทพมหานคร : ธเนศการพิมพ์.

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. 2531. การสื่อสารการเกษตร. (พิมพ์ครั้งที่ 3) เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

ไสว เพ็งมาก. 2522. ปัญหาการเพิ่มผลผลิตการทำนาปรังในตำบลตะเครียะ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สมภพ เพชรรัตน์. 2523. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับ-ไม่ยอมรับเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกร ในเขตโครงการพัฒนาสังคม อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. กรุงเทพ-มหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุชาติ ณ ลำพูน. 2524. การศึกษาการใช้เทคโนโลยีการทำนา ในฤดูนาปี ของเกษตรกรตำบลชี้เหล็ก และตำบลบ้านเป้า อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุมาลี อารยางกูล. 2527. ปัญหาการทำนาปรังของเกษตรกรตำบลคำพร้อย อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย. 2527. การทำการเกษตรในเขตเกษตรน้ำฝนของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : (ไม่ระบุสถานที่พิมพ์).

สมศักดิ์ เพรียบพร้อม. 2530. หลักและวิธีการจัดการธุรกิจฟาร์ม. กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พริ้นติ้งเฮ้าส์.

หัสชัย พร้าโมด. 2522. การศึกษาการยอมรับการปลูกพืชในฤดูแล้งของเกษตรกรหมู่ที่ 3 ตำบลกระสัง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุทัย หิรัญโต. 2524. สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์อักษรการพิมพ์.

อรพรรณ ควรถนอม. 2525. การวิเคราะห์อุปสงค์ของการวิจัย การผลิตและอุปทานของการผลิตข้าวในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อรรควุฒิ ทัศน์สองชั้น. 2526. **เรื่องของข้าว**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Barker, R. and T. Anden. 1975. Changes in Rice Farming in Selected Areas of Asia. International Rice Research Institute, Los Banos, Philippines.

Chandler, R.F. 1979. Rice in the Tropics : A Guide to the Development of National Programs. USA : Westview Press.

Carruthers, I. and C. Clark. 1981. The Economics of Irrigation. London : Liverpool University Press.

Good, V. C. 1959. Dictionary of Education. (Second Edition). New York : McGraw-Hill Book Company, Inc.

Hoult, F.T. 1969. Dictionary of Modern Sociology. Totowa, New Jersey: Littlefieled, Adams & Co.

_____. 1977. Research Highlights For 1976. Manila : The International Rice Research Institute, Los Banos, Philippines.

Kikuchi, M. and Y. Hayami. 1983. New Rice Technology Intreural Migration, and Institutional Innovation in the Philippines. Manila, Philippines.

McKechnie, L. J. 1983. Webster's New Twentieth Century Dictionary. (Second Edition) New York : Printed in the United States of America.

Nicol, K. J. ed. 1982. Agricultural Development Planning in Thailand. USA : The Iowa State University Press.

Rogers, E. M. 1983. Diffusion of Innovations. (Third Edition). New York : The Free Press.

Sheatsley, B. P. 1983. The Encyclopedia Americana International Edition. USA : Danbury Conneoticut, Grolier Incorporated. International Headquarters.

Thanupon, S. 1986. Extension and Client Systems' Perception of Rice Farmers' Training Need in Chiang Mai, Thailand. Ph.D. Dissertation, CLSU. Munoz, Nueva Ecija.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์เกษตรกรทำนาปรัง โดยใช้ข้าวพันธุ์มะจานู เพื่อศึกษาถึงทรรศนะของเกษตรกรที่มีต่อพันธุ์ข้าว

เลขที่แบบสอบถาม ☐☐☐ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

1 2 3

ชื่อหมู่บ้าน..... ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

ชื่อตำบล ..... วันที่สัมภาษณ์.....

คำชี้แจง แบบสอบถามเกษตรกรที่ทำนาปรังโดยใช้พันธุ์ข้าวมะจานู เพื่อศึกษาถึงทรรศนะของเกษตรกรที่มีต่อคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวในพื้นที่ทำนาปรังจังหวัดปัตตานี มีทั้งหมด 2 ตอน ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง ( ) หรือเติมคำลงในแต่ละข้อความตามความเป็นจริงที่ได้จากการสัมภาษณ์บุคคลเป้าหมาย (คำตอบแต่ละคำตอบจะเป็นความลับ ซึ่งใช้ในการวิจัยเท่านั้น)

ตอนที่ 1 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม พฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร และความเกี่ยวข้องของพันธุ์ข้าวมะจานูกับประเพณีวัฒนธรรมของเกษตรกร

ก. คำถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล

☐☐

1. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี 4 5

2. ท่านได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษา จำนวน.....ปี ☐ 6

3. ท่านนับถือศาสนา ☐ 7

( ) 1. พุทธ

( ) 2. อิสลาม

( ) 3. คริสต์

( ) 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

4. ท่านเคยเข้ารับการอบรม/ประชุมทางการเกษตรในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2532

4.1 การชมงานนิทรรศการและการประกวดพืชทางการเกษตร.....ครั้ง ☐☐
8 9

4.2 การฝึกอบรม สัมมนา บรรยาย สาธิต ทัศนศึกษา
ทางการเกษตร .....ครั้ง ☐☐
10 11

4.3 การประชุมทางการเกษตร .....ครั้ง ☐☐
12 13

รวมทั้งหมด .....ครั้ง ☐☐
14 15

ช. <u>คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจ</u>

1. รายได้ทั้งหมดของท่านระหว่างปี พ.ศ. 2532 เมื่อคิดเทียบเป็นเงินสด (รวมส่วนที่เก็บไว้บริโภคในครอบครัวด้วย)

ลำดับที่	แหล่งรายได้	หน่วยผลผลิต	ราคาต่อหน่วย	จำนวนเงินที่ได้
1	ข้าวนาปี	.....	.....	.....
2	ข้าวนาปรัง	.....	.....	.....
3	ไม้ผล	.....	.....	.....
4	พืชไร่ต่าง ๆ	.....	.....	.....
5	พืชผักต่าง ๆ	.....	.....	.....
6	การเลี้ยงสัตว์	.....	.....	.....
7	การรับจ้าง	.....	.....	.....
8	การค้าขาย	.....	.....	.....
9	อื่น ๆ (ระบุ)	.....		

รวมรายได้ทั้งหมดในปี 2532 ..... บาท ☐☐☐☐☐
16 17 18 19 20

2. รายจ่ายในการทำนาปรังในฤดูกาลเพาะปลูก ปี พ.ศ. 2532

1. ค่าเมล็ดพันธุ์ ..... บาท
2. ค่าจ้างไถ ..... บาท
3. ค่าปุ๋ย ..... บาท
4. ค่าแรงงานปลูก ..... บาท
5. ค่าแรงงานดูแลรักษา ..... บาท
6. ค่ายาเคมี ..... บาท
7. ค่าแรงงานเก็บเกี่ยว ..... บาท
8. ค่าจ้างนวด ..... บาท
9. ค่าขนย้าย ..... บาท
10. อื่น ๆ (ระบุ) ..... บาท

รวมรายจ่ายทั้งหมด ..... บาท

21 22 23 24 25

3. กำไรจากการทำนาปรังในฤดูกาล เพาะปลูกปี พ.ศ. 2532 ..... บาท

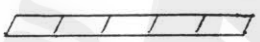

26 27 28 29 30

4. จำนวนพื้นที่ประกอบอาชีพการเกษตรทั้งหมด.....ไร่

31 32

4.1 พื้นที่ปลูกข้าวนาปี ..... ไร่

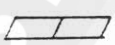

33 34

4.2 พื้นที่ปลูกข้าวนาปรัง ..... ไร่

35 36

4.3 พื้นที่ปลูกพืชไร่ ..... ไร่

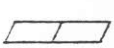

37 38

4.4 พื้นที่ปลูกพืชผัก ..... ไร่

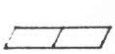

39 40

4.5 พื้นที่ปลูกไม้ผล ..... ไร่ ▱▱
41 42

4.6 พื้นที่ปลูกพืชอื่น ๆ (ระบุ) ..... ไร่ ▱▱
43 44

5. จำนวนแรงงานในครอบครัวที่สามารถใช้แรงงานในการเกษตร.....คน ▱▱
45 46

6. ท่านใช้สินเชื่อการเกษตรหรือไม่

( ) 1. ใช้

( ) 2. ไม่ใช้ ▱
47

6.1 จุดมุ่งหมายในการใช้สินเชื่อการเกษตร

( ) 1. ใช้ในกิจการเกษตร ▱
48

( ) 2. ใช้นอกกิจการเกษตร ▱
49

6.2 แหล่งสินเชื่อหรือแหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ▱
50

( ) 2. สหกรณ์การเกษตร ▱
51

( ) 3. กลุ่มเกษตร ▱
52

( ) 4. พ่อค้าในท้องถิ่น ▱
53

( ) 5. ญาติพี่น้อง ▱
54

( ) 6. เพื่อนบ้าน

55

( ) 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

56

ค. <u>คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม</u>

1. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรหรือไม่

( ) 1. เป็น

( ) 2. ไม่เป็น (ถ้าตอบข้อ 2 ไม่ต้องสัมภาษณ์ ข้อ 1.1 และ 1.2)

57

1.1 ตำแหน่งของท่านในกลุ่มเกษตรกร

( ) 1. เป็นสมาชิก

( ) 2. เป็นคณะกรรมการ

( ) 3. อื่น ๆ ระบุ.....

58

1.2 ท่านเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มบ่อยเพียงใด

( ) 1. เข้าร่วมประชุมและทำกิจกรรมทุกครั้ง

( ) 2. มากกว่าครึ่ง

( ) 3. ประมาณครึ่งหนึ่ง

59

( ) 4. น้อยกว่าครึ่ง

( ) 5. ไม่เคยเข้าร่วมเลย

2. ท่านรู้จักการใช้พันธุ์ข้าวมะจานูมาทำในฤดูนาปรังจากใคร

( ) 1. เพื่อนบ้าน

( ) 2. บรรพบุรุษ

( ) 3. เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล

60

( ) 4. ผู้นำทางศาสนา

( ) 5. แหล่งอื่น ๆ (ระบุ).....

3. ก่อนปี พ.ศ. 2532 ท่านเคยออกไปรับจ้างในต่างถิ่นบ้านเกิดหรือไม่

( ) 1. เคย

( ) 2. ไม่เคย

61

4. ถ้าเคย ไปมาแล้ว.....ครั้ง

62 63

5. สถานที่ที่เคยไปรับจ้างหรือทำธุรกิจอื่น ๆ ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2532 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ประเทศมาเลเซีย ..... ครั้ง

64 65

( ) 2. จังหวัดยะลา ..... ครั้ง

66 67

( ) 3. จังหวัดนราธิวาส ..... ครั้ง

68 69

( ) 4. จังหวัดสงขลา ..... ครั้ง

70 71

( ) 5. จังหวัดสตูล ..... ครั้ง

72 73

( ) 6. จังหวัดอื่น ๆ (ระบุ) ..... ครั้ง

74 75

6. ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2532 ท่านเคยออกไปรับจ้างในต่างถิ่นบ้าเกิดหรือไม่

( ) 1. เคย

( ) 2. ไม่เคย

76

7. ถ้าเคยไปมาแล้ว.....ครั้ง

77 78

8. สถานที่ที่เคยไปรับจ้างหรือทำธุรกิจอื่น ๆ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2532 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. ประเทศมาเลเซีย ..... ครั้ง

4 5

( ) 2. จังหวัดยะลา ..... ครั้ง

6 7

( ) 3. จังหวัดนราธิวาส ..... ครั้ง
8 9

( ) 4. จังหวัดสงขลา ..... ครั้ง
10 11

( ) 5. จังหวัดสตูล ..... ครั้ง
12 13

( ) 6. จังหวัดอื่น ๆ (ระบุ) ..... ครั้ง
14 15

9. ท่านติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2532 ประมาณเดือนละ .....ครั้ง
16

9.1 เจ้าหน้าที่มาเยี่ยมท่านเอง ..... ครั้ง
17

9.2 ท่านไปหาเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ..... ครั้ง
18

10. ประเพณีและวัฒนธรรมของท่านเกี่ยวข้องกับการใช้พันธุ์ข้าวหรือไม่

( ) 1. ไม่เกี่ยวข้อง
( ) 2. เกี่ยวข้อง
19

10.1 ถ้าเกี่ยวข้องใช้ในลักษณะใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

( ) 1. พิธีทำบุญทางศาสนา
( ) 2. ต้อนรับแขกจากประเทศมาเลเซีย
( ) 3. ทำบุญกับโต๊ะอิหม่าม
( ) 4. ขึ้นบ้านใหม่
( ) 5. อื่น ๆ (ระบุ).....
20 21 22 23 24

11. ท่านเคยปลูกข้าว กข.7 มาก่อนหรือไม่

( ) 1. เคย
( ) 2. ไม่เคย
25

12. ในฤดูการทำนาปรังปี พ.ศ. 2532 ท่านใช้พันธุ์ข้าว กข.7 หรือไม่

( ) 1. ใช้

( ) 2. ไม่ใช้ 26

ถ้าใช้ท่านคิดว่าจากประสบการณ์ที่ผ่านมา การใช้พันธุ์ข้าว กข.7 มีปัญหาอะไรบ้าง (ระบุเป็นข้อ ๆ)

1. .....

2. .....

3. .....

4. .....

5. .....

6. .....

7. .....

มหาวิทยาลัยแม่โจ้ MAEJO UNIVERSITY

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวมะจานูในทรรศนะของเกษตรกร

ให้ท่านทำเครื่องหมาย / ตามช่องที่ท่านเห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
ด้านผลผลิต						
1. พันธุ์ข้าวมะจานู ให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าเมื่อเทียบกับข้าว กข.7						▱ 27
2. ผลผลิตข้าวมะจานูใช้ประกอบอาหารได้ดีทั้งอาหารคาวและหวาน โดยเฉพาะอาหารที่ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา						▱ 28
3. คุณภาพของข้าวสารมะจานูจะมีคุณภาพการสีที่ดี ไม่หักแม้ว่าเมล็ดข้าวเปลือกจะแห้งมากหรือเก็บเกี่ยวล่วงเลยระยะพลับพลึงไปมากแล้วก็ตาม						▱ 29
4. การเก็บเกี่ยวข้าวมะจานูสามารถเก็บเกี่ยวได้ง่ายและสะดวกทั้งเก็บด้วยเคียวหรือเก็บเกี่ยวด้วยแกระ						▱ 30
5. ผลผลิตข้าวมะจานูเมื่อเก็บไว้ในยุ้งฉางเป็นเวลานาน ๆ หรือเก็บไว้บริโภคข้ามปีก็จะไม่เสื่อมคุณภาพได้ง่าย						▱ 31

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
<u>ด้านรสชาติ</u>						
คุณภาพการหุงต้มข้าวมะจานู เมื่อนำมาหุงเป็นข้าวสุกแล้วจะมีคุณสมบัติหลายประการดังนี้คือ						
6. มีความหอมกว่าข้าว กข.7						32
7. มีความอ่อนนุ่มกว่าข้าว กข.7						33
8. มีความอร่อยกว่าข้าว กข.7						34
9. การหุงจะชื้นหม้อกว่าข้าว กข.7						35
10. สามารถหุงต้มได้ง่ายไม่เปียกแฉะเหมือนข้าว กข.7						36
<u>ด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน</u>						
11. การปลูกข้าวมะจานู ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อาศัยน้ำชลประทานก็ยังให้ผลผลิตได้ดี						37
12. ข้าวมะจานู สามารถทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดีกว่าข้าว กข.7						38

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
13. ข้าวมะจานู สามารถทนต่อสภาพน้ำท่วมในช่วงปลายฤดูหรือก่อนเก็บเกี่ยวได้ดีกว่าข้าว กข.7						39
14. การปลูกข้าวมะจานูไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมระดับน้ำเหมือนปลูกข้าว กข.7 และไม่ต้องระบายน้ำออกเมื่อถึงระยะใกล้เก็บเกี่ยว						40
15. จากระบบการบริการน้ำชลประทานไม่ดี จึงทำให้เกษตรกรในบางพื้นที่นิยมใช้พันธุ์ข้าวมะจานูมากกว่า กข.7						41
<u>ด้านความต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช</u>						
16. พันธุ์ข้าวมะจานูมีความต้านทานโรคได้ดีกว่าข้าว กข.7						42
17. ข้าวมะจานูมีความต้านทานแมลงศัตรูพืชได้ดีกว่าข้าว กข.7						43

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
18. การปลูกข้าวมะจานูจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและศัตรูน้อยกว่าข้าว กข.7						☐ 44
19. เมื่อปลูกข้าวมะจานู ปล่อยทิ้งไว้โดยไม่ฉีดพ่นยาเคมีตลอดฤดูกาลจะสังเกตได้ว่ามีโรคและแมลงศัตรูรบกวนน้อย						☐ 45
<u>ด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่</u>						
20. พันธุ์ข้าวมะจานูทนต่อสภาพดินเปรี้ยว ดินเค็มได้ดีกว่าข้าว กข.7						☐ 46
21. ประชาชนในท้องที่ของท่านมีความนิยมต่อการบริโภคข้าวมะจานูมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ						☐ 47
22. พื้นที่ปลูกข้าวมะจานูในจังหวัดปัตตานีใกล้กับประเทศมาเลเซีย ซึ่งพ่อค้าจากมาเลเซียนิยมมาซื้อผลผลิตเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว						☐ 48

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
23. พื้นที่ในหมู่บ้านของท่านยังไม่มีระบบการชลประทานอย่างทั่วถึง จึงเหมาะที่จะปลูกข้าวพันธุ์มะจานูมากกว่าข้าว กข.7						▱ 49
24. พื้นที่ปลูกข้าวในหมู่บ้านของท่านส่วนมากไม่มีคันนาอย่างสมบูรณ์ จึงทำให้กักเก็บน้ำได้ยาก เกษตรกรจึงนิยมปลูกข้าวมะจานูซึ่งจะให้ผลผลิตดีกว่า กข.7						▱ 50
<u>ด้านตลาด</u>						
25. ตลาดรับซื้อข้าวเปลือกพันธุ์มะจานูมีมากกว่าข้าว กข.7						▱ 51
26. ตลาดรับซื้อข้าวสารที่สีจากข้าวเปลือกมะจานูจะมีมากกว่าข้าว กข.7						▱ 52
27. ตลาดมาเลเซียต้องการซื้อข้าวมะจานูในรูปข้าวเปลือกมากกว่าข้าวสาร						▱ 53
28. ตลาดท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานีต้องการซื้อข้าวมะจานูในรูปข้าวเปลือกมากกว่าข้าวสาร						▱ 54

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
<u>ด้านราคา</u>						
29. ราคาข้าวเปลือกและข้าวสารมะจานูจะไม่สูงหรือต่ำมากนักในรอบปีของการผลิต						55
30. ราคาข้าวมะจานูจะดีกว่าข้าว กข.7						56
31. ข้าวมะจานูทั้งข้าวใหม่และข้าวเก่า ราคาจะไม่แตกต่างกันมากนัก						57
32. การปลูกข้าวมะจานูจะให้กำไรสูงกว่าข้าว กข.7						58
<u>ด้านการดูแลรักษา</u>						
33. การปลูกข้าวมะจานูจะดูแลรักษาได้ง่ายและไม่ยุ่งยากเหมือนปลูกข้าว กข.7						59
34. ข้าวมะจานูหลังจากปักดำแล้วก็สามารถออกไปทำงานต่างท้องถิ่นได้โดยไม่ต้องคอยเอาใจใส่ดูแลรักษามากนัก						60
35. การปลูกข้าวมะจานูจะเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาน้อยกว่าการปลูกข้าว กข.7						61

แบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อศึกษาถึงทรรศนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อพันธุ์ข้าวมะจานุในจังหวัดปัตตานี งานวิจัยวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้

เลขที่แบบสอบถาม 1 2 3 วันที่กรอกแบบสอบถาม.....

คำชี้แจง แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในเขตพื้นที่ที่เกษตรกรใช้พันธุ์ข้าวมะจานูทำนาปรังมีเพียง 1 ตอน ให้ผู้กรอกแบบสอบถามทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามความรู้สึกที่แท้จริง (สำหรับข้อมูลดังกล่าวขอรับรองว่าจะเก็บเป็นความลับนำไปใช้ประโยชน์ในงานวิจัยเท่านั้น เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ ระดับปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร)

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะคุณสมบัติของพันธุ์ข้าวมะจานูในทรรศนะของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ให้ท่านทำเครื่องหมาย / ตามช่องที่ท่านเห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
<u>ด้านผลผลิต</u>						
1. พันธุ์ข้าวมะจานู ให้ผลผลิตต่อไร่สูงกว่าเมื่อเทียบกับข้าว กข.7						27
2. ผลผลิตข้าวมะจานูใช้ประกอบอาหารได้ดีทั้งอาหารคาวและหวาน โดยเฉพาะอาหารที่ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา						28
3. คุณภาพของข้าวสารมะจานูจะมีคุณภาพการสีที่ดี ไม่หักแม้ว่าเมล็ดข้าวเปลือกจะแห้งมากหรือเก็บเกี่ยวล่วงเลยระยะพลับพลิงไปมากแล้วก็ตาม						29
4. การเก็บเกี่ยวข้าวมะจานูสามารถเก็บเกี่ยวได้ง่ายและสะดวกทั้งเก็บด้วยเคียวหรือเก็บเกี่ยวด้วยแกระ						30
5. ผลผลิตข้าวมะจานูเมื่อเก็บไว้ในยุ้งฉางเป็นเวลานาน ๆ หรือเก็บไว้บริโภคข้ามปีก็จะไม่เสื่อมคุณภาพได้ง่าย						31

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
<u>ด้านรสชาติ</u> คุณภาพการหุงต้มข้าวมะจานู เมื่อนำมาหุงเป็นข้าวสุกแล้วจะมีคุณสมบัติหลายประการดังนี้คือ						
6. มีความหอมกว่าข้าว กข.7						32
7. มีความอ่อนนุ่มกว่าข้าว กข.7						33
8. มีความอร่อยกว่าข้าว กข.7						34
9. การหุงจะขึ้นหม้อกว่า ข้าว กข.7						35
10. สามารถหุงต้มได้ง่ายไม่เปียกแฉะเหมือนข้าว กข.7						36
<u>ด้านความไม่มีผลกระทบต่อระบบการชลประทาน</u>						
11. การปลูกข้าวมะจานู ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อาศัยน้ำชลประทานก็ยังให้ผลผลิตได้ดี						37
12. ข้าวมะจานู สามารถทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดีกว่าข้าว กข.7						38

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
13. ข้าวมะจานู สามารถทนต่อสภาพน้ำท่วมในช่วงปลายฤดูหรือก่อนเก็บเกี่ยวได้ดีกว่าข้าว กข.7						▱ 39
14. การปลูกข้าวมะจานูไม่จำเป็นต้องมีการควบคุมระดับน้ำเหมือนปลูกข้าว กข.7 และไม่ต้องระบายน้ำออกเมื่อถึงระยะใกล้เก็บเกี่ยว						▱ 40
15. จากระบบการบริการน้ำชลประทานไม่ดี จึงทำให้เกษตรกรในบางพื้นที่นิยมใช้พันธุ์ข้าวมะจานูมากกว่า กข.7						▱ 41
<u>ด้านความต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูพืช</u>						
16. พันธุ์ข้าวมะจานูมีความต้านทานโรคได้ดีกว่าข้าว กข.7						▱ 42
17. ข้าวมะจานูมีความต้านทานแมลงศัตรูพืชได้ดีกว่าข้าว กข.7						▱ 43

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
18. การปลูกข้าวมะจานูจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและศัตรูน้อยกว่าข้าว กข.7						☐ 44
19. เมื่อปลูกข้าวมะจานู ปล่อยทิ้งไว้โดยไม่ฉีดพ่นยาเคมีตลอดฤดูกาลจะสังเกตได้ว่ามีโรคและแมลงศัตรูรบกวนน้อย						☐ 45
<u>ด้านความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่</u>						
20. พันธุ์ข้าวมะจานูทนต่อสภาพดินเปรี้ยว ดินเค็มได้ดีกว่าข้าว กข.7						☐ 46
21. ประชาชนในท้องที่ของท่านมีความนิยมต่อการบริโภคข้าวมะจานูมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ						☐ 47
22. พื้นที่ปลูกข้าวมะจานูในจังหวัดปัตตานีใกล้กับประเทศมาเลเซีย ซึ่งพ่อค้าจากมาเลเซียนิยมมาซื้อผลผลิตเมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยว						☐ 48

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
23. พื้นที่ในหมู่บ้านของท่านยังไม่มีระบบการชลประทานอย่างทั่วถึง จึงเหมาะที่จะปลูกข้าวพันธุ์มะจานูมากกว่าข้าว กข.7						49
24. พื้นที่ปลูกข้าวในหมู่บ้านของท่านส่วนมากไม่มีคันนาอย่างสมบูรณ์ จึงทำให้กักเก็บน้ำได้ยาก เกษตรกรจึงนิยมปลูกข้าวมะจานูซึ่งจะให้ผลผลิตดีกว่า กข.7						50
<u>ด้านตลาด</u>						
25. ตลาดรับซื้อข้าวเปลือกพันธุ์มะจานูมีมากกว่าข้าว กข.7						51
26. ตลาดรับซื้อข้าวสารที่สีจากข้าวเปลือกมะจานูจะมีมากกว่าข้าว กข.7						52
27. ตลาดมาเลเซียต้องการซื้อข้าวมะจานูในรูปข้าวเปลือกมากกว่าข้าวสาร						53
28. ตลาดท้องถิ่นในจังหวัดปัตตานีต้องการซื้อข้าวมะจานูในรูปข้าวเปลือกมากกว่าข้าวสาร						54

ลักษณะต่าง ๆ ของพันธุ์ข้าว	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มีความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	
<u>ด้านราคา</u>						
29. ราคาข้าวเปลือกและข้าวสารมะจานูจะไม่สูงหรือต่ำมากนักในรอบปีของการผลิต						55
30. ราคาข้าวมะจานูจะดีกว่าข้าว กข.7						56
31. ข้าวมะจานูทั้งข้าวใหม่และข้าวเก่า ราคาจะไม่แตกต่างกันมากนัก						57
32. การปลูกข้าวมะจานูจะให้กำไรสูงกว่าข้าว กข.7						58
<u>ด้านการดูแลรักษา</u>						
33. การปลูกข้าวมะจานูจะดูแลรักษาได้ง่ายและไม่ยุ่งยากเหมือนปลูกข้าว กข.7						59
34. ข้าวมะจานูหลังจากปักดำแล้วก็สามารถออกไปทำงานต่างท้องถิ่นได้โดยไม่ต้องคอยเอาใจใส่ดูแลรักษามากนัก						60
35. การปลูกข้าวมะจานูจะเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาน้อยกว่าการปลูกข้าว กข.7						61

ภาคผนวก ข.
ข้าวพันธุ์มะจานู

รายละเอียดเกี่ยวกับข้าวพันธุ์มะจานู

ประวัติ

ข้าวมะจานูเป็นข้าวเจ้าประเภทไม่ไวต่อช่วงแสง ซึ่งสามารถปลูกได้ทั้งฤดูนาปีและฤดูนาปรังเป็นพันธุ์ข้าวซึ่งเกษตรกรนำมาจากประเทศมาเลเซีย โดยเกษตรกรที่ไปรับจ้างทำงานยังประเทศมาเลเซีย เช่นรับจ้างปักดำหรือรับจ้างเก็บเกี่ยวข้าวเมื่อเสร็จสิ้นจากการรับจ้างก็เดินทางกลับประเทศไทยแถบบริเวณพื้นที่ใกล้กับประเทศมาเลเซีย โดยเฉพาะจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดปัตตานี

คำว่า "มะจานู" เป็นคำที่มาจากภาษามาลายูของประเทศมาเลเซียมีความหมายในลักษณะที่เกี่ยวกับความนิยมชมชอบ หรือเป็นพันธุ์ข้าวที่ประชาชนโดยส่วนใหญ่นิยมปลูกและรับประทาน ประกอบกับคำว่า มะจานูนั้นเป็นชื่อที่คล้ายคลึงกับชื่อบุคคลคนแรกที่ได้นำพันธุ์ข้าวดังกล่าวมาทดลองปลูกในเขตชายแดนไทยทางภาคใต้ ซึ่งบุคคลผู้นั้นชื่อว่า "มะ" ดังนั้นข้าวพันธุ์มะจานูจึงเป็นชื่อที่เรียกกันตามภาษามาลายูและเป็นชื่อที่สอดคล้องกับผู้นำมาทดลองปลูกจึงกลายเป็นชื่อพันธุ์ข้าวที่เรียกกันมาตลอดจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะคุณสมบัติ

1. เป็นข้าวเจ้าลำต้นเขียว ทรงต้นแข็งไม่ล้มง่ายมีความสูงประมาณ 120-135 เซ็นติเมตร ข้าวเปลือกสีฟาง (ข้าวขาว) และข้าวกล้องมีความยาวประมาณ 5.5-6.0 มิลลิเมตร
2. เป็นข้าวชนิดไม่ไวแสงปลูกได้ทั้งฤดูนาปีและฤดูนาปรัง
3. ใบโค้งงอและใบล่างทำมุมกับลำต้น
4. คอรวงยาวสามารถเก็บเกี่ยวด้วยแกระได้ดี
5. คุณภาพของเมล็ดในการหุงต้มรับประทานมีความอ่อนนุ่มดี

6. ข้าวพันธุ์นี้มีระยะพักตัวประมาณ 3 สัปดาห์ คือเมล็ดจะสามารถงอกได้ภายหลังการเก็บเกี่ยวไปแล้ว 3 สัปดาห์ ดังนั้นเกษตรกรจึงควรระวังการเก็บและการกองข้าวหากไม่แห้งหรือมีฝนตกเมล็ดข้าวอาจงอกได้

7. อายุการเก็บเกี่ยวประมาณ 120-130 วัน

ข้อดีของข้าวมะจานู

1. ลักษณะทรงต้นดี ต้นแข็งไม่ล้มง่าย ตอบสนองต่อการใส่ปุ๋ยและให้ผลผลิตดี
2. ต้นทานต่อเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและโรคขอบใบแห้ง
3. คอรวงยาวสามารถเก็บเกี่ยวด้วยแกระได้ดี
4. คุณภาพการหุงต้มและรับประทานนิ่มนวลดีมาก
5. ต้นสูงกว่าข้าวพันธุ์ กข.7 สามารถปลูกได้ในที่ลุ่มได้

ข้อเสียของข้าวมะจานู

1. อายุยาวกว่าข้าวพันธุ์ กข.7
2. ไม่ต้านทานโรคใบสีส้ม ดังนั้นในพื้นที่ที่โรคใบสีส้มเคยระบาดจึงไม่ควรปลูกข้าวพันธุ์นี้
3. ขนาดของเมล็ดสั้นและเล็กกว่าข้าวพันธุ์ กข.7

การปลูก

1. การตกกล้าอย่าหว่านให้แน่นจนเกินไป ข้าวเปลือกครึ่งถังหรือน้ำหนักประมาณ 5 กิโลกรัม หว่านในแปลงขนาด 30 ตารางวา ซึ่งสามารถนำไปปักดำได้ในเนื้อที่ 1 ไร่

2. การปักดำกล้าอายุ 25-30 วัน เป็นเวลาที่พอเหมาะสำหรับที่จะย้ายกล้าไปปักดำ และควรปักดำจับละประมาณ 3-4 ต้น โดยมีระยะห่างระหว่างต้นและระหว่าง

แถวประมาณ 25-30 เซ็นติเมตร ไม่ควรปักดำลึกเกินไปจะทำให้แตกกอช้า ควรปักดำลึกประมาณ 3-4 เซ็นติเมตร ในระหว่างปักดำควรรักษาระดับน้ำประมาณ 10 เซ็นติเมตรเพื่อพยุงต้นข้าวไม่ให้ล้ม

การใส่ปุ๋ย

1. ครั้งแรกควรใส่ปุ๋ยในระยะปักดำหรือก่อนปักดำ 1-2 วัน ใส่แอมโมเนียฟอสเฟต สูตร 16-20-0 หรือ 18-22-0 หรือ 22-22-0 ในอัตราประมาณ 30 กิโลกรัมต่อไร่

2. ครั้งที่ 2 ใส่หลังจากปักดำแล้วประมาณ 40-45 วัน หรือก่อนข้าวออกดอกประมาณ 30 วันหรือก่อนเก็บเกี่ยวประมาณ 60 วัน โดยใส่แอมโมเนียฟอตเฟต อัตราประมาณ 30 กิโลกรัมต่อไร่

ผลผลิต

ผลผลิตที่ได้จากการสังเกตและการบันทึกข้อมูลการปลูกของเกษตรกรได้ผลผลิตเฉลี่ย 450-550 กิโลกรัมต่อไร่

ภาคผนวก ค.
แผนที่จังหวัดปัตตานี

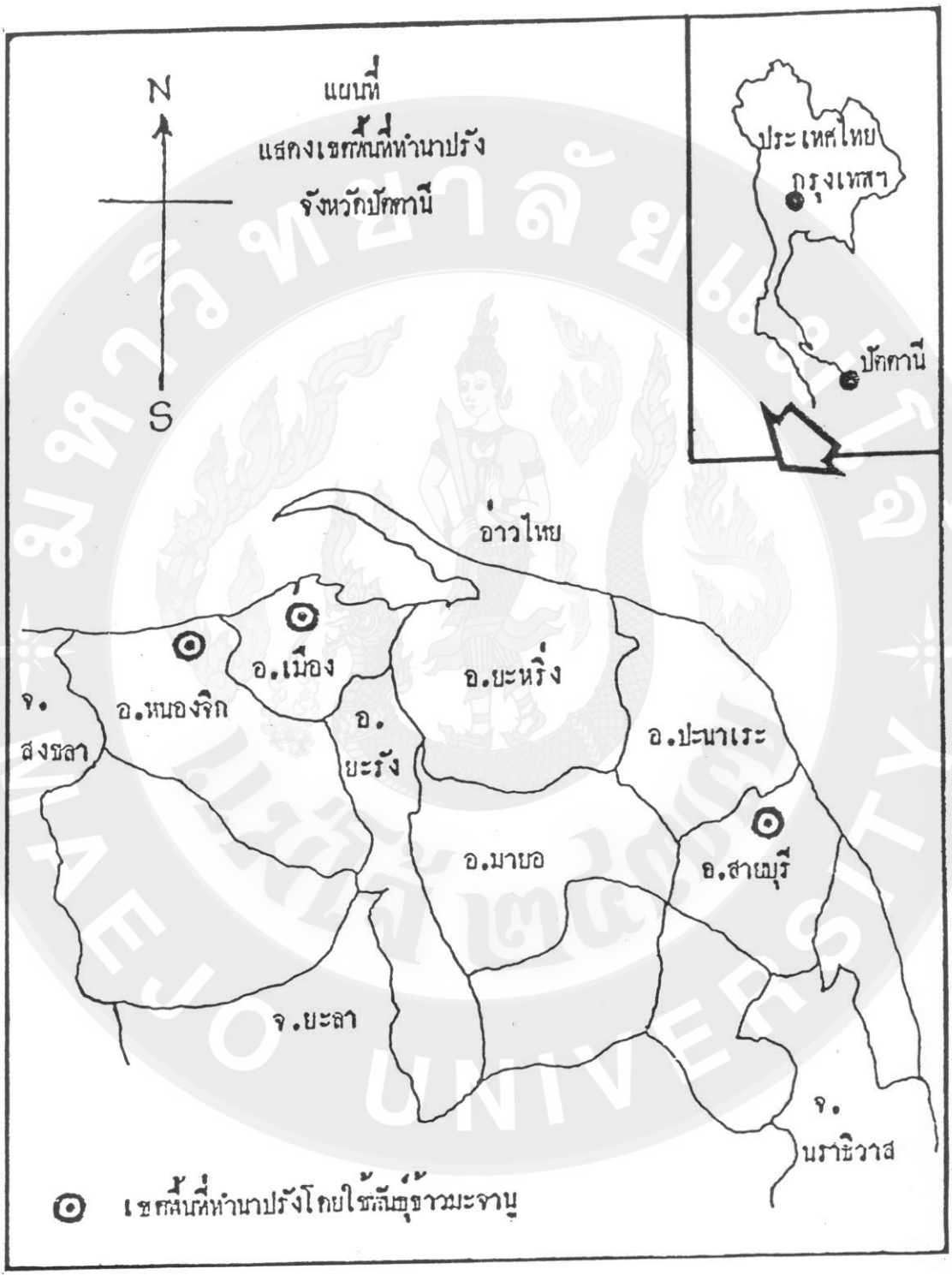

แผนภูมิ 2 แผนที่จังหวัดปัตตานีและเขตพื้นที่ทำนาปรัง

ภาคผนวก ง.
ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล : นายชัยณรงค์ กาฬิมณี
วัน เดือน ปี ที่เกิด : 8 สิงหาคม 2497
จังหวัดที่เกิด : สงขลา
วุฒิการศึกษา :

วุฒิการศึกษา	สถาบันการศึกษา	ปีพุทธศักราชที่จบการศึกษา
มัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนชาญเวทย์สงขลา	2514
ประโยควิชาชีพ	โรงเรียนเกษตรกรรมสงขลา	2517
ประโยควิชาชีพชั้นสูง	วิทยาลัยเกษตรกรรมนครศรีธรรมราช	2519
วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เกษตรศึกษา-สัตวศาสตร์)	คณะเกษตรศาสตร์นครศรีธรรมราช	2527
เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (สาขาส่งเสริมการเกษตร)	สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้	2533

ประวัติการทำงาน :
- พนักงานการเกษตร 2 สถานีทดลองพืชไร่เลย 2520
- เจ้าพนักงานการเกษตร 2 สำนักงานเกษตรอำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี 2521-2528
- เจ้าพนักงานการเกษตร 4 สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี 2529-2530
- นักวิชาการเกษตร 4 สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี 2531-2532
- นักวิชาการเกษตร 5 สำนักงานเกษตรจังหวัดปัตตานี 2532-ปัจจุบัน

ผลงานทางวิชาการ :
- ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อเกษตรตำบลในตำบลตาลีอายร์ อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี
- การศึกษาสภาพการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูผักตระกูลกะหล่ำ ของเกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ปี 2531 (วิจัยร่วม)
- วิทยานิพนธ์เรื่อง การใช้พันธุ์ข้าวจากประเทศมาเลเซียในการทำนาปรังของเกษตรกรตามทรรศนะของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดปัตตานี

มหาวิทยาลัยแม่โจ้
MAEJO UNIVERSITY